İLKOKULA BAŞLARKEN ÇOCUKLARIN YAŞADIKLARI UYUM SORUNLARI VE SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK YAPILAN UYGULAMALARIN EBEVEYN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

Murat ÇOMAKLI

Yüksek Lisans Tezi

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

2020

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKOKULA BAŞLARKEN ÇOCUKLARIN YAŞADIKLARI UYUM SORUNLARI VE SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK YAPILAN UYGULAMALARIN EBEVEYN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

(Children's Adjustment Problems When Starting Primary School and Examining the Implementations Done to Solve Problems According to Parents' View)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat ÇOMAKLI

Danışman: Doç. Dr. Sinan KOÇYİĞİT

Erzurum

Eylül, 2020

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Murat ÇOMAKLI tarafından hazırlanan "İlkokula Başlarken Çocukların Yaşadıkları Uyum Sorunları ve Sorunların Çözümüne Yönelik Yapılan Uygulamaların Ebeveyn Görüşlerine Göre İncelenmesi" başlıklı çalışması 17/09/2020 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Dr. Öğrt. Üyesi Remzi KILIÇ *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi*	Aslı Islak İmzalıdır
Danışman:	Doç. Dr. Sinan KOÇYİĞİT *Atatürk Üniversitesi*	Aslı Islak İmzalıdır
Jüri Üyesi:	Dr. Öğrt. Üyesi Pelin METE *Atatürk Üniversitesi*	Aslı Islak İmzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "İlkokula Başlarken Çocukların Yaşadıkları Uyum Sorunları ve Sorunların Çözümüne Yönelik Yapılan Uygulamaların Ebeveyn Görüşlerine Göre İncelenmesi" başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

17/09/2020
Aslı Islak İmzalıdır
Murat ÇOMAKLI

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun …./…/…. tarih ve ……. sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun …./…/…. tarih ve ……. sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Lisans eğitimimde, yüksek lisans eğitimimde ve tez çalışmamda bana yol göstererek destek veren kıymetli hocam Doç. Dr. Sinan KOÇYİĞİT'e, çalışmamda gerekli kolaylıkları sağlayan Erzurum İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne ve Aşkale İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü'ne ve çalışmaya katılarak görüş bildiren ebeveynlere, çalışmanın kuramsal boyutunda destek veren sayın Arş. Gör. Aslı BALCI'ya, bana çalışma gücü veren değerli eşime ve çocuğuma, manevi desteklerini hiç eksik etmeyen anne ve babama teşekkür ederim.

Murat ÇOMAKLI

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İLKOKULA BAŞLARKEN ÇOCUKLARIN YAŞADIKLARI UYUM SORUNLARI VE SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK YAPILAN UYGULAMALARIN EBEVEYN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

Murat ÇOMAKLI

Eylül 2020, 118 Sayfa

Amaç: İlkokul birinci sınıfa başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan ebeveynlerin görüşlerine göre; uyum sorunlarının kaynaklarının neler olduğu, ebeveynlerin ne tür önlemler aldıkları ve sorunların çözümünde ne tür uygulamalarda bulunduklarının tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yapılmıştır. Çalışmada Erzurum ili Aşkale ilçesi örnekleminde ilkokula başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan ebeveynlere yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Elde edilen bulgular içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Bulgular: Ebeveynler; çocuklarının okula başlamasıyla beraber sosyal, fiziksel ve akademik olarak değişikliklerle karşılaştıklarını, okula gitmek istemediklerini, öğretmenlerine karşı olumsuz tutum geliştirdiklerini, sosyal becerilerde zorlandıklarını ve ev hayatlarında olumsuz davranışlar sergilediklerini ifade etmişlerdir. Ebeveynler uyum sorunlarının çözümü için; çocuklarına karşı ilgi ve şefkatlerini artırdıklarını, onları ödüllendirdiklerini; bazı ebeveynler de ceza ve şiddet yoluna başvurduklarını ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin çoğunluğu uzmandan yardım almadıklarını, sorunu ilgi ve şefkatle çözmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Yardım alan ebeveynler ise sorunun çözümünde uzmanın tavsiyelerinin çok etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ebeveynlerden faaliyet geliştirdiğini beyan edenler, çocuklarını okula akranlarıyla göndererek, evde okulu destekleyici etkinlikler yaparak, hediye vererek ve kurgu tasarlayarak çocukların okula uyum sorununu çözmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Ebeveynler, çocukları ilkokula başlayacak ebeveynlere sabırlı, kararlı, ilgili ve şefkatli olmalarını, uzmandan yardım almalarını, okul ile işbirliği yapmalarını, iyi bir öğretmen ve okul seçimi yapmalarını, çocuklarının okul öncesi eğitim almalarını sağlamalarını, uygun yaşta okula göndermelerini, sosyal alanda desteklemelerini ve çocuklara ilkokulun tanıtılmasını tavsiye etmişlerdir.

Sonuç: Yapılan bu çalışma ile, çocukların okula başlarken fiziksel, sosyal ve akademik olarak değişikliklerle karşılaştıkları, uyum problemi yaşayan çocukların sosyal, duygusal, psikolojik bozukluklar gösterdikleri, ailelerin bir kısmının uzman yardımı alırken bir kısmının ise uzman yardımı almadıkları, bazılarının sorunun çözümü için uygulamalar geliştirmeye çalıştıkları, bazı ebeveynlerin ise ilgi ve şefkatlerini yüksek tutmaya çalıştıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uyum, okula uyum, uyum sorunları, aile, aile görüşleri

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

CHILDREN'S ADJUSTMENT PROBLEMS WHEN STARTING PRIMARY SCHOOL AND EXAMINING THE IMPLEMENTATIONS DONE TO SOLVE PROBLEMS ACCORDING TO PARENTS' VIEW

Murat ÇOMAKLI

September 2020, 118 Pages

Purpose: According to the opinions of the parents whose children have adjustment problems when starting the first grade of primary school; determining the sources of adaptation problems, what kind of precautions parents take, and what kind of practices they use to solve problems forms the aim of this study.

Method: In this study, case study among the qualitative research designs was conducted In the study, a semi-structured interview form was applied to the parents whose children had adaptation problems when starting primary school in the sample of Aşkale district of Erzurum province. The obtained findings were analyzed by content analysis method.

Findings: Parents stated that along with starting to school of their children they encountered social, physical and academic changes, they did not want to go to school, they developed a negative attitude towards their teachers, they had difficulties in social skills and displayed negative behaviors in their home life. Parents expressed that to solve adjustment problems, they increase their interest and compassion towards their children and reward them but some parents also stated that they resorted to punishment and violence. Most of the parents stated that they did not get help from the professional and they tried to solve the problem with interest and affection. The parents who received help stated that the professional's advice was very effective in solving the problem. Parents who declared that they developed activities stated that they tried to solve the problem of children's adaptation to school by sending their children to school with their peers, doing supportive activities at home, giving gifts and designing fiction. Parents recommended to parents whose children will start to primary school that they sholud be patient, determined, caring and compassionate, get help from professional, cooperate with the school, make a good choice of teachers and schools, provide getting pre-school education to their children, send their children to school at the appropriate age, support them in the social field and introduce the primary school to their children.

Result: It was come to the conclusion that children experience physical, social and academic changes while starting school, children with adaptation problems show social, emotional and psychological disorders, some of the families receive support from professional while some do not receive support from Professional, some try to develop applications to solve the problem, also some parents were found to try to keep their interest and affection high.

Keywords: Adjustment, adjustment to school, adjustment problems, family, views of family

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI iii
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI ii
TEŞEKKÜR iii
ÖZ iv
ABSTRACT v
İÇİNDEKİLER vi
TABLOLAR DİZİNİ ix
BİRİNCİ BÖLÜM 1
Giriş 1
Araştırmanın Amacı 2
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi 3
Araştırmanın Sınırlılıkları 3
Varsayımlar 3
Terim ve Tanımlar 4
İKİNCİ BÖLÜM 5
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar 5
Osmanlı'dan Günümüze Temel Eğitim 5
İlkokula Başlayacak Çocukların Gelişimsel Özellikleri 9
Okula Uyum 12
Çocukların Hazırbulunuşluğunda Sosyal Becerilerin Etkisi 13
Çocukların Okula Uyumunda Hazırbulunuşluğun Etkisi 16
Çocukların Okula Uyumunda Okul Öncesi Eğitimin Etkisi 21
Çocukların Okula Uyumunda Okula Başlama Yaşının Etkisi 24
Çocukların Okula Uyumunda Ailenin ve Ebeveyn Tutumlarının Etkisi 25
Çocukların Okula Uyumunda Öğretmenin ve Okulun Etkisi 29
Okula Uyum Haftasının ve Hazırlık Çalışmalarının Okula Uyuma Etkisi 31
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 34
Yöntem 34
Araştırma Modeli 34
Katılımcılar 34
Veri Toplama Araçları 36

Süreç 37
Veri Analizi 37
Geçerlik ve Güvenirlik 38
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 39
Bulgular 39
Çocuklar İlkokula Başlarken Yaşadıkları Uyum Problemlerine Yönelik Ebeveyn Görüşleri 39
Çocukların Karşılaştıkları Değişiklikler Açısından Ebeveyn Görüşleri 39
Çocuklarda Gözlemlenen Uyum Problemlerine Yönelik Ebeveyn Görüşleri 40
Çocuklarının Uyum Problemi Yaşamalarının Nedenlerine Yönelik Ebeveyn Görüşleri 42
Çocuğu İlkokula Geçişte Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin Çocuklarının Okul Dışı Hayatında Gözlemledikleri Olumsuzluklar 45
Duygu ve Davranış Değişiklikleri 46
Biyolojik Değişimler 47
Derslere ve Okula Karşı İlgisizlik 47
İlkokula Geçişte Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin İzledikleri Çözüm Yolları 48
Çocuğun Okula Gidiş ve Dönüş Yöntemini Belirleme 48
Pekiştireçler Kullanma ve Ceza Verme 49
Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerden Uzman Yardımı Alanlar ve Uzmanların Önerdikleri Çözüm Yolları 51
Çocukları İlkokula Geçişte Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerden Uzman Yardımı Alanların Çocuklarında Gözlemlediği Kazanımlar 53
Çevresine Karşı Olumlu Davranışlar Sergileme 54
Çocukları İlkokula Geçişte Uyum Sorunu Yaşayan ve Bu Konuda Uzman Yardımı Alan Ebeveynlere göre Aldıkları Yardımın Başarılı Olmasındaki Sebepler 55
İlkokula Geçişte Çocukları Uyum Problemi Yaşayan Ebeveynlerin, Bu Sorunun Çözümü İçin Bir Uygulama Geliştirip Geliştirmeme Durumu ve Yaptıkları Uygulamalar 57
Uyum Sorununun Çözümü İçin Yapılan Uygulamaların Sonuçları 60
Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin Geliştirdikleri Uygulamaların Başarılı Olmasındaki ve Başarılı Olmamasındaki Ebeveynlerin Bakış Açısına Göre Etkenler 62
Çocukları İlkokula Başlarken Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin Aynı Türden Sorun Yaşayan Ebeveynlere Çözüm Önerileri ve Uyum Sorunlarının Yaşanmaması İçin Alınması Gereken Tedbirlere Yönelik Görüşleri 65

BEŞİNCİ BÖLÜM 69
Tartışma ve Sonuç 69
Öneriler 94
KAYNAKÇA 96
EKLER 104
Ek1. İzin Yazısı 104
ÖZ GEÇMİŞ 107

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. *Çalışmaya Katılan Ebeveynlere Ait Özellikler.* 35
Tablo 2. *İlkokula Başlayan Çocuklarda Meydana Gelen Değişikliklere Yönelik Ebeveyn Görüşleri.* 39
Tablo 3. *İlkokula Başlayan Çocuklarda Gözlemlenen Uyum Problemlerine Yönelik Ebeveyn Görüşleri.* 40
Tablo 4. *İlkokula Başlayan Çocukların Uyum Problemi Yaşamalarının Nedenlerine Yönelik Ebeveyn Görüşleri.* 42
Tablo 5. *Çocuğu İlkokula Geçişte Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin Çocuklarının Okul Dışı Hayatlarında Gözlemledikleri Olumsuzluklar.* 46
Tablo 6. *İlkokula Geçişte Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin İzledikleri Çözüm Yolları.* 48
Tablo 7. *Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerden Uzman Yardımı Alma Durumu.* ..51
Tablo 8. *Uzman Yardımı Alınan Çocuklara Uzmanların Koyduğu Tanılar.* 52
Tablo 9. *Uzman Yardımı Alan Ebeveynlere Uzmanlar Tarafından Verilen Tavsiyeler.* 52
Tablo 10. *Uzman Yardımı Alan Ebeveynlerin Yaptıkları Diğer Faaliyetler.* 53
Tablo 11. *İlkokula Geçişte Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerden Uzman Yardımı Alanların Çocuklarında Gözlemlediği Kazanımlar.* 54
Tablo 12. *Çocukları İlkokula Geçişte Uyum Sorunu Yaşayan ve Bu Konuda Uzman Yardımı Alan Ebeveynlere Göre Aldıkları Yardımın Başarılı Olmasındaki Sebepler.* 56
Tablo 13. *Çocukları İlkokula Geçişte Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin Bu Sorunun Çözümü İçin Bir Uygulama Geliştirip Geliştirmeme Durumu ve Yaptıkları Uygulamalar.* 57
Tablo 14. *Uyum Sorunu İçin Yapılan Uygulamaların Sonuçları.* 60
Tablo 15. *Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin Geliştirdikleri Uygulamaların Ebeveynlere Göre Başarılı Olmasındaki Veya Başarılı Olmamasındaki Etkenler.* 62
Tablo 16. *Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin Aynı Türden Sorun Yaşayan Ebeveynlere Çözüm Önerileri ve Uyum Sorunlarının Yaşanmaması İçin Alınması Gereken Tedbirlere Yönelik Görüşleri.* 65

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Çocuğun ev ortamından çıkıp okul ortamına geçişi onun için dönüm noktası sayılabilir. Çünkü ilk kez akademik bir ortamla karşılaşmaktadır. Ayrıca yaşıtlarıyla karşılaşmakta ve öğretmeninin beklentilerini yerine getirmeye çalışmaktadır. Kendisinden bekleneni yerine getirmesi onun hazırbulunuşluluk seviyesiyle yakından ilgilidir. Okula hazırbulunuşluluk, çocuğu okulda başarıya götürecek bilgi ve beceriler olarak tanımlanabilir. Çocuğun okula geçişi anlık bir durum değildir. Bir süreci ifade etmektedir. Bazı çocuklar bu süreçte ortaya çıkabilecek durumlardan etkilenerek okul fobisi edinebilir ve bu fobi çocuğun ileriki yaşamını da etkileyebilir. Olumsuz durumlarla karşılaşmamak için yumuşak bir geçiş sağlanmalıdır. Ülkemizde öğrenciler ilkokula kaydolurken aynı seviyede olduğu varsayılarak kaydı yapılır. Okul öncesi eğitim alıp almadığı, bireysel özellikleri göz ardı edilerek okula alınmakta ve eksiklikler desteklenmezse fark giderek açılmaktadır. Bazı ülkelerde öğrenciler okula alınırken hazırbulunuşluluk testlerine tutulup eksik alanları desteklenerek okula başlangıcı yapılmaktadır. Ülkemizde de öğrencilerin okula başlamadan önce eksik alanlarının desteklenmesi gerekmektedir (Alat & Mercan Uzun, 2017).

İlkokula başarılı bir şekilde başlangıç yapmak için bedensel, sosyal, zihinsel ve duygusal bir olgunlaşma gerekmektedir. Ülkemizde okula başlangıç yaşı, takvim yaşına göre yapılmaktadır. Bu durum birçok eleştiriye neden olmuştur. Eleştirinin sebebi hazırbulunuşluluk ve biyolojik gelişim farklılıklarının göz ardı edilmesidir. Okul öncesi eğitim almış öğrencilerle eğitim almamış öğrencilerin bir arada bulunması da sorun teşkil etmektedir. Çünkü okula hazır şekilde gelen öğrenciler ilk aşamada daha başarılı olacaktır. Çevre ve iletişim kurduğu insanların değişimi beraberinde bir uyum problemi meydana getirecektir. Anaokulunun şartlarına alışmış bir çocuk için 1. sınıf hem eğitim programları ve fiziki durum ile hem de ğitim yaklaşımı ile çok farklı bir ortamdır. Bu durumların ortaya çıkaracağı sorunları önlemek amacıyla bazı tedbirler alınmalıdır. Örneğin eğitime erken başlanmalıdır. Evde başlayan eğitim okul öncesi eğitimle devam etmelidir. Çocuk okula başlarken onun fiziksel, sosyal, bilişsel ve duygusal özellikleri tespit edilmelidir (Aslan, 2014).

Çocukların okula uyum sağlamasını etkileyen birçok faktör vardır. Bunların birincisi okul öncesi eğitim faktörüdür. Çünkü çocuğun okula hazırbulunuşluğunda okul öncesi eğitim

alma durumu önemlidir. Bunun yanı sıra okula uyumu etkileyen değişkenler arasında yaş ve cinsiyet de sayılabilir. Mühlenweg, Blomeyer, Stichnoth ve Laucht (2012)'ın yaptığı çalışmada çocukların erken yaşta okula başlamaları zihinsel gelişim üzerinde olumsuz bir etkide bulunmadığını göstermiştir. Ancak diğer gelişim alanlarını etkilediğini göstermiştir. Yoleri ve Tanış (2014) cinsiyet konusunda yaptıkları araştırmada ise bu değişkenin uyum sorununun ortaya çıkmasında bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Cinsiyetin okula uyum sorunu çıkaran bir değişken olduğunu gösteren bir çalışmaya rastlanılmamasına karşın okulda kız ve erkek öğrencilerin çok farklı deneyimleri olmaktadır. Erkek öğrenciler genelde kız öğrencilerden daha fazla disiplinsiz tavırlar sergilemektedirler. Kız çocukların eğitim ve öğretimi daha fazla ciddiye aldığı, erkek çocukların sorunlu akran ilişkilerine daha fazla girdiğine yönelik araştırma sonuçları mevcuttur (Qin, 2006).

Okula başlamaya hazır olmayan çocuklarda; annesi ile sınıfa gitmek isteme, karın ağrısı, baş ağrısı, okuldan kaçma, eşyalara zarar verme, kuralları uymama ve altını ıslatma gibi durumlar görülebilir. Çocuk okula başlayınca ondan uzun süre dikkatini bir şeye verme, 40 dakika sırada oturma ve sınıf kurallarına uymak gibi bilmediği birçok beklentiler meydana gelecek bunları yapmazsa çocukta huzursuzluk oluşacaktır. Çocuğun okula başlamasında uyum sorunlarının oluşmaması için okul olgunluğuna erişmiş olması gerekmektedir. Okul olgunluğuna erişmeyen çocuğu okula kaydının yapılması ve ondan beklentilerin artırılması başarısızlığı da beraberinde getirecektir (Özarslan, 2014).

Obalar (2009)'ın yaptığı çalışmada okul başarısı ile okula uyum arasında bir korelasyon olduğu belirtilniştir. Yine Akay ve Ceylan (2009)'a göre çocuğun okula hazır olma durumu okula uyumu ve okul başarısını büyük ölçüde etkilemektedir.

Araştırmanın Amacı

Çocukları ilkokul birinci sınıfa başlarken uyum sorunu yaşayan ebeveynlerin görüşlerine göre; bu uyum sorunlarının kaynaklarının neler olduğu, ebeveynlerin ne tür önlemler aldıkları ve bu sorunların çözümünde ne tür uygulamalarda bulunduklarının tespit edilmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Çocuklar ilkokula başlarken yaşadıkları uyum problemlerine yönelik ebeveyn görüşleri nelerdir?
2. Uyum problemleri yaşayan çocukların problemlerinin çözümü için ebeveynler neler yapmışlardır?

3. Uyum problemi yaşayan ebeveynlerin ilkokula yeni başlayacak çocukların ebeveynlerine önerileri nelerdir?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Çocuğun okula başlaması onun hayatının en önemli değişimlerinden biridir. İlkokula başarılı bir şekilde başlangıç yapmak için bedensel, sosyal, zihinsel ve duygusal bir olgunlaşma gerekmektedir. Yapılan alanyazın taramasında hem ülkemizde hem Avrupa'da ebeveynlerin bakış açısına göre uyum sorunlarının yeterince incelenmediği görülmüştür. Yapılan çalışmaların çocukların gelişim alanlarına, çocukların okula hazır oluş yönlerine odaklandığı ve çocukların ilkokula başlarken yaşadıkları uyum sorunları ve bu sorunlara ebeveynlerin bakış açılarının incelenmesinde boşluklar olduğu görülmektedir. O nedenle bu araştırma ile çalışmaya katılan ebeveynlerin ilkokula başlayan çocukları üzerinde gözlemledikleri uyum problemlerine yönelik görüşleri alınmış; ebeveynlere göre sorunun temelinde nelerin yattığı, uyum sorunlarının çözümünde nasıl bir yol izledikleri, kendilerinin ne tür uygulamalarda bulundukları ve uyum sorunun ne kadar sürdüğüne yönelik görüşler ortaya koyulmuştur. Alanyazın incelendiğinde bu amaçlarla yapılan bir çalışma bulunmadığı tespit edilmiş ve çalışma ile alanyazına katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Ayrıca çocuklarla en çok zaman geçiren bireyler olarak ebeveynlerin uyum problemi olarak neleri gördüğü, yaptıkları uygulamalarının nitelikleri ve getirdikleri önerilerin hem eğitimcilere hem de ailelere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma;

- Erzurum ili Aşkale ilçesinde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında ilkokul birinci sınıfa başlayıp okula uyum sorunu gösteren çocukların ebeveynlerinin görüşleri ile,
- Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile,
- 22 ebeveynin görüşü ile sınırlıdır.

Varsayımlar

Bu çalışmada;

- Araştırmada elde edilen ebeveyn görüşlerinin gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.
- Ebeveynler belirlenirken uyum problemi yaşayan çocukları belirten öğretmenlerin görüşleri kabul edilmiştir.

Terim ve Tanımlar

Okula Uyum: Okulun ve öğrenme ortamlarının gerektirdiği özellikler ile çocukların sahip olduğu özelliklerin uyumlu şekilde biraraya gelmesine okula uyum denir (Güler & Onur, 2016).

Okul Olgunluğu: Çocuğun fiziksel, sosyal, bilişsel, duygusal, psikomotor alanlarda okula başlayacak şekilde hazır olma durumudur (Gündüz & Özarslan, 2017).

Sosyal Yeterlik: Çevreyle başarılı bir şekilde etkileşime geçmek için bireyin sahip olması gereken sosyal beceriler ve bu becerileri kullanabilme yeteneğidir (Çolak, Vuran & Uzuner, 2013).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Osmanlı'dan Günümüze Temel Eğitim

Eğitim, bireyin yaşam şartlarını artırmak, toplumun gelişim ve ilerlemesi için bilgi ile iletişime geçilerek öğrenme ve öğretme yoludur. Eğitimin toplumlar ve bireyler üzerinde büyük etkisi vardır. Bilim, sanat, teknoloji, alanında bireyler eğitimle yol alırken toplumca kabul edilen, hoşgörülü, kültürlü birey olmasında da eğitim temel görev üstlenmektedir. Toplumlar ve devletler var olmasını sürdürebilmek için eğitime muhtaçtırlar. Bunun için devletlerin temel politikalarının şekillenmesinde eğitim faktörü önemli rol oynamaktadır. Eğitimin ilk basamaklarından biri temel eğitimdir. Bu eğitimle bireylerin yaşamını idame ettirecek, toplumda kabul edilmesini sağlayacak ve toplumdaki temel rolleri hakkında eğitim verilir. Bu eğitimle değerleri hakkında da öğrenci bilgi sahibi olur. Temel eğitimin asıl amacı öğrenciyi hayata hazırlamaktır (Sarıbaş & Babadağ, 2015).

Temel eğitim sadece ulusal değil uluslar arası antlaşmalara da konu olmuş ve çocuğun eğitim hakkı garanti altına alınmıştır. Örneğin ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinde şu ibareler geçmektedir (Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1995, s. 10):

> "Madde 28-1. Taraf devletler çocukların eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle:
>
> a) İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler;
>
> b) Orta öğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar ve gerekli durumlarda mali yardım yapılması ve öğretimi parasız kılmak gibi uygun önlemleri alırlar;
>
> c) Uygun bütün araçları kullanarak, yüksek öğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler;
>
> d) Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilebilir hale getirirler;
>
> e) Okullarda düzenli bir biçimde devamın sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar.
>
> 2. Taraf devletler, okul disiplininin çocuğun insan olarak taşıdığı saygınlıkla bağdaşır biçimde ve bu sözleşmeye uygun olarak yürütülmesinin sağlanması amacıyla gerekli olan tüm önlemleri alırlar.
>
> 3. Taraf devletler eğitim alanında, özellikle cehaletin ve okuma yazma bilmemenin dünyadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve çağdaş eğitim yöntemlerine ve bilimsel ve teknolojik bilgilere sahip olunmasını kolaylaştırmak amacıyla uluslar arası işbirliğini güçlendirir ve teşvik ederler. Bu konuda gelişmekte olan ülkelerin gereksinimleri özellikle göz önünde tutulur."

Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde görüldüğü üzere eğitim hakkı ulusal ve uluslararası sözleşmelerle de garanti altına alınmıştır. Herkese fırsat eşitliği sağlanmaya çalışılmıştır. Özetle eğitim bireylerin yaşantısı içinde toplumların geleceği, düzeni ve devamlılığı için de büyük önemi vardır. Temel eğitim, yukarıda da bahsedildiği gibi eğitimin ilk basamaklarından biridir. Sağlık, beslenme, hayatı idame ettirme *vb.* durumlarının yanında temel eğitim; ekonomi, verim, kazanç, sosyal, düşünsel, kültürel gelişim alanında da önemli role sahiptir. Ayrıca bu gelişimlerin sürekli olmasının sağlanması için temel eğitim şarttır (Aydın, 1998).

Eğitime toplumumuz geçmişten beri önem vermektedir. Nitekim Osmanlı Devleti'ni inceleyecek olursak modernleşme süreci batıdan geri olmadığı görülmektedir. Hatta daha gelişmiş olduğu bile iddia edilebilir. Osmanlıda yaşanan 18. yüzyıl askeri başarısızlıkları eğitimde de reform hareketlerine ihtiyaç duyulduğunu gündeme getirmiştir. Bu süreçte batılı tarzda yeni okullar açılmıştır. Tanzimat öncesinde batı örnek alınarak açılan veya modernize edilen okullar genelde askeri okullar iken Tanzimat döneminden itibaren sivil okullar da batılı okullar örnek alınarak modernize edilmiştir (Soydan, 2013).

Osmanlı'da 19. yüzyılda yenileşme hareketleri eğitimde de ön plana çıkmıştır. Nitekim Abdülmecit yaptığı bir konuşmada eğitimin amaçlarından, halkın cahillikten kurtulması gerektiğinden bahsetmiş ve bunlar için dini bilgilerin ve dünyevi bilgilerin yayılması gerektiğini ifade etmiştir. Eğitimde batılılaşma hareketi 20. Yüzyıl başlarına kadar Osmanlı Devleti'nde devam etmiştir. Ancak yaşanan savaşlardaki yenilgiler ve ekonomik kayıpları, eğitimin modernleşme sürecini durdurmuştur (Karabulut, 2016).

Osmanlı Devleti'nin yıkılmasıyla Cumhuriyetin ilanı sürecine gidilmiştir. Bu dönemde 1921 yılı Maarif Kongresi toplanmış ve bu kongrede ilkokul programları, öğretim süreleri, ortaokulların ders durumu olmuştur. Bu kongre esnasında bulunulan savaş ortamından dolayı sonuca ulaşamamış ancak bu durumda dahi eğitime verilen önemin bir göstergesi olmuştur. Büyük Zafer'den kısa süre sonra Atatürk, Bursa'da 1922'de öğretmenlerle bir araya gelmiş mükemmel bir eğitim programının hazırlanması gerektiğini belirtmiştir. Ancak bu dönemde devlet çok olumsuz bir durumdaydı ve halkın yaklaşık %90'ı okuma yazma bilmiyordu. Birinci ve İkinci Heyet-i İlmiye toplantıları yapıldı. Bu toplantılar sonucunda ilköğretim altı yıldan beş yıla indirildi. 1925'te Üçüncü Heyet-i İlmiye toplantısı yapıldı. Bu toplantı sonucunda okulların okumak için gelen tüm çocukları içine alabilecek kadar genişletilmesi kararı alındı (Okur, 2005).

1923 yılında İlköğretim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak Halk Eğitim Bürosu kurulmuştur. Okuryazar oranını artırmak için 3304 ilave derslik oluşturulmuştur. Bunun

sonucunda 64302 kişi eğitim alarak okur-yazar olmuştur. Cumhuriyetin başlangıç dönemlerinde Millet Mektepleri sabit, gezici ve özel olmak üzere üç çeşitti. Okulu bulunan yerlerde açılanlar sabit, okul bulunmayan alanlarda sadece bir dönemliğine açılanlar gezici mektepler, özel mektepler ise çalıştırdıkları personellere okuma yazma öğretmek amacıyla kurumların açtığı okullardır. Millet Mekteplerinden belge almayanların işe alınması yasaklanmış ayrıca Millet Mekteplerine gitmeyenlere para cezası verilmiştir (Kısıklı, 2012).

Değişen toplum ve insan hayatındaki tecrübeler eğitimdeki anlayışın değişimini de beraberinde getirmektedir. Gelişmiş ülkelerde eğitimden daha verimli sonuç alabilmek için ailelerin daha fazla sorumluluk almaları gerektiği vurgulanmaktadır. 20. Yüzyılın son dönemlerinden itibaren batı ülkelerinde her öğrencinin öğrenebileceği ve her öğretmenin öğretebileceği ancak başarının öğretmen-öğrenci-veli-yönetici-diğer kurumlar arasındaki koordine ile geleceği savunulmaktadır. Türk Millî Eğitim Sisteminde Cumhuriyetin ilk yıllarından beri aile faktörü göz önüne alınmıştır. Ancak ilk dönemlerde aileyi eğitime katma durumu başarılı olamamıştır. 1946 yılında toplanan 3. Millî Eğitim Şurası'nda okul-aile işbirliği gündeme getirilmiştir. 1948 ve 1949 Eğitim Programlarında da bu yönlü kararlar alınmıştır. 1957 tarihindeki 6. Millî Eğitim Şurası'nda halk eğitimi üzerinde durulmuştur. Okuma-yazma oranının artırılması hedeflenmiştir. Okul-aile işbirliği günümüze kadar eğitim programlarımızda yer almıştır (Aslanargun, 2007).

1924-1957 yılları arasında ülkemize dışarıdan 15 heyet davet edilmiş ve bu heyetlerin raporları da dikkate alınarak eğitimde modernleşme çabaları sürmüştür. 1924 yılından 1999 yılına kadar ilköğretimde okul sayısı 8 kat, öğretmen ve öğrenci sayısı 27 kat artmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında okur-yazar oranı %10 iken 1990'lara gelindiğinde %84' e ulaşılmıştır. Özetle Osmanlı Devleti'nden 1990'lı yıllara kadar temel eğitim ve eğitim seviyesi incelendiğinde Osmanlı Devleti'nin başlangıcından son dönemine kadar eğitimde büyük ilerlemeler görülmüş, son dönemlerde eğitimde batıdan geri kalındığı ve bu sebeple reform hareketlerine gidildiği ancak yıkılma dönemlerine yaklaşıldığında ülke ekonomisinin de bozulmasıyla ilerlemelerin durduğu tespit edilmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra bitkin bir ekonomi ve bir eğitim sistemi devralınmış 1990'lara kadar okuma yazma oranı ve okullaşma oranı artırılmaya çalışılmıştır. Nitekim bu çalışmalarda meyvesini vererek büyük oranda artışlar sağlanmıştır. Bu yıllarda temel eğitimde genel olarak okuma-yazma oranı hedefte olmuştur (Boran, 2000).

Yirmi birinci yüzyılın ilk yıllarında altyapı eksiklikleri büyük ölçüde tamamlanmıştır. Sekiz yıl zorunlu eğitime geçilmiştir. Bu yıllardan itibaren öğretim programları yenilenmiş, derslik-okul sayısında önemli artışlar sağlanmıştır. 2010 yılında 18. Millî Eğitim Şurası

gerçekleştirilmiş ve zorunlu eğitimin 1+4+4+4 şeklinde toplam 13 yıl olması yönünde karar alınmıştır. Okul öncesinde yüksek okullaşma oranının sağlanmasıyla okul öncesi eğitimin de zorunlu tutulması hedeflenmiş ve okullaşma oranı %50'nin üzerinde olan illerde pilot uygulama yapılarak zorunlu okul öncesi eğitime geçilmiştir. Ancak 29/03/2012 tarihinde 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda TBMM'de yapılan düzenleme ile bu hedeften vaz geçilmiştir ve zorunlu eğitim 4+4+4 şeklinde toplamda 12 yıl olmak üzere kabul edilmiştir. Ayrıca ilkokula başlama yaşı 72 aydan 60 aya çekilmiştir. 60-66 ay arasındaki çocuklar veli talebi ile birinci sınıfa kayıt yaptırabilirken, 66 ay ve üstü çocuklar birinci sınıftan eğitime başlamaktadır. Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması ve özellikle birinci sınıfa kayıt yaşının 60 aya indirilmesi Millî Eğitim Bakanlığı'nın büyük eleştiriler almasına neden olmuştur. Eleştiriler 60 aylık çocuğun pedagojik olarak birinci sınıfa hazır olmadığı yönünde yoğunlaşmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı ise bu eleştirilere çocukların erken yaşta okula başlama olanağı sağlandığını ve benzer ülkelerdeki uygulamaları örnek göstererek eleştirilere karşılık vermiş ayrıca 4+4+4 şeklinde kademelere bölünmesiyle öğrencilerin kendi yeteneklerine uygun okullara gidebilme imkânı sağlandığını savunmuştur (Turan, 2016).

Millî Eğitim Bakanlığı resmî sitesinden yaptığı açıklamada yeni yapılan düzenlemelerin esnek program anlayışına göre ve çocukların gelişimlerine göre kademelerin oluşturulduğunu belirtmiştir. İlk dört yaş çocukların okula başlama ve temel becerilerin kazandırılması evresini oluştururken ikinci dört yıl yeteneklerin sınandığı ve çocukların yeteneklerini geliştirmesine fırsat tanındığı evredir. Üçüncü dört yılda ise çocuklar kendi yetenek ve tercihleri doğrultusunda genel eğitim veya mesleki eğitim aldığı evredir. Bu yeni sistemde bakanlığa yöneltilen soruların ve eleştirilerin başında çocukların okula erken başlamasının çocukları için ağır olup olmayacağı sorularıdır. Bakanlık ise bu eleştirilere yönelik olarak yeni sistemde çocuklar eskisine göre sadece 2-3 aylık bir farkla okula erken başlayacağı ve bu farkın çocuklarda fiziksel ve ruhsal olumsuzluk yaratacak bir durumunun bulunmadığı ayrıca okullardaki programların yenilenen sisteme göre revize edildiği yönünde açıklamalarla cevap vermiştir (MEB, 2012).

Avrupa devletlerine bakıldığında, 2000-2009 yılları arası üç yaşında okul öncesi eğitime başlama yaşında %15, dört yaşında okul öncesi eğitime başlamada %7, beş yaşında ilkokula başlamada %6,3 artış gözlenmiştir. Bu durum gösteriyor ki Avrupa ülkelerinde de temel eğitime başlama yaşı gittikçe düşmektedir (Göksoy, 2013). Okula başlama yaşı dünya genelinde 3 ila 7 yaş arasında değişmektedir. Çeşitli ülkelerde yaş faktörü okula başlamada bir kriter görülürken aynı zamanda çocukların okula hazır oluş seviyeleri de göz önüne alınmaktadır (Özdemir & Battal, 2019). Son yıllarda okula başlama yaşı dünya genelinde düşmekte, bitirme yaşı artmakta ve eğitim süresi uzamaktadır. Artık eğitim hayatın büyük bir

parçasını oluşturmaktadır. Eğitimdeki bu değişiklikler ve eğitimin öneminin giderek artması aileleri de kuşkusuz etkilemekte ve ön plana çıkarmaktadır. Aileler toplumun temelini oluşturan ve bu değişimlerden en çok etkilenen kurumlardır (Aslan, 2002).

Ülkemizde okula başlama yaşı devamlı değişim göstermiştir. Son alınan güncel kararlar ile ülkemizde ilkokula başlama yaşı 69 aydır. 66-68 aylık çocukların velileri okula vereceği dilekçe ile, 69-71 aylık çocuklarda doktor raporuyla okul öncesi eğitim kurumlarına yönlendirilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2019).

İlkokula Başlayacak Çocukların Gelişimsel Özellikleri

Çocukların ilkokula geçişte uyum sorunlarının sağlıklı olarak incelenmesi için onların gelişim türleri ve özelliklerinin iyi bilinmesi gerekmektedir. Bu gelişim alanlarını bilişsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve psikomotor beceriler olarak kategorilendirilebilir. Bilişsel özellikler olarak çocuğu incelediğimizde birinci sınıf öğrencisi Piaget'in "Somut İşlemler Dönemi" olarak adlandırdığı döneme denk gelmektedir. Bu dönemde çocuk artık mantıksal düşünmeye başlar. Düşünme sistemi somut olaylara dayalıdır. Yani çocuk elle tutulur, gözle görülür verilerden yola çıkarak düşünür. Soyut işlemler gerektiren becerileri tam olarak kullanamaz. Örneğin, atasözü, mecaz anlam gibi durumları tam ayırt edemez. Bu dönemde benmerkezcilik azalır. Piaget'in okul öncesi çağına denk gelen "İşlem Öncesi Dönem" de yapamadıklarını bu dönemde yapmaya başlar. İşlem öncesi dönem becerilerini bu dönemde üst düzey olarak kullanır (Yıldırım, 2016).

Sosyal gelişim olarak ilkokul birinci sınıf dönemindeki bir çocuk kendini arkadaşlarıyla karşılaştırma yoluna gider. Çocuk kendini çalışkan veya tembel olarak adlandırabilir. Eğer çocuk kendini başarısız olarak görüyor ve buna müdahale edilmiyorsa aşağılık kompleksi geliştirebilir. Çocuk sorulan sorulara cevap vermek istemiyor veya çekinerek parmak kaldırıyorsa geçmişte girişimcilik duygusunun engellendiğini gösterir. Bu durumda müdahale edilerek sorunun çözülmesi gerekmektedir. Doğru uygulamalar ile öğrencide bu özgüven problemi zamanla ortadan kalkacaktır. Çocuk bu dönemde arkadaşlarıyla değil kendi yaptıkları ve ilerleme durumuyla kıyaslanmalıdır. Ayrıca aileler çocuklarından aşırı bir beklenti duyarak onları bu beklentilerini karşılamaya zorlamamalıdır (Akbaba, 2004). Bu bilgiler ışığında çocuklara aşırı yüklenmenin çocuğun kendisinde baskı hissetmesine ve okula karşı olumsuz tutum beslemesine neden olabileceği düşünebilir.

Çocuklar duygularını bebeklik ve okul öncesi dönemde öğrenirler. Bu dönemlerde çocuğun hayatına ve davranışlarına yören veren şey çoğu zaman kendisinin bile anlamlandıramadığı duygulardır. Çocuğun hayatı rasyonellikten uzak olduğu ve

davranışlarının tamamı duyguya dayalı olduğu için bu döneme "Duygusal Öğrenme Dönemi" de denir. Duygu gelişiminin sağlıklı ilerlemesi çocuğun fiziksel, sosyal *vb.* diğer gelişim alanlarını da etkileyecektir. Çocuğun duygusal ihtiyaçları ne kadar karşılanıyorsa o kadar mutlu veya mutsuz olur. İhtiyaçları yeterince karşılanmamış çocuklar kendi potansiyellerini ortaya koyamazlar. Bu sebeple bebeklik döneminden itibaren çocuğun fiziksel ve duygusal ihtiyaçları karşılanmalı ve onu duygusal yıkıma itecek davranışlardan kaçınılmalıdır (Türk, 2014). Kendini yeterince ortaya koyamayan çocuklar ilkokula başlarken kendini akranlarından güçsüz hissedecek bu da okula uyumu zorlaştıracaktır.

Telegina ve Belicheva (2016)'ya göre okula başlayan çocukların üzerine akademik yük binmektedir. Bilişse alan gibi fiziksel alanda da çocuk akademik yükün göstergelerini sergilemektedir. Örneğin çocuk bu yükü hissettiğinde zaman zaman kalp atışları hızlanabilir. Çocuğun uyum sürecini başarılı yürütmesi için bireysel farklılıklar göz önüne alınarak olumlu bir eğitim programı yapılmalı ve çocuklar fiziksel aktivitelere ve spora yönlendirilmelidir.

Alanyazına göre duygusal yeterliliğin okula uyumu etkilediği görülmektedir. Nitekim Mestre, Guil, Lopes, Salovey ve Paloma (2006), yaptıkları çalışmada duygusal zekanın duyguları anlama ve yönetme yeteneğini etkildiğini, hem kız hem erkek öğrenciler için de akademik başarıyı, okula uyumu, akranlarıyla arkadaşlığı etkilediğini belirtmişlerdir.

Çocuklarda fiziksel gelişim incelenmesinde en büyük kriter kemik gelişimidir. Çünkü çocuklarda sağlıklı büyüme sağlıklı kemik gelişimini de beraberinde getirir. Kemik gelişimleri bazı dönemlerde hızlı, bazı dönemlerde ise yavaş ilerler. Çocuk doğuşta 270 kemiğe sahiptir ve bükülebilir özelliktedir. İlk çocukluk döneminde kemik gelişimi tam olarak tamamlanamadığından çocukluk dönemine gelindiğinde fiziksel duruş bozuklukları görülebilir. Kemik gelişimi çocukların diğer gelişim alanlarını da etkilemektedir. Bu sebeple çocuklar sağlıklı kemik gelişimi için spora, oyuna ve beden eğitimine yönlendirilmelidir. Beden eğitimi faaliyetleri çocukluk döneminde fiziksel gelişim için büyük öneme sahiptir. Boy uzamasının takibi çocuklarda fiziksel gelişimin izlenmesinde büyük role sahiptir. Yeni doğan bir bebeğin boyu ortalama 48 ile 53 cm arasındadır. Çocuğun boyu ilk altı aya gelindiğinde 8 cm, ikinci altı ayda ise ortalama 4 cm uzamaktadır. 1-2 yaşlarda boy uzaması ortalama 10-12 cm civarındadır. Kemik gelişimi 2-6 yaş arasında yavaşlar. İlkokul döneminde de bu yavaşlık devam ederek yılda ortalama 10 cm civarında artış görülür. Sağlıklı kemik gelişimi için çocuklarda D vitamini, kalsiyum alımına dikkat edilmeli ve çocuk beden eğitimi faaliyetlerine yönlendirilmelidir (Hekim, 2016). Sağlıklı fiziksel gelişim göstermeyen çocuklar kendilerinde eksiklik olduğunu düşünebilir ve okula uyum konusunda sıkıntı yaşayabilirler.

Gallahue'nin psikomotor gelişim dönemleri incelendiğinde birinci sınıfa denk gelen dönemi Temel Hareketler dönemidir. Bu dönem, karmaşık motor becerilerinin temelinin oluştuğu dönemdir. Bu dönemde hareket öğrenme ve iletişim kurmada önemli bir unsurdur. Çocuklar bu dönemde yeni motor beceriler öğrenmeye açık durumdadırlar. Bu dönemde atlama, koşu, zıplama becerilerinin kullanımı yoğun olarak görülür. Bu dönemde hareket özgürlüğü sağlanırsa psikomotor becerilerin gelişimine katkı sağlayacaktır. Tam tersi olarak çocuk engellenirse motor gelişimini tam olarak sağlayamayacaktır. Bu dönemde çocuklar tarafından daha çok topa ayakla vurma, top sektirme, topu yuvarlama, topa sopayla vurma gibi kaba motor becerileri kullanılmaktadır (Kerkez, 2013).

Genel olarak beş-altı yaş çocukları yeni görevleri üstlenmeyi severler ancak halen veli yönlendirmesine ihtiyaç duyarlar. Bu sebeple sık sık soru sorarlar. Bu yaşlarda çocukların kelime haznesi artar. Karmaşık dilbilgisel cümleler kurabilirler. Matematiksel olarak ritmik saymayı, basit toplama-çıkarma işlemlerini yapabilirler. Farklı bedensel hareketler yapmaktan hoşlanırlar. El-göz, ayak-göz koordinasyonun gelişimi devam eder. Kendi duygularının ve başkalarının duygularının daha çok farkında olmaya başlarlar. Arkadaşlarıyla paylaşmayı severler ancak sık sık da paylaşım konusunda çatışma yaşarlar. Yeni beceriler kazanmaya çalışırlar. Açık uçlu sorular sorarlar. Yaratıcı fikirler geliştirirler. Farklı resimleri, şekilleri bir araya getirerek resimler yaparlar. Resimlerdeki ana fikirleri bulabilirler. Şarkıları tek başına ve grupla söyleyebilirler. Müziğe basit bir tempoyla eşlik edebilirler. Arkadaşlarıyla iş birliği yaparak basit tiyatro-drama gösterileri yapabilirler. Hayvanları ve nesneleri taklit edebilirler. Dil gelişimi olarak altı yaşını doldurana kadar yaklaşık 3000 kelime öğrenirler. Ortalama bir ilkokul birinci sınıf öğrencisi günlük ortalama 20 kelime öğrenir. Tekerlemeler, şarkılar ve kelime türetme oyunlarından hoşlanırlar. Konuşma başlatabilirler. Sırası gelince konuşmayı öğrenebilirler. Bu yaşlardaki çocuklar yeteneklerini sergilemekten hoşlanırlar. Yaşadıkları çatışmaları soysal olarak kabul edilir düzeyde çözebilirler (Türk Eğitim Derneği, 2019).

Gelişimsel olarak tüm bu veriler ışığında özetlemek gerekirse ilkokul birinci sınıf öğrencileri bilişsel olarak somut işlemler yaparlar, yani verileri somutlandırarak anlamlandırırlar. Fiziksel olarak büyüme yavaşlasa da devam eder. Kaba kaslarını daha çok kullanırlar. Yürüme, koşma, zıplama gibi etkinlikleri daha çok yaparlar. Göz koordinasyonu gelişmeye devam eder. Dil olarak karmaşık gramer uygulamaları yapmaya başlarlar. Okuduklarını ve dinlediklerini anlarlar. Kendilerini ifade edebilirler. Sohbet başlatabilirler. Kendilerine sıra gelince konuşmasını öğrenirler. Basit drama-tiyatro uygulamaları yapabilirler. Sosyal olarak ise arkadaşlıklar kurarlar. Paylaşımı severler. Yeni edindikleri role uyum sağlamaya çalışırlar. Başarılarına odaklanırlar. Kendilerini arkadaşlarıyla kıyaslayarak

tembel ya da çalışkan olarak sınıflandırabilirler. Bu durumda onlara destek olunup başarıları görülmezse aşağılık kompleksi ortaya çıkabilir. Tüm bu gelişim özellikleri aile-okul-öğretmen tarafından detaylı olarak bilinirse ilkokula geçişte çıkabilecek uyum sorunlarının çözümü daha rahat atlatılacaktır. Bu sayede yapılan davranışın nedeni bilinip doğru müdahale de bulunma imkânı sağlanacaktır. Üzerinden gelinemeyen problem durumlarında rehber öğretmene ve sınıf öğretmenine veliler danışabilirler. Daha üst düzey problemlerde ise rehber öğretmen yönlendirmesiyle bir psikolojik danışma hizmeti alabilirler. Bu dönemde yaşanabilecek sorunlar görmezden gelinmemeli ancak acele de edilmemelidir. Doğru müdahale ve zaman faktörü ile uyum sorunları azalacaktır.

Okula Uyum

Okula uyum, okulun ve öğrenme ortamının gerektirdiği çeşitli özelliklerle, çocuğun okula gelirken beraberinde getirdiği özelliklerin uyumlu bir şekilde bir araya gelmesidir. Okula uyum sağlayan öğrenciler akranlarıyla ve öğretmenleriyle olumlu ilişkiler kurabilirler. Akademik becerileri yüksektir. Dikkatlidirler. Çocuğun okula başlarken yaşadığı akran ilişkileri ileriki hayatlarını, sosyal yaşantılarını ve akademik başarılarını etkilemektedir. olumlu akran ilişkileri çocuğun özgüvenini ve aidiyet hissini geliştirmektedir. Okula uyum sağlayan öğrencilere bakıldığında sosyal becerileri yüksek olduğu, olumlu akran ilişkileri geliştirdikleri, sosyal çevrelerinde kabul edildiği görülmektedir. Olumsuz akran ilişkileri çocuğun okula uyumunu olumsuz etkilemektedir. Okula başlarken çocuk akran şiddetine maruz kalmışsa, arkadaş gruplarından dışlanmışsa, ileriki dönemlerde de sosyal sıkıntılar, akademik başarısızlıklar, dışlanmalar, sosyal beceri olumsuzlukları yaşayabilir. İlkokula başlarken yaşanılan olumsuzluklar veya olumlu durumlar uzun vadede bireyin akademik başarısını, sosyal yaşamını, başarılarını etkilemektedir (Gülay, 2011). Buna göre çocuk okula başladığı dönemde yaşadıklarının ömür boyu etkisi altında kalacaktır. Bu olumlu da olumsuz da olabilir.

Okul hayatında başarının göstergesi notlar ve performanslardır. Bu akademik ölçeklerde başarılı olmak için de bireyin okula başlarken olumlu şekilde başlayarak eğitim hayatına iyi bir temel atması gerekmektedir. Okula uyum bu olumlu başlangıç için önemli bir faktördür. Okula uyumda çeşitli faktörler etki etmektedir. Bunlardan biri de çocukların ve ailelerinin sosyoekonomik durumlarıdır. Ailelerin geliri, ebeveynlerin meslekleri, nitelikleri sosyoekonomiyi oluşturur. Çocukların maddi kaynaklara erişimi, çeşitli sosyal ortamlarla karşılaşmaları, olumlu uyaranlara erişimi, olumlu ebeveyn tavırları gibi etkenler çocuğun okul başarısını etkilemektedir. Bunun tam tersi faktörler de okul başarısızlığı meydana

getirebilmektedir (Carvalho & Novo, 2012). Buna göre ailelerin imkanları, maddi ve manevi fırsatlar çocuğun okula uyumunu ve okuldaki başarısını etkilediği söylenebilir.

Okula başlayan çocuk, onu koruyan kollayan ailesindeki kişilerden uzaklaşarak yabancı bir ortama girmektedir. Bu ortamda zil çalınca yerinden kalkma, tenefüste ihtiyaçlarını giderme, akranları ve sınıf arkadaşlarıyla toplu hareket etme gibi farklı kurallar ile karşılaşmaktadır. Yeni karşılaştığı bu ortamda öğretmenler, okul kuralları, akran grupları, dersler ve görevler bulunmaktadır. Çocuğun tüm sosyal çevresi ondan bu görevleri yerine getirmesini ve başarılı olmasını beklemektedirler. Okulun başladığı ilk hafta, okul kurallarına uymada, sosyal ilişkiler geliştirmede, duygularını ve davranışlarına yön vermede çocuk için kritik öneme sahiptir. Çocuğun geçmiş yaşantıları ve edindiği beceriler başarılı ya da başarısız olmasında önemli bir ol oynar. Okula uyum sosyal, fiziksel, bilişsel, duygusal ve özbakım becerileri gerektirir. Ayrıca çocuğun okul öncesi eğitim alıp almama durumu da önemli bir faktördür. Diğer bir önemli etken ise okula başlama yaşıdır. Okula erken başlayan çocuklarda uyum sorunu daha belirgindir. Okula uyum çocuğun akademik ve sosyal becerilerini etkilemektedir (Yoleri & Tanış, 2014). Çocuk okula başlarken yeni bir ortamla ve kurallarla karşılaşmaktadır. Eğer bu ortam ve kurallarla baş edebilecek deneyim ve yeteneği yoksa bu durum çocukta başarısızlık ve uyum sorunları meydana getirebilir.

İlkokulun en kritik dönemi birinci sınıftır. Bu dönemde çocuklar ilk kez okulla karşılaşmışlardır ve farklı duygulara sahiplerdir. Bir taraftan çocuklar okula başladığı için sevinirken bir taraftan da ailelerinden ayrı kaldıkları için üzülürler. Bu dönemde çocuklarda okul kaygısı oluşmaktadır. Bu kaygı giderilmeden derslere başlanmamalıdır. Okulun ilk başlarında oryantasyon çalışmaları yapılmalıdır. Çocuk okula başlamadan önce belirli bir okul olgunluğuna ve hazır oluşa sahip olmalıdır. Çünkü belirli bir okul olgunluğuna ve hazırbulunuşluğa sahip olunmadan okula başlayan çocuklar okula uyum sorunu yaşamaktadırlar ve bu da başarısızlığı getirmektedir. Ayrıca çocuğun ilerleyen eğitim dönemlerini de etkilemektedir. Dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta çocuğun gerektiği yaşta okula gönderilmesidir. Erken ya da geç yaşta okula gönderilen çocuklar uyum problemleri yaşamaktadırlar (Polat, 2014). Bu bilgilere göre çocuk için ilkokulun hayati bir öneme sahip olduğu ve bu dönemde birbirine tezat duygular yaşayabilecekleri söylenebilir.

Çocukların Hazırbulunuşluğunda Sosyal Becerilerin Etkisi.

Sosyal beceri; bireyin dış toplumla etkili şekilde etkileşim kurup, toplumun sevmediği davranışlardan kaçınıp toplumun kabul gördüğü davranışları yerine getirme becerisidir. Çocuk okul ile karşılaşmasıyla beraber sosyal becerilere ihtiyaç duyar. Ev ortamında gerekmeyen bazı sosyal becerileri edinmek durumunda kalır. Çocuk okula başlayarak ev

ortamından ayrılıp akranlarının yoğun olduğu bir ortama girer. Bu da akran ilişkilerini ön plana çıkarır. Ailenin yanında akran ilişkileri de artık çocuk için önemli olmaya başlamaktadır. Çocuğun okula başlamasıyla uyum süreci başlar. Çocuğun sosyal uyum düzeyi ile okula uyum düzeyi arasında belirgin bir ilişki vardır. Çocuk akranlarının yanı sıra okul ve öğretmen kavramlarıyla da karşılaşmaya başlar (Gülay Ogelman & Erten Sarıkaya, 2014). Bu bilgiler ışığında çocuğun okula başladığı dönemin çok hassas ve hayati olduğu söylenebilir.

Çocukluk yılları boyunca, çocuklar birçok geçiş dönemi yaşarlar. Be geçişlerden en önemlilerinden biri okuldur. Okula başlama, sınıf geçme, farklı öğretim kademesine geçme durumları çocuğun okul ile ilgili geçişleridir. Bu geçişlerin her birinde çocuk birçok problemle karşılaşıp bunlarla baş etmeye çalışır. Okula başlama çocuk için sosyal, duygusal, fiziksel, bilişsel uyum gerektirmektedir. Okula başlayış çocuğun geçirdiği en zorlu ortam değişikliğidir ve çocuğun ileriki yaşantısında önemli etkileri bulunmaktadır. Çocuğun bu dönemde yaşayacağı sosyal ve davranışsal sorunlar, ilerleyen yıllarda çocuğun karşılaşacağı bir çok sorun için zemin oluşturur. Okula uyum, çocuğun geçtiği yeni sosyal topluluğun ondan beklentilerine sosyal, akademik, bilişsel özelliklerine göre göstermiş olduğu tepki yeteneğidir. Sosyal ve bilişsel becerilerdeki sorunlar beraberinde okula uyum problemini getirmektedir. Okulun ilk yılları sadece akademik yönden etkili bir dönem değildir. Bu dönemde akran ilişkileri, sosyal beceriler, iş birliği, arkadaş edinme de önemli bir yer kaplar. Okula uyum, akademik başarıların yanı sıra, arkadaş ilişkilerini, öğretmenle olan ilişkileri de kapsamaktadır. Okulun ilk dönemleri, sosyal ilişki kurmada ve davranışları yönetmede kritik bir zamandır. Çocuğun geçmiş duygusal yaşantıları, sosyal becerileri okula uyumda başarılı veya başarısız olmasını etkiler. Bu dönemde çocuklar bazen ağlama, okula gitmeyi reddetme, öfke nöbetleri, arkadaşlık ilişkilerini reddetme, ders etkinliklerine katılmama gibi davranışlar sergiler. Bu davranışlar tespit edilerek tedbir alınmalıdır. Çocuğun uyum sorunları tespit edilip önlem alınmazsa ilerleyen akademik dönemlerini de bu durumlar olumsuz etkileyecektir (Seven, 2011). İlkokul birinci sınıf çocuğun tüm hayatını etkilemektedir. çocuk bu dönemde takip edilmez, ilgilenilmezse yaşanabilecek sorunlar çocuğun tüm hayatını etkileyecektir.

Çocuklar yaşadıkları toplumun kurallarını öğrenip yerine getirerek toplumda kabul edilirler. Bunu içinde sosyal becerilerinin yüksek olması gerekir. Sosyal yeterlilik, bireyin toplum içindeki rollerini yapma düzeyidir. Sosyal yeterlilik çocuğun eğitim hayatını ve başarılarını etkilemektedir. Okula başlamadan önce çocuğun sosyal yeterliliğinin az olması, depresyona, kendini ifade edememeye, akademik başarısızlıklarla karşılaşmaya, iletişim ve davranış problemlerine, yalnız kalmalarına, sosyal hayatlarının gelişmemesine, uyku

düzensizliğine neden olmaktadır. Bu sonuçlar zaman geçtikçe daha ciddi bir hal almaktadır. Saldırganlık okul öncesi dönemde başlar ve bu dönemde saldırganlık genelde fizikseldir çünkü dil becerileri tam gelişmediğinden sözel saldırılarda pek bulunamazlar. Bu saldırgan davranışlar zamanla kalıcı hale gelebilmektedir. Çocuğun agresifliğine çevresi izin verip pekiştirirse bu agresiflik kalıtsal hale gelmektedir. Agresif ve saldırgan davranışlar sergileyen çocuklar çevrelerine zarar vermektedirler ve çevreleri tarafından da istenmezler. Bu sebeple çocukların sosyal becerilerinin desteklenmesi ve olumsuz davranışlarının giderilmesi gerekmektedir. Sosyal alanda desteklenen çocuklar daha az olumsuz davranışlar göstermektedirler. Sosyal becerilerin yüksek olması çocuğun okul hayatını olumlu yönde etkilemektedir. Çocuğun sosyal gelişiminde aile önemli bir faktördür ve olumlu veya olumsuz etki yapabilmektedir. Çocuğun aileden sonra karşılaştığı ilk sosyal çevre okuldur. Bu sebeple aile çocuğun okul hayatını takip etmeli, öğretmeniyle iş birliği yapmalı ve gözlemlenen sorunlar el birliği ile giderilmelidir (Türkyılmaz & Pekdoğan, 2019). Bu bilgiler ışığında, çocuk sosyal anlamda desteklenip takip edilirse okulda daha başarılı ve uyumlu bir birey olacağı söylenebilir.

Okulun ilk yılı çocuk kadar aile ve öğretmen için de önemlidir. Bu dönemde çocukların okula, arkadaşlarına ve öğretmenine karşı bakışı şekillenmeye başlar. Aileler bu dönemde farklı duygular yaşarken öğretmenler de kendilerini, okulu, okul kurallarını tanıtırlar. Öğretmen bu dönemde rehber görevi üstlenir. Okula başlama çocuğun eğitim-öğretim hayatı için en önemli dönemdir. Bu dönem stresli bir dönemdir. Okula başlangıç sorunsuz bir şekilde atlatılırsa çocuğun ilerleyen akademik yaşantısını olumlu şekilde etkileyecektir. Okula başlama bazen çok zorlu olabilmektedir. Bunda hatalı ebeveyn tutumları da önemli rol oynamaktadır. Aşırı üzerine düşülen çocuklar anne ve babalarından ayrılırken aşırı korku yaşayabilirler. Kendisi okuldayken annesinin kardeşleriyle oynayacağını düşünerek kıskançlık yaşayabilirler. Bunlar çocuğu okuldan uzaklaştırabilir. Çocukta okula başlarken okul kaygısı, uyum sorunları oluşabilir. Ancak bu durum düzelmezse okul fobisine dönüşebilir ve tedavi edilmesi gerekmektedir. Okul başlamadan önce çocukların okul hakkında yeteri kadar bilgiye sahip olması ve okulun tanıtılması gerekmektedir. Bu etkinliklerin yapılması okula uyum konusunda önemli etkileri bulunmaktadır. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı'nca okullarda uyum haftası programı uygulanmaktadır. Bu program dahilinde çocuklara okul tanıtılmakta, öğretmen, okul idaresi, okul personelleri çocuklarla tanıştırılmakta, okul kuralları çocuklara tanıtılmaktadır (Taşçı & Dikici Sığırtmaç, 2014). Bu bilgiler ışığında, çocuk okula başlarken bazı problemlerle karşılaşabileceği, akademik ve diğer alanlardaki başarı için bu problemlerin çözülmesi gerektiği söylenebilir. Millî Eğitim

Bakanlığı'da çocukların okula uyum problemi yaşamamaları için tedbir olarak okula uyum haftası programı yürütmektedir.

Çocukların Okula Uyumunda Hazırbulunuşluğun Etkisi.

Ülkemizde okul öncesi eğitim zorunlu olmadığından dolayı çocukların büyük çoğunluğu okulla ilkokul birinci sınıfta tanışır. Her yeni durum gibi bu durumda da çocuk bir uyum sürecine girer. Bazı çocuklar bu durumu başarıyla atlatırken bazı çocuklar için bu süreç uzayabilir. Bu sebeple okul personellerinin okula uyum durumu konusunda hassas olmaları gerekmektedir. Uyum; bilişsel yetenekler, değerler, amaçlar, öz bakım becerilerinin yanında bu özelliklerin bireylerin isteklerini ve beklentilerini karşılamasını sağlayan bir durumdur. Uyum bireyin mutlu olması, kendisini geliştirmesi ve beklentilerini gidermesi için önemli bir süreçtir. Uyum; çocukların eğitim sürecini, deneyimlerini ve okula bakış açılarını, hazırbulunuşluklarını kapsayan bir kavramdır. Birinci sınıf öğrencisi okul ile uyum sağlayarak kendi özellikleri ve okul sistemi üzerinde bir köprü kurar. Çocuğun okula gitmeye istekli olması ve okulda kendini rahat hissetmesi onun uyum sorunun çözümü için önemlidir. Çünkü bu durumda olan çocukların okula uyumda başarılı olma ihtimali yüksektir. Okula uyum çocuğu hem bireysel hem sosyal olarak geliştirir. Okula uyum sağlayamayan öğrencilerin akademik başarı da sağlayamadığı çeşitli araştırmalarla görülmüştür. Uyum sağlayamayan öğrenciler okula gitmekte isteksiz olabilirler. Okula uyum problemi yaşayan öğrenciler akranlarıyla ve öğretmenleriyle de iletişim kurmakta problem yaşayabilirler. Öğrencilerin uyum sorunu çözüldüğünde hem akademik hem de sosyal olarak gelişim gösterdiği gözlenecektir. Uyum problemi olan bir öğrencinin sınıfta bulunması öğretmeni de olumsuz etkileyebilir ve öğretmen kendini yetersiz hissedebilir. Bu da eğitim öğretim faaliyetlerini olumsuz etkileyebilir. Okula uyum sağlayan çocuklara ait risk faktörlerinin bilinmesi müdahaleyi kolaylaştıracaktır. Ve ilkokulda yapılan uygun müdahale ile uyum sorunun çözülmesi çocuğun ilerleyen yıllardaki eğitim öğretim faaliyetlerini de olumlu düzeyde etkileyecektir. "Ağaç yaşken eğilir" atasözü de bu duruma uygun düşmektedir. (Demirtaş Zorbaz, 2016). Eğitimin tüm paydaşları birbirini devamlı etkilemektedir. Birinde oluşabilecek aksaklık tüm sistemi olumsuz etkileyecektir.

Çocuklar okula başlamadan önce güçlü bir kelime dağarcığına ve matematik altyapısına da sahip olmalıdır. Çocukların okula başlarken akademik gelişimlerine katkı sağlamak için okula başlamadan önce fiziksel, sosyal, entelektüel gibi çeşitli alanlarda hazırbulunuşluk yakalamaları gerekmektedir. Okula başlamadan önce iyi bir okul öncesi eğitim alan çocuk okuma-yazma ve matematik öğrenmeye hazırdır ve olumlu pekiştirilerek daha iyi bir öğrenme sağlayabilir. Bu olumlu öğrenmeler ardışık olarak bireyin tüm öğrenme

hayatını olumlu düzeyde etkilemektedir (Duncan *vd.,* 2006). Çocuk okula başlarken getirdiği alt bilgiler ve gelişimsel özellikler onun birinci sınıfa daha olumlu bir başlangıç yapmasını sağlayacağı söylenebilir.

Çocuğun okula hazır olma durumunu Maxwell ve Clifford (2004)'a göre aile geçmişi, ailenin eğitim durumu, ailenin anadili konuşma yeteneği, etnik kökeni, ailelerin sosyoekonomik düzeyi, çocukların cinsiyet faktörleri, risk altında bulunup bulunmamaları etkilemektedir. Janus ve Duku (2007) çalışmalarında çocukların okula hazırbulunuşlukları arasında ciddi farklar olduğunu ve bu farkları sağlık, sosyoekonomik faktörler, demografik faktörler, cinsiyet, sosyal faktörler, aile yapısı gibi çeşitli etmenlerin ortaya çıkardığını belirtmişlerdir.

İlkokula hazır olarak başlamak için okul öncesi eğitim almış olmak çok önemlidir. Çünkü okul öncesi eğitim alan çocuklar hazırlık eğitimi de almış olduklarından birinci sınıfa başlamaları daha kolay olacaktır. Okul öncesi eğitim almış bir çocukla almayan çocuğun okula uyumu arasında büyük bir fark vardır. İlkokula başlama yaşının düşürülmüş ancak düşürülen bu yaş grubunda okul öncesi eğitim alan öğrenci sayısı çok azdır. İlköğretim yıllarında okuma yazmayı öğrenmek ve matematik işlemlerini yapmak için okul öncesi eğitim kritik bir faktördür. Okula uyum konusunda da okul öncesi eğitim kritik bir faktördür. Okul öncesi eğitim kurumlara 3-5 yaş arasındaki çocuklara yaş ve ihtiyaçlarına uygun olarak eğitsel ve sosyal hizmet sunmayı hedeflemektedir. Bu eğitimi almış olan çocuklar birinci sınıfa daha hazır olacaklardır. Ancak sadece öğrencilerin hazır bulunmaları yetmemektedir. Öğretmenlerin ve okul yönetiminin de birinci sınıfa başlayan öğrencilere hazırlık yapmaları gerekmektedir. Çocuğun okuma-yazmaya hazır olmasında ve okulun isteklerini karşılamasında çocukların çevreden almış oldukları izlenimler ve daha önce öğrenmiş olduklarının büyük etkisi vardır (Gedik, 2015).

Okula uyum için çocukta bulunması gereken temel öğe sağlıklı gelişime sahip olmasıdır. Çünkü iyi göremeyen, iyi işitemeyen çocukların akademik olarak başarısız olma ihtimali yüksektir. Hazır oluşu etkileyen birçok etmen vardır. Bunlar: fizyolojik faktörler, zeka faktörü, çevresel faktör ve duygusal faktörlerdir. Bunların önem sıralaması araştırmadan araştırmaya değişmiştir. Fizyolojik olarak çocuğun boyu, kilosu, büyük kas gelişimi, küçük kas gelişimi, el-göz koordinasyonu uyum için önemlidir. Zeka çocuğun öğrenme yeteneğini büyük oranda etkileyen kalıtımsal bir faktördür. Çeşitli araştırmalar zeka ve okuma düzeyi arasında bir ilişki bulmuştur. İlkokula uyum da en önemli faktörlerden biri de çevresel faktörlerdir. Çevrenin sağlamış olduğu imkânlar çocuk gelişimini etkilemektedir. Bu imkânların çocuğun duygusal, toplumsal ve zihinsel gelişimine önemli etkisi bulunmaktadır.

Çocuk ilk toplumsal iletişimini çevresiyle duygusal etkileşim içerisinde kurar. Çocuk için yepyeni bir ortam olan okulun başlamasıyla duygusal problemlerde başlayabilir. Öğretmen çocuğa anne-baba şefkati ile yaklaşması gerekir. Bu şekilde kurulan bir bağ okula başlamada uyum sağlanırken önemlidir (Gedik, 2015). Okul döneminde çocuklar duygusal bir gelişim yaşamaktadır. Okulun öğrenciden beklentilerini karşılamada çocuğun sağlığı kadar duygusal gelişimi de önemlidir.

Akran ilişkileri çocuğun hayatında çok önemli bir yer tutar. Akran ilişkilerindeki aksaklıklar çocukta anksiyete bozukluklarına, depresyonlara, davranış bozukluklarına neden olabilmektedir. Ve tam tersi olarak anksiyete bozuklukları, davranış bozuklukları ve depresyon da akran ilişkilerini olumsuz etkileyebilmektedir. Akran ilişkileri çocukta doğuştan itibaren oluşmaya başlar ve tüm yaşamlarını etkiler (Hay, Payne & Chadwick, 2004). Akran ilişkileri hayatın her aşamasında vardır. Ve akran ilişkilerinde yaşanabilecek problemler çocuğun okul hayatını da etkileyecektir.

İlkokul akademik ve sosyal becerilerin temellerinin atıldığı dönem olması nedeniyle çok önemlidir. Okulun özellikleri, çocuğun özellikleri, cinsiyet, yaş, sosyo ekonomik durum gibi nedenler çocuğun okula uyumunu etkilemektedir. Okula uyuma etki eden diğer bir faktör akran ilişkileridir. İlkokulun ilk döneminde oluşacak olumsuz akran ilişkileri çocuğu ilerleyen yıllarda da etkilemektedir. 6-12 yaş öğrencileri incelendiğinde dil gelişiminin hızlandığı, mantıksal düşünmenin arttığı, zaman ve boyut kavramlarının yerleştiği görülmektedir. İlkokul çocukları yeni karşılaştıkları bir durumu genelleştirmeye başlarlar. Erikson'un teorisine göre çocuklar bu dönemlerde başarıya karşı aşağılık kompleksi dönemindedirler. Ve bu sebeple ailelerin çocuklarını başarıya yönelik olarak motive etmesi gerekmektedir. Çocukların okul hayatlarını takip etmelidirler. Bu sayede çocukları daha başarılı olacaktır. İlkokulda çocukların sosyal becerileri yüksek, topluma ve kendine yararlı bireyler olarak yetişmesi amaçlanır. Bu sayede çocuk, akademik ve sosyal alanlarda başarılı olmaya başlamaktadır. İçine kapanık ve agresif tutumlar sergileyen çocuklara oranla hevesli, öğrenmeye açık çocuklar okul hayatlarında daha başarılı olduğu görülmektedir. Okul başarısındaki diğer büyük etken ise okula hazır gelmedir. Okulun gerektirdiği becerilere sahip olarak okula başlayan öğrenciler daha başarılı olmaktadırlar (Işıklar, Bilgin & Bilgin, 2015).

Çocuğun okula karşı olumlu veya olumsuz düşünceleri, kendini okulda ne kadar iyi hissettiği, çocuğun okula karşı tutumunu meydana getirir. Bu tutum bilişsel, davranışsal ve duyuşsal olmak üzere üç boyutludur. Bilişsel tutum; çocuğun okulun kişisel gelişimine karşı bakış açısını, davranışsal tutum; okul ilgili çalışmalarda çocuğun çabasını, duyuşsal tutum ise çocuğun okulu sıkıcı ya da neşeli bir yer olarak görmesidir. Çocukların okula karşı tutumları

onların hem akademik hem sosyal hem de psikolojik gelişimlerini etkilemektedir. Okula tutumu sadece öğrencilerin özellikleri değil, okulun çevresi ve sınıf atmosferi gibi durumlar da etkilemektedir. Öğrencilerin okula karşı tutumu eğitimin sonuçları üzerinde önemli bir faktördür. Okula severek giden, okula karşı olumlu tutumlar besleyen öğrenci ile okula zorla, isteksiz şekilde giden öğrencinin eğitim başarısı aynı düzeyde olmayacaktır. Çocukların okulda istendik davranışlar ortaya çıkarması için okula karşı olumlu tavır geliştirmesi çok önemlidir. Tutumlar bireyin yaşantılarıyla ilgilidir (İlhan, 2017). Bu sebeple çocukların okulda geçirdiği yaşantılar çocuğun okula karşı tutumunu etkilemektedir.

Okul, bireyin kendini geliştirmesinde ve beceriler kazanmasında çocuk için çok önemlidir. Burada çocuk arkadaşlarıyla ve öğretmeniyle fiziksel, sosyal, duygusal etkileşime girmektedir. Ancak bu etkileşimin gerçekleşmesi ve öğrenimlerin oluşması için çocuğun gerekli olgunluğa sahip olması gerekmektedir. Olgunluk, çocuktan beklenen davranışları yerine getirme düzeyidir. Çocuğun okulda okum-yazma gibi akademik kazanımlar elde etmesi için gerekli olgunluğa sahip olması gerekmektedir. Çocuğun okula başlama olgunluğuna sahip olması için çocuk fiziksel olarak; sağlıklı ve gelişimsel olarak yeterli düzeyde olmalı, zihinsel olarak; ayırt etme, düşünme, dikkatini toplama, ilişki kurma, problem çözme yeterliliklerine sahip olmalı, dil gelişimi olarak; etkin şekilde dinleme ve konuşma becerisine sahip olmalı, duygusal yönden; dengeli ve sağlıklı olmalı, gerekli sosyal etkileşimleri sağlaması için de sosyal becerilere sahip olmalıdır (Kahramanoğlu, Tiryaki & Canpolat, 2015).

Okula uyum, çocuğun girdiği yeni çevrenin beklentilerine karşı verdiği akademik, davranışsal ve sosyal tepkilerle ilgilidir. Bu uyumda ebeveynlerin ve öğretmenlerin etkisi önemli boyuttadır. Okula başlama çocukta fiziksel, duygusal, sosyal, bilişsel beceriler gerektirir. Okula başlama çok kritik bir dönemdir ve çocuğun ilerleyen yaşamındaki başarılarını etkilemektedir. Eğitimde başarı meydana gelmesi için çocuğun fiziksel, zihinsel, sosyal, duygusal ve psikomotor becerilere sahip olması gerekmektedir (Canbulat, 2017). Okula uyum ve akademik başarı yakalanabilmesi için okul olgunluğunun çocuklarda yakalanması gerekmektedir.

Çocuğun okula başlarken okula hazır olması gerekir. Bu hazır oluş çocuğun okula başlarken sosyal, fiziksel, bilişsel ve duygusal açıdan yeterli seviyede olması demektir. Bu hazır oluş başarılı bir başlangıcı meydana getirecek ve çocuğun tüm akademik hayatını etkileyecektir. Okul olgunluğunda ilk kriter yaştır ancak bu kriter tek başına yeterli değildir. Çünkü her çocuğun aynı yaşta gelişime ulaşmaz. Her çocuğun gelişimi ve öğrenme düzeyi farklıdır. Ve öğrenme bireysel farklılıklardan etkilenmektedir. Çocuk okula başlamadan önce

zengin eğitim materyallerine sahipse, bu materyalleri kullanmışsa, ailesi tarafından desteklenmişse okul hayatında başarılı olmaktadır. Tam tersi ortamda yetişen, yeterli gelişim düzeyine sahip olmayan çocukların akademik hayatları sorunlu devam etmektedir (Kutluca Canbulat & Yıldızbaş, 2014). Her çocuk farklıdır. Ve her çocuğun ihtiyaç duyduğu şekilde okuldan önce eğitilir ve çeşitli gelişim alanlarında desteklenirse çocuk okulda daha başarılı olacaktır.

Ülkemizde zorunlu eğitim ilkokul ile başlar ve bu dönem çocuk için kritik bir öneme sahiptir. Çocuk okula başlayınca akranlarıyla, yeni sosyal çevreyle karşılaşır ve onlarla uzun süre vakit geçirir. Bu dönemde çocuktan akademik ve sosyal bazı görevleri yerine getirmesi beklenir. Bu görevleri yerine getirmesi için hazırbulunuşluğunun yeterli seviyede olması gerekir. Hazırbulunuşluk bir davranışın gerçekleşmesi için gerekli olan şartların yerine gelmesidir. Çocuğun önceden öğrendiği her şey yeni şeyler öğrenmesi için temel oluşturacaktır. Hazırbulunuşluk çocuğun okula uyumuna ve akademik olarak hemen her şeye etki etmektedir. Okula hazırbulunuşluk bilişsel, zihinsel, sosyal, duygusal olarak çok boyutlu bir kavramdır. Hazırbulunuşluk çevreden ve çevresinin onu desteklemesinden etkilenmektedir. Okuldaki başarıyla hazırbulunuşluk arasında ilişki vardır. Okula hazır olarak başlayan çocuklar başarılı olurken okula hazır olmadan başlayan çocuklar okula karşı olumsuz tavır geliştirmekte ve başarısız olmaktadırlar. Bu durum çocuğun tüm eğitim-öğretim hayatını etkileyebilmektedir. Çocukların okula başlarken başarısında diğer bir etken ailevi faktörlerdir. Örneğin düşük sosyoekonomik durumdan gelen çocuklar okula dezavantajla başlamaktadırlar (Mercan Uzun & Alat, 2017). Bu bilgilere göre çocuk okula başlarken özgüvenli, gerekli donanımlara sahip bir şekilde başlarsa başarı ve uyum gelecektir. Aksi durumlarda çocuklar problemlerle karşılaşabileceklerdir.

Okulun başlangıç dönemi çocuklar için neşeli bir dönemde stresli bir dönemde olabilmektedir. Bu durum çocuğun okula hazır oluşuyla ilgilidir. Hazır oluş hem çocuğun okula hazır olması hem de okulun çocuğa hazır olmasıdır ve çocuğun ailesi, sosyal çevresi tarafından desteklenmesidir. Okula uyum sadece çocuğun bireysel özelliklerinden kaynaklanmamaktadır. Çocuğun başarısını öğretmenlerin nitelikleri, okulun niteliği ve başarısı, uygulanan eğitim programları da etkilemektedir. Donanımlı okullar, aile desteği ve okula hazır oluş çocuğun ilkokula yumuşak ve başarılı geçişini sağlamaktadır. Bu anlamda sınıf öğretmenlerinin erken çocukluk dönemiyle ilgili yeterliliklerini artırması gerekmektedir. Okulun hazır oluşu, okulun fiziksel yapısının, kaynaklarının, sağlık ve güvenlik uygulamalarının, uyum programlarının olumlu düzeyde olması ve öğretmenlerin, eğitim-

öğretim ortamlarının hazır olmasıdır (Güner & Kartal, 2019). Okula uyumda, okul olgunluğu, sosyal ve ailevi faktörlerin yanı sıra olumlu okul ortamı da bulunması gerekmektedir.

Çocukların Okula Uyumunda Okul Öncesi Eğitimin Etkisi.

İlkokula başlamak çocuk için çok kritik bir evredir. Bu dönemde çocuk ailesinden ayrılır ve yeni bir çevreye girer. Bu çevrede çok vakit geçirir. Yeni girdiği çevrede önceden tanışmadığı yetişkinlerle ve akranlarıyla karşılaşır. Çocuktan okula başlayınca okul kurallarına uyması, okuldaki yetişkinlerin verdikleri görevleri yerine getirmesi, okuma-yazmayı öğrenme gibi akademik sorumluluklarını yerine getirmesi beklenir. Bu beklentilerin yerine getirilmesinde okul öncesi eğitim çok önemlidir. Okul öncesinde eğitim materyalleri ile alınan eğitim ilkokul birinci sınıfa çocukların daha hazır başlamasını sağlamaktadır. Örneğin okuma-yazma görsel algıyı gerektirir. Okul öncesi eğitim bu becerinin gelişmesinde etkin rol oynamaktadır. Gelişmiş ülkelerde okul öncesi eğitimden yararlanan çocuk sayısı çok fazladır (Erkan & Kırca, 2010). İlkokul birinci sınıfa başlarken çocukların okul öncesi eğitim alma durumları başarı ve uyumda önemli bir faktördür. Çünkü iyi bir okul öncesi eğitim alan çocuk daha donanımlı ve hazır bir şekilde ilkokula başlayacaktır.

Çocukta gelişimin en kritik evreleri 0-6 yaşlardır. Çünkü çocukların özellikleri, kişilikleri bu dönemde oluşmaya başlar. Bu dönem okul öncesi dönem olarak adlandırılmaktadır ve bu dönemde çocuğun sosyal, fiziksel, zihinsel, dilsel, duygusal gelişimine okul öncesi eğitim ile destek verilir. Okul öncesi eğitimin temel amaçlarından biri çocuğun hazırbulunuşluğunun yükseltilmesidir. Bu sayede çocuk ilkokulda başarılı olmaktadır. Okula uyum çocuğun eğitim-öğretim programları ile kurduğu etkileşimdir. Okula uyumun başarılı bir şekilde atlatılmasında ailenin, sosyal çevrenin, okul öncesi eğitimin önemi büyüktür. Okul öncesi eğitimi başarılı bir şekilde alan çocuk ilkokula başlarken uyum problemi göstermemekte ve başarılı olmaktadır. Ve bu durum bireyin tüm hayatını etkilemektedir. Örneğin, çocuğun okul öncesi eğitim kurumlarında almış olduğu eğitim dil becerilerini geliştirmekte bu da okuma-yazma eğitimine olumlu katkı sağlamaktadır. Genel olarak okul öncesi dönemde çocuğun almış olduğu eğitim ilkokuldaki başarılarını etkilemektedir (Topcu, 2012). Bu bilgiler ışığında, okul öncesi eğitimin çocuğun tüm eğitim-öğretim hayatını etkileyen bir faktör olduğu söylenebilir.

Okula başlarken çocukta fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal alanlarda olgunluk olması gerekmektedir. Ayrıca okula hazır oluşta çevre, zaman ve okul öncesi eğitim önemli faktörlerdir. Okul öncesi eğitim almış çocuklar ilkokulda hemen kendini fark ettirir. Okul öncesi eğitim çocuğun yeteneklerini geliştirmesine, sosyal beceriler elde etmesine, elverişsiz

sosyal ortamların etkisinin en aza inmesine, eşitsizliklerin ortadan kalkmasına yardımcı olur (Lokumcu Tozar, 2011).

Okul öncesi dönem, bireyin çevreyle etkileşime girdiği ve çevreden en çok etkilendiği dönemdir. Okul öncesi eğitim sayesinde sosyal eşitsizlik en az seviyeye iner. Okul öncesi eğitim alan çocuklar ilkokulda çok daha başarılı olmaktadırlar ve daha fazla uyum göstermektedirler. Okul öncesi eğitim, çocuğun okula başlarken sahip olması gereken hazırbulunuşluğa büyük oranda etki eder. Okul öncesi eğitim ile çocuklar kendilerini geliştirirler, iş birliği yapmayı öğrenirler ve sosyal beceriler kazanırlar. Okul öncesi eğitim alan çocuklar daha girişken ve aktiftirler. Ayrıca okul öncesi eğitim zengin uyaran sunarak kendilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Anasınıflarında verilen eğitimin en önemli görevlerinden biri çocuğu bir üst eğitim kademesine hazırlamaktır. Okul öncesi eğitim alan çocuklar ilkokula daha çabuk uyum sağlamaktadırlar (Yeşil, 2008). Okul öncesi dönemde çocuk yeteri kadar desteklenirse ilkokulda da başarısının o derecede etkileneceği söylenebilir.

Sosyal beceriler; aile, kardeş sayısı, cinsiyet, iletişim becerileri, okul öncesi eğitim alma durumundan etkilenmektedir. Kız çocukları sosyal beceriler yönünden erkeklerden daha başarılıdırlar. Aile tipi yönünden; geniş ailelerde yetişen çocuklar, çekirdek ailede yetişen çocuklara göre daha sosyaldirler. Okul öncesi eğitim alan çocuklar da sosyal alanda daha uyumlu ve daha başarılıdırlar. Ayrıca okul öncesi eğitim, çocukların dil ve bilişsel gelişim üzerinde de etkilidir (Polat, 2014). Bu bilgilere göre okul öncesi eğitimin çocuğun zihinsel, fiziksel, duygusal, sosyal, devinişsel alanlarını desteklediği söylenebilir.

Eğitim sistemi belirli bir sıra ile ilerler. İlk önce okul öncesi eğitim ile karşılaşan çocuklar daha sonra ilkokul ile karşılaşırlar. Okullar çocuklarda hem bireysel hem sosyal gelişimi amaçlar. Okullar toplumun gelişmişlik düzeyini yükseltirler. Çocuğun toplumda etkin rol alabilmesi için sosyal becerilerinin gelişmesi gerekmektedir. Ve bunda okullar etkin rol oynarlar. Sosyal yeterlilik, bireyin toplumun beklediği davranışları sergileyebilmesidir. Çocuğun sosyal yeterlilik kazanmasında aileden sonra en önemli kurumlar okul öncesi eğitim kurumları ve ilkokullardır. Çocuk ilk önce aile bireyleri ile iletişim ve etkileşim halindeyken daha sonra okul öncesi eğitim kurumundaki çevre ile de etkileşime girmeye başlar. Bu süreçte aile çocuğuna sosyal anlamda destek olmalıdır. Okul öncesi dönemde çocuk ilkokula hazırlanır. İlkokul için gerekli olan ön koşul becerileri edinir. Okul öncesi eğitim ile beraber çocuk başarılı bir şekilde ilkokula başlar, uyum sorunu yaşamaz ve eğitim hayatı olumlu düzeyde etkilenir (Türkyılmaz & Pekdoğan, 2019).

Okul öncesi dönem çevreden bireyin en çok etkilendiği dönemdir. Yaşamın ilk altı yılında hayatın temelleri atılır. İnsanlar diğer insanlarla sürekli etkileşim içindedir bu da

bireyde sosyal beceriler gerektirir. Sosyal beceriler öğrenilmiş davranışlardır. Çocuğun sosyal beceri edinmesinde en önemli etken aile, daha sonra okul öncesi eğitimdir. Bu dönemde sosyal beceriler edinilir, olumsuzluklar gözlenirse gerekli tedbirler alınarak giderilmeye çalışılır. Eğer bu dönemde gerekli beceriler kazanılmışsa çocuk ilerleyen eğitim kademelerinde daha başarılı olacaktır. Bu nedenler bireyin okul öncesi dönemde almış olduğu eğitim çok önemlidir (Erbay, 2008). Bu bilgiler ışığında okul öncesi eğitimin bireyin tüm eğitim öğretim hayatını etkilediği söylenebilir.

Çocukların sosyal alanda ve akademik alanda başarılı bireyler olması için okul öncesi eğitim önemli bir faktördür. Okul öncesi eğitim hem ülkemizde hem diğer ülkelerde geliştirilmeye ve yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu dönem çok kritik bir dönemdir. Çocuk bu dönemde hem fiziksel olarak büyürken hem de topluma adapte olmaya çalışmaktadır. Çocuk okul hayatına başlamasıyla beraber bazı zorluklarla karşılaşmaktadır ve bu zorluklarla sosyal becerileriyle baş etmeye çalışmaktadır. Sosyal beceri, çocuğun pozitif yada negatif duygularını toplumdan dışlanmadan, toplumun desteğini kaybetmeden sergileyebilmesidir. Okul öncesi eğitim çocuğun sosyal beceriler ve sosyal yeterlilik kazanmasında etkin rol oynar. Çünkü bu dönemde çocuk akran gruplarıyla karşılaşır ve farklı sosyal çevrelerle iletişim kurmaya başlar (Pekdoğan & Kanak, 2019). Okul öncesi eğitim diğer gelişim alanlarının yanında çocuğun sosyal gelişimi alanında da hayati bir öneme sahip olduğu söylenebilir.

Eğitim aile ile başlar ve okul ile devam eder. Çocuğun ilk yıllarındaki eğitimi tarihten bugüne kadar aile tarafından verilmiştir. Ancak toplumların gelişmesi, teknolojideki ilerlemeler okulların da etkili olmasını sağlamıştır. Bu durum da okul öncesi eğitimi ön plana çıkarmıştır. Günümüz eğitim sistemi yaratıcı, yapıcı, nitelikli ve sorgulayıcı bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bunda ilk basamak okul öncesi eğitimdir. Daha sonraki basamak ilkokuldur. Bu iki kademe arasında geçişin olumlu şekilde gerçekleşmesi gerekmektedir. Çünkü bu şekilde çocuğun akademik hayatı olumlu şekilde etkilenecektir ve sonraki eğitim dönemlerinde de bu durumun etkisi devam edecektir. İlkokul, okul öncesi eğitimin devamı niteliğinde olmalıdır. Bu şekilde devamlılık ve başarı sağlanabilir (Yoldaş, 2014).

Okul öncesi dönem yaşamın ilk yıllarını kapsayan, çocukların olumlu davranışlar kazanması ve kişiliğinin temellerinin atılması için en kritik dönemdir. Bu sebeple bu dönemde yapılan eğitim ve rehberlik çok önemlidir. Çocuğun çevresinin eğitici materyallerle zenginleştirilmesi ve doğru şekilde yönlendirilmesi, çocuğun bu dönemi başarılı şekilde geçirmesi için gereklidir. Bu sebeple bu dönemde eğitim yoğunlaştırılmalı ve geliştirilmelidir.

Okul öncesi eğitim son yıllarda çok önemli bir duruma gelmiştir. Bunda ilerleyen teknolojinin ve gelişen insan tiplerinin etkisi bulunmaktadır. Son dönemlerde kadın iş hayatının büyük bir parçası olması, ebeveynlerin fazla çocuk yapmaması, akrabalık ve komşuluk ilişkilerinin zayıf hal alması okul öncesi eğitimin gereksinimini artırmıştır. Ayrıca okul öncesi eğitim ile çocuğun toplumsal, akademik ve bireysel alanlarda gelişimi amaçlanmaktadır. Okul öncesi eğitim alan çocuklar ilkokulda daha başarılı olmaktadırlar ve bu durum bireyin diğer eğitim dönemlerini de etkilemektedir (Atik Tuğrul, 1992). Okul öncesi eğitimle iyi bir şekilde okul olgunluğu kazanan öğrenciler ilkokula başlarken daha yetkin bir şekilde okula başlayacağı ve bu durumunda okula uyumu ve akademik başarıyı getirebileceği söylenebilir.

Çocukların Okula Uyumunda Okula Başlama Yaşının Etkisi.

İlköğretim bireylere asgari düzeyde yaşam becerileri, sosyal beceriler, iletişim becerileri ve uyum becerileri kazandırmaktadır. Çocuk okul ile beraber toplumsallaşmaya başlar. Okuma-yazma öğrenerek eğitim hayatının en büyük adımlarından birini atar. Çocuk okula ne kadar uyum sağlarsa o kadar motivasyonu yüksek ve başarılı olur (Güler, 2016).

Tüm çocuklar ilkokula başlarken sıkıntılar, problemler yaşayabilir. Ancak bazı çocuklar bu durumu çabuk atlatırken bazı çocuklar geç atlatmaktadır. Burada yaşanan sorunlar tüm eğitim-öğretim hayatını etkileyebilmektedir. Uyum süreci hayati önem taşımaktadır. Çocuğun okula uyumunda yaş önemli bir etkendir. Okula başlamak için genelde yaş kriter olarak alınır. Okula başlama yaşı ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. 44 ülkede okula başlama yaşı 7, 113 ülkede 6, 38 ülkede 6 yaştan önce, 4 ülkede 4, 1 ülkede ise 3 yaştır (Güler & Onur, 2016). Bu bilgilere göre her ülkenin kendi eğitim sistemine, eğitim politikalarına göre farklı yaşları okula başlama yaşı olarak kabul ettiği anlaşılmaktadır.

Okula hazır olma kavramı, sosyal, fiziksel ve entelektüel alanlarda çocuğun öğrenmeye hazır olmasıdır. Çoğu ülkede geleneksel olarak okula hazır olma kriteri için çocuğun yaşı belirlenmiştir. Belirli bir yaşta olanlar okula hazır olduğu kabul edilerek eğitim-öğretim hayatına başlatılır (Lewit & Baker, 1995).

Yapılan araştırmalarda Avrupa'da çoğu ülkede okula başlama yaşı altıdır. İngiltere de ise çocuklar okula beş yaşında başlamaktadırlar. TIMSS çalışmalarında en iyi akademik başarı gösteren ülkelerde okula başlama yaşı genellikle altıdır (Sharp, 2002). Danimarka gibi bazı gelişmiş ülkelerde ailelerin bir kısmı çocuklarını okula geç göndermektedirler. Danimarka'da kız öğrencilerde bu oran %10, erkek öğrencilerde %20'dir. Çocuklarını okula geç başlatan ailelerin amacı çocuklarının okuldan daha fazla yararlanabilmelerini, gelişimsel avantaj sağlayabilmelerini, olgun bir şekilde okula başlamalarını istemeleridir (Dee &

Sieversten, 2015). Çocuklar okula başlarken ailelerinin aklındaki en büyük düşünce çocuklarının okulda başarılı olmasıdır. Nitekim okula başlama yaşı da çocukların okula başlarken hazır oluşlarında önemli bir kavramdır. Amerika'da yapılan bir çalışmada okula başlama yaşının eyaletler arasında değişiklikler göstererek esnek olduğu, okula başlama yaşı ile bilişsel olarak okula hazır oluş arasında pozitif korelasyon olduğu görülmüştür (Dhuey, Figlio, Karbownik & Roth, 2019). Bu bilgilerden bazı gelişmiş ülkelerin başarı için çocukların okula başlama yaşı olarak daha yüksek yaşları tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Okula başlama çocuk için çok kritik bir durumdur ve okula başlama yaşı da aynı derece öneme sahiptir. Birinci sınıfa erken başlama, çocuğun fiziksel ve zihinsel olarak dezavantajlı olarak okula başlamasına neden olur (Akay & Ceylan, 2019). Okula başlama yaşı tartışmalı bir durumdur. Dünya genelinde zorunlu olarak okula başlama yaşı 3 ile 7 arasında değişmektedir. Okula başlamada yaş kriter olarak kabul edilirken çocukların sosyal, davranışsal, duygusal, bilişsel hazır oluşları da önemli bir faktördür. Bu hazırbulunuşlukları sağlayarak ilkokula giden çocuklar daha başarılı olmaktadırlar. Sadece takvim yaşı göz önüne alınarak okula başlama seviyesi belirlemek okula hazırbulunuşluk faktörünü göz ardı etmek demektir (Özdemir & Battal, 2019). Okula başlama kriteri olarak yaş alınması bu bilgiler göz önüne alındığında hatalı bir durum olduğu görülmektedir. Çünkü her çocuğun gelişimi aynı anda başlayıp aynı anda olgunluğa erişmemektedir.

Çocukların Okula Uyumunda Ailenin ve Ebeveyn Tutumlarının Etkisi.

Anne-babalar çocuklarını hayata hazırlayan, onlarla ilk iletişimi kuran bireylerdir. Onlara verdikleri eğitim hayatlarının sonraki kısımlarını etkileyecektir. Aileler bu eğitimi verdikten sonra çocuklarını okula gönderirler. Ancak okula gönderdikten sonra aileler de eğitimin birer parçası olmalıdırlar. Öğrencinin başarısını etkileyen birçok faktör vardır. Bunlar okul içi ve okul dışı olmak üzere ikiye ayırılabilir. Aileler hem çocuğuyla hem okuluyla kuracağı iletişimle bu başarısızlıkları ortadan kaldırabilir. Bu iletişim güçlendikçe hem başarı artacak hem de disiplin sorunları azalacaktır. Okul yönetimi de başarıya ulaşmak istiyorsa aileyi eğitime katmalıdır. Velilerle sağlıklı iletişim kurulmaması onların eğitime katılış oranlarını azaltmaktadır. Okul-aile iletişimi sadece ekonomik ihtiyaçlar üzerinden olmamalıdır. Çünkü bu durum iletişimi güçleştirmektedir. Okul aile birlikleri bu bağlamda veli ile okul işbirliğinin köprüsü konumundadır. Yapılacak uygun faaliyetlerle eğitimde nitelik ve başarı artacaktır (Ayık & Çalışkan, 2015). Çocuğun okula uyumu ve başarısı için okul-aile işbirliğinin niteliğinin önemli olduğu bu bilgilerden anlaşılmaktadır.

Okul-aile arasındaki iş birliği aileleri, öğrencileri, yöneticileri, öğretmenleri bir araya getirmede ve birbirlerinden beklentileri dile getirmede aracı konumdadır. Bu alanda okullarda

birçok etkinlik ortaya konmaktadır. Bu etkinliklerin beş esas alanda gerçekleştiği görülmektedir. Bunlar: tanıma, yönetime katılım, sınıf uygulamalarına katılım, sosyal etkinlikler ve öğrenci kişilik hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, disiplin sorunlarının çözümüdür. Tanıma sürecinde, okul bulunduğu çevreyi ve velileri tanır. Bu faaliyetlerde bulunulan çevrenin ekonomik ve kültürel özellikleri dikkate alınmalıdır. Yönetime katılım sürecinde veli katılım çalışmalarında okul ve aile ortak faaliyetlerde bulunmaktadır. Okulun problemlerini bu çalışma ile gören aileler okula yardımcı olmalıdır. Sınıf uygulamalarında veli katılım çalışmalarında, aileler eğitim-öğretim faaliyetlerine katılırlar. Bu faaliyete katılan aileler öğrenmeyi, öğretmeyi ve okulda nelerin öğretildiğini yakından görme imkânı bulmaktadır. Veliler çoğunlukla öğrencilerinin beyanlarıyla okuldaki faaliyetleri yorumlamaktadırlar. Sınıf uygulamalarına velinin katılımı sağlanmasıyla aile kendisi durumu izleyecektir. Sosyal etkinlikler ve öğrenci kişilik hizmetlerinin gerçekleştirilmesi çalışmalarında, bireyler arasında sosyal paylaşımlar artar ve bireysel yaşantı zenginliği sağlar. Bu faaliyetlerle öğrencilere kendini tanıma imkânı sunulacak ve okulun ailelerle öğrencilerini çok yönlü tanıma fırsatı bulmasını sağlayacaktır. Disiplin sorunlarının çözümünde veli katılım çalışmalarının, öğrencinin okul içinde ve okul dışında yaşadığı olumsuz durumların çözümünde, kötü alışkanlıklardan uzakta durmasında önemli etkisi vardır. Okul-aile işbirliklerinde okul yönetiminin tüm paydaşları işbirliğine katması gerekir. Bu durum beklenti ve gereksinimlerin karşılanmasında, yaşanılan problemlerin çözümünde başarıyı artıracaktır (Ada & Albez, 2017). Bu bilgiler ışığında velilerin, çocukların okul hayatlarını takip etkmek olası sorunlara çözüm bulmak için okul ile iletişimde olması gerektiği anlaşılmaktadır.

Okulun eğitim-öğretim olarak işlev görmesi için kendi dışındaki çevreyle iç içe olduğunun farkında olması gerekir. Bu çevrelerin en önemlisi öğrencilerin aileleridir. Aileler eğitimin bir ortağıdır. Eğitimciler program hazırlarken ailelerden yararlanmalıdırlar. Aile katılımı konusunda iki farklı bakış açısı vardır. Bunlar: okul tarafından başlatılan aile katılımı ve ailenin başladığı katılımdır. Okul tarafından başlatılan aile katılımında, maddi konular, diğer ailelerle iletişime geçilmesi *vb.* durumlar ele alınırken aile tarafından başlatılan katılımda ödev konuları, ev kuralları, okuldaki ve evdeki sorunlar ele alınır. Aile katılımının okullarda artırılması eğitimden daha iyi standartların sağlanmasına neden olur. Ailelerin işbirliğinde daha aktif olması uygun iletişim becerileriyle sağlanabilir. Bunun için öğretmenlere hizmet içi eğitim verilebilir. Bunun yanı sıra işbirliğini engelleyecek durumların da ortadan kaldırılması gerekmektedir. Aile katılım programları kapsayıcı olmalıdır. Programlar ortaya çıkabilecek problemleri önleyici olmalıdır. Aile katılım programlı hazırlanırken tüm ailelerle görüşülmeli ve beklentileri konusunda bilgi alınmalıdır. Ve bu programlar hazırlanırken ailelerin ekonomik düzeyi, eğitim düzeyi gibi konular dikkate

alınmalıdır. Ülkemizde yaşam koşulları düşünüldüğünde birçok öğrencinin risk grubunda bulunduğu görülmektedir. Ülkemizin koşulları düşünüldüğünde ailelerin erken çocukluk döneminde eğitime katılmaları çocukların başarısızlıkla karşılaşmasında önleyici olacaktır. Bu konuda Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV)'nın faaliyetlerini artırması etkili olacaktır (Keçeli Kaysılı, 2008).

Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü 2018 yılı Eylül ayında "Çocuğum Okula Başlıyor" isimli ebeveynlere bilgi kılavuzu yayımlamıştır. Kılavuza göre okula uyum döneminde çocuk okul ve sınıf kurallarına, farklı statüdeki yetişkinlere, aynı sürede uzun süre bulunmaya uyum sağlamaktadır. Bu sebeple çocuğun ilk haftalarda mutlu bir şekilde okula gitmeyi istemeyebilir. Bu durum çocukta bir sorun olduğu anlamına gelmemektedir. Zamana ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Ancak çocuk ciddiye alınmalı ve sorunun temeline inilmelidir. Çocuklar ilk dönemlerde derslerde zorlanabilir. Özellikle başarısızlığa tahammülü olmayan çocuklar bu durumdan dolayı mutsuz olabilirler. Çocuklar bu dönemlerde akranlarıyla kıyaslanmamalı kendi içlerindeki ilerlemeye odaklanılmalıdır. Ayrıca çocuklar okuldaki kurallara uymada zorlanabilirler. Çünkü bu kurallar ailede uygulanan kurallara göre daha az esnektir. Bu dönemde çocuklar arkadaş edinmede de zorlanabilirler. Çocuklar ilkokula başladığında sadece okula değil ailelerin değişen tutumuna da uyum sağlamaktadırlar. Bu süreçte aileler olumlu ve çözüm odaklı olmalıdırlar. İlkokula geçişte çocukların yanı sıra aileler de kaygı yaşamaktadırlar. Ancak bu kaygı çocuklara yansıtılmamalıdır. Aile benzeri problemlerde okul rehber öğretmenine ve sınıf öğretmenine danışmalıdır (MEB, 2018). Çocuğun ilkokula başlaması sadece kendisi için önemli bir olgu değildir. Çocuk gibi çocuğun ailesi de heyecanlıdır. Ancak bu heyecan gereğinden fazla çocuğa yansıtılmamalıdır.

Çocuk okula başlamayla beraber ailesinden farklı olarak dış dünyaya açılır. Okula başlama çocuk için dönüm noktasıdır. Hayatlarına ebeveynlerinden, kardeşlerinden sonra öğretmen girer. Ve öğretmen çocuğun öğrenim hayatı ve yaşamı için çok önemlidir. Okula başlama çocuğun doğumdan sonra anneden ikinci kez ayrılmasıdır. Okulun ilk dönemi bazı çocuklar için sok sorunlu geçmektedir. Okul öncesi eğitim alan çocuklar bu dönemi daha rahat geçirmektedir. Çocuklar okula başlarken anne ve babalarından ayrılmak istemezler ve bir kısmında karın ağrısı, ağlama, öfke nöbetleri gibi durumlar görülür. Bu problemleri atlatan çocuklar başarılı olurlar, okulda yeteneklerini geliştirirler, sosyal beceriler kazanırlar (Sarp, 1995).

İlkokul birinci sınıf hem çocuk hem aile için bazen zor bazen de çok eğlenceli bir dönemdir. Bu süreç hem aileler hem çocuklar için çok önemlidir. Bu süreç olumsuz geçerse

çocuk için problemli bir eğitim hayatı başlangıcı olacaktır. Çocuk ile beraber aile de tekrar eğitim hayatının içine girer. Okula başlamayla beraber çocuklar zamanların büyük kısmını yeni ortamlarında geçirmeye başlamaktadırlar. Okula başlama çocuğun tüm eğitim-öğretim hayatını etkilemektedir. Bu süreçte çocuk anne ve babasının desteğine ihtiyaç duymaktadır. Çocuğun başarılı bir başlangıç yapması için okula hazır olması gerekmektedir. Bu dönemde 0-6 yaş aralığını kapsamaktadır. Aile okula hazır oluşta çok etkilidir. Doğru yönlendirmeyi ve rehberliği yaparsa çocuk ilkokula yumuşak bir başlangıç yapacaktır. Ebeveynler ile çocuk okula hazırlık döneminde olumlu iletişim kurmuşsa çocuk da okula başlayınca akranlarıyla sağlıklı iletişim kurmaya çalışacaktır (Çeliktürk Sezgin, 2020). İlkokula çocuğun başlamasıyla beraber aile de tekrar eğitim hayatına geri dönmektedir. Çocuk bu dönemde ailesinden ihtiyaç duyduğu desteği alırsa okuldaki arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle daha başarılı bir sosyal ilişki geliştirebilir.

Sosyal yeteneği olan bireyler topluma uygun davranışlar sergilemektedirler. Kendi içinden gelen istekler ile toplumun beklentileri arasında denge kurabilirler. Toplum ilişkilerinde başarılı bireyler yardım ederler, teşekkür ederler, paylaşım yaparlar, yardım isterler, önerilerde bulunurlar. Çocuğun sosyal becerileri birçok durumdan etkilenmektedir. Bunlardan biri de anne-baba faktörüdür. Ebeveynler doğru model olarak çocuğun gelişim alanlarını desteklemektedirler. Anneler ne kadar da çocuk eğitiminde büyük rol üstlenseler de çocuk eğitiminde baba da büyük rol sahibidir. Babalar çocuklarıyla ilgilenirse, rehberlik ederse, sevgilerini gösterirse, olumlu seviyede ve özellikte iletişim kurarsa çocuklar daha bağımsız, mutlu, lider, girişimci, araştırmacı ve topluma karşı daha uyumlu bireyler olarak yetişmektedirler (İnci, 2014).

Çocuklar, ailesinde ve çevresinde gördükleri olumlu veya olumsuz davranışlardan etkilenmektedirler ve bunu davranışlarına yansıtmaktadırlar. Davranışlarında gözlemlenen sorunlar çocuklarda uyum sorunları meydana getirmektedir. Çocukların gösterdiği uyum problemlerinin nedenleri dış çevreden olacağı gibi aileden de kaynaklanabilmektedir. Uyum sorunları gösteren çocuklarda, tırnak yeme, alt ıslatma, parmak emme, yalan söyleme, tik davranışları ortaya çıkabilmektedir. Uyum problemlerinin çıkmasında ailenin yanlış tutumları büyük etki etmektedir. Anne babaların tutumları çocuğun benliğini, kişiliğini ve ahlak gelişimini etkilemektedir (Yılmaz Ünal & Deniz, 2016).

Çocuklar aileden kazandığı sosyal beceriler ile okul çevresiyle iletişim kurmaya çalışırlar. Aileler çocuklarının sadece akademik, biyolojik duygusal ve sosyal gelişiminde rol almazlar. Çocukları kişilikleri, beklentileri, tutumları, iletişim yapıları ile de etkilemektedirler. Anne-babaların birçok özelliği çocuğun okula uyumunu etkilemektedir. Örneğin; otoriter

tutuma sahip ebeveynler çocuklarına baskı uygularlar, onların itaat etmesini beklerler, ceza uygularlar, aşırı disiplin uygularlar. Bu şekilde yetişen çocuklar okulda saldırgan davranışlar sergilemektedirler, iletişim kurmakta ve kendini ifade etmekte zorlanmaktadırlar ve sosyal ilişkiler kurmakta yetersiz kalmaktadırlar (Özen Altınkaynak & Akman, 2019). Bu bilgiler ışığında ailenin çocuğun tüm hayatında olduğu gibi eğitim hayatında da etkili olduğu, olumlu tutum ve davranışlar sergilerlerse çocukların okul hayatlarına da başarılı bir şekilde başlangıç yapacağı anlaşılmaktadır.

Çocukların Okula Uyumunda Öğretmenin ve Okulun Etkisi.

Eğitimin amacı bireyi birey olduğu için yetiştirmek, kendisine ve çevresine yararlı olmasını sağlamaktır. Dünya koşulları her geçen gün değişmekte ve eğitim de bu duruma göre şekil almaktadır. Eğitimin istenilen kalitede gerçekleşmesi için bireyin eğitim kademelerine uyum sağlaması gerekmektedir. Birey dünyaya geldikten sonra dünyaya uyum sağlamaya çalışmaktadır. Daha sonra aile daha sonra ise uyum sırası okula gelmektedir. Çocuk ev ortamından okul ortamından geçince kendini ilk kez birey olarak hisseder. Bu geçişin olumlu atlatılması bireyin tüm yaşamına etki etmektedir. Okul değişikliği ile beraber çocuk ortam değişikliğine uyum sağlamaya çalışır. Evden sonra kendini okulda da ispatlamaya çalışır. Çocuk okulda öğretmenine çok değer verir, görevlerini yerine getirmeye çalışır ve bunun sonucunda da takdir bekler. Çocuk ilkokula geçerken zorlanabilir ve öğretmeninden, ailesinden destek bekler. Çocuğun okula olumlu şekilde başlaması için aile destek vermeli, okul hakkında önceden bilgi verilmeli ve okula çocuk hazırlanmalıdır. Çocuk yeni girdiği ortamda ait olma, sevilme, güven içinde olma, bağımsız olma, kabul edilme gibi gereksinimler hisseder. Bu gereksinimlerde aileye ve öğretmene büyük sorumluluklar düşmektedir (Ateş, 2016). Çocuklar ailesinden sonra öğretmeniyle karşılaşmaktadırlar ve ona büyük değer vermektedirler.

Çocuk okula başlarken, bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel alanda okula hazır olmalıdır. Çocuklar okula başlamadan önce bu alanlar desteklenmelidir. Bu durum çocukların okul başarısını etkilemektedir. Gerekli becerilerle donanmış çocuklar ilkokulda daha başarılı olurken gerekli hazırbulunuşluğu sağlamadan okula gelen öğrenciler daha başarısız olmuştur (Gülay Ogelman, Seçer, Gündoğan & Bademci, 2015).

Birey doğduğu çevrenin fiziksel ve sosyal şartlarından etkilenmektedir. Birey hem toplumdan etkilenir hem de eğitim ile bu toplumun gelişmesi için çalışmalarda bulunur. Bireyin bu eğitimdeki kritik noktalardan biri olan ilkokuldaki kazanımları tüm eğitim hayatını etkilemektedir. ilkokul birinci sınıfta kazanılan okuma-yazma çocuğun tüm eğitime bakışını

etkileyen bir faktördür. Fakat bu kazanım zorlu bir süreç sonunda elde edilir. Bu durum çocuk için de öğretmen için de aile için de zorludur (Şentürk, 2013).

Okula başlayan çocuğun yeni karşılaştığı bu ortama olumlu tutum sergilemesi, kendini güvende hissetmesi, okulu sevmesi, olumlu davranışlar kazanması için ailenin eğitime katılması ve okul-aile işbirliğinin sağlanması gerekmektedir. Okul-aile işbirliği okul öncesi eğitim kurumlarında başlar ve ilkokul kurumlarıyla devam eder. Özellikle ilkokulda ailenin eğitimin bir parçası olması çocuğun tüm eğitim kariyerini etkilemektedir. Etkili bir işbirliği için hem ailenin hem de öğretmenin gerekli iletişim becerilerine sahip olması gerekmektedir. Eğer bu anlamda bir problem hissediliyorsa hemen gerekli tedbirler alınarak sorun çözülmelidir. Bu sayede çocuk, okula karşı güven duyacak ve kendini okulun bir parçası hissedecektir. Okul-aile işbirliği ile okuldaki eğitimle evdeki eğitim birbiriyle bağlantılı şekilde ilerleyecektir. Ayrıca çocukları en iyi aileleri tanımaktadır. Ailelerin bu anlamda okulla gerekli bilgileri paylaşması, iletişim halinde olması çocuğun eğitim başarısını artıracak ve olası olumsuz durumlar için tedbirler alınacaktır. Eğitimin başarıyla devam etmesi ve okulun amaçlarının yerine gelmesi için aile devamlı eğitimin bir parçası olmalıdır (Binicioğlu, 2010). Bu bilgiler ışığında çocuğun okulda başarılı olması için kendini okulun bir parçası hissetmesi ve okula karşı güven duyması gerektiği görülmektedir.

Eğitimin amacı toplumun düzenini, sosyal-kültürel kurallarını bireylere öğretip ortak bir kültür ortaya çıkarmaktır. Bu da okullarla yürütülmektedir. Okulun görevini yerine getirmesi için okulun tüm paydaşları kendini güvende, rahat ve özgür hissetmelidir. Eğitim amaçlarının gerçekleşmesi için okul-aile birlikteliği zorunludur. Bireylerin eğitim hayatlarında ilkokul çok önemli bir yer tutar. Çocuğun ilkokulda gerçekleştireceği olumlu kazanımlar tüm hayatını etkileyecektir. Bu kazanımların gerçekleşmesi için de okul yönetimine, öğretmene, aileye rol düşmektedir (Günaydın Balta, 2015).

Eğitim hayatında geçiş bir kademeden başka bir kademeye geçişi ifade etmektedir. İlkokula başlama bu geçişlerin en önemlilerinden biridir. Bu dönem bazen çok zorlayıcı olabilir. Zor olmasında, olumsuz anne-baba tutumları, çocuğun anneye düşkün olması ve ayrılmak istememesi, çocuğun korku yaşaması, kardeş kıskançlığı, annesini uzun süre göremeyeceği düşüncesi etkili olmaktadır. Okul öncesi eğitim alan çocuk bu durumu daha rahat atlatacaktır. Çünkü okul öncesi eğitim almış çocuk, okul kavramını önceden tanımış, ayrılığa alışmış, akran çevresiyle aynı ortamda bulunmuştur. Olumlu bir başlangıçta sadece çocuğun okula hazır olması yetmemektedir. Okulunda çocuğa göre hazır olması gerekmektedir. Eğitimde başarı, okul-çocuk-aile birlikteliğiyle sağlanabilir (Yalman, 2007).

Uslu-Gündüz (2006)'e göre uyum sorunlarının çoğu aile içi iletişim bozukluğundan, yaşantılardan veya yanlış yetiştirilmeden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle aileler çocuk iletişimi konusunda bilinçlendirilmeli ve eğitilmelidir. Uyum sorunları ortaya çıkmadan önlem alınması, uyum sorunlarının tanınması ve problem artmadan gerekli psikolojik danışma hizmetinin alınması için anne-baba okullarının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Öğretmenlerin öğrenci davranışlarını doğru değerlendirmesi, uyum sorunlarını doğru çözmesi, etkili iletişimi gerçekleştirebilmesi için Millî Eğitim Bakanlığı'nca yapılan hizmetiçi eğitimlere katılımı zorunlu tutulmalıdır. Çocuklar bazen yaşadığı problemleri gizleme eğiliminde olabilmektedir. Bu durumun önlenmesi için çocuğun kendini ifade etmesine yardımcı olan drama gibi faaliyetlerle rehberlik hizmetleri yürütülmelidir.

Okula Uyum Haftasının ve Hazırlık Çalışmalarının Okula Uyuma Etkisi.

Okula uyum çocuğun tüm eğitim-öğretim hayatına etki eden önemli bir faktördür (Mercan Uzun, 2015). Çocuklar okula başlarken bir uyum dönemine ihtiyaç duymaktadırlar. Okula uyum konusunda bazı beceriler gereklidir ve bu becerilere her çocuk aynı seviyede sahip değildir. Bireysel gelişim alanlarının yanı sıra okula uyumda çevre, kültür, aile gibi faktörler de etkilidir. İlkokula olumlu bir başlangıç için çocuğun okula karşı fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal olarak hazır olması gerekmektedir. Tüm çocukların aynı seviyede olmamasından dolayı okuma-yazma etkinliklerine geçmeden önce bir hazırlık evresi oluşturulmalıdır. Bu hazırlık evresi oyunlarla başlayıp ders aşamasına doğru gitmelidir. Bu etkinliklerle okula uyum ve akademik altyapı oluşturulması amaçlanmaktadır (Üstündağ & Türkoğlu, 2017). Çocuklar okula başlarken hepsi yeterli donanımda okula başlamayabilir. Tüm çocukların heyecan ve kaygı düzeyleri de aynı olmayabilir. Bu sebeple çocukların okula uyum sağlamasını kolaylaştırmak için okulun ilk haftalarında ülkemizde uyum çalışması yapılmaktadır.

Uyum çalışmaları ile çocuğun ilkokula başlarken öğretmenlerine, akranlarına, eğitim faaliyetlerine uyum ve okuma-yazma çalışmalarına altyapı oluşturmak hedeflenmektedir. Aynı sınıf ortamında hazırbulunuşluk seviyeleri farklı olan, okul öncesi alan veya almayan öğrencilerin bulunması bir takım sorunlar çıkarmaktadır. Bunların üstesinden gelmede uyum ve hazırlık programı etkili bir faktördür (Altıntaş, 2015).

Çocuk okula başladığında uyulması gereken kurallar, farklı bir çevre ve yerine getirmesi gereken akademik görevlerle karşılaşmaktadır. Okul sayesinde birey kişisel ve toplumsal kazanımlar elde eder ve toplumdaki rolünü öğrenir. Okul, ilk toplumsallaşma kurumudur. Çocuğun okula kaydı ile beraber okula karşı tutumu, kendini güvende hissetmesi, akran çevresine karşı tutumu onun tüm hayatını etkileyecektir. Bu sebeple çocuklar için

olumlu öğrenme ortamları oluşturulmalıdır. Aileler ve öğretmenler ilkokula başlangıçta çocuğa yardımcı olmalıdırlar. Öğrenciye ilkokula başlarken oryantasyon programı sunulmalıdır. Bu hizmetle beraber çocuğun yeni ortama ve yeni duruma alışması kolaylaşacaktır. Oryantasyon hizmetinin başarıya ulaşması için önceden hazırlık ve bir programa oturtmak gerekmektedir (Bilgili, 2007).

Eğitim hayatına başlayan çocuğa güven dolu, olumlu bir okul atmosferi oluşturulmalıdır. Çünkü çocuğun okula olumlu bir başlangıç yapması onun tüm hayatını etkileyecektir. Bu sebeple, aileye, okul yönetimine, öğretmene ve okul personeline bu kapsamda büyük bir yük düşmektedir. İlkokula başlayan çocuklara uyumu kolaylaştırmak için okulların açıldığı dönemde "ilköğretim okulu birinci sınıflar uyum programı" başlığı altında bir hafta boyunca okula alıştırma çalışmaları yapılmaktadır. Bu uygulama ülkemizde 2006 yılından beri yürütülmektedir (Çeliktürk, 2011).

Ülkemizde yapılan uyum haftası etkinlikleri ile ilkokullarda okul öncesi öğrencilerini ve 1. sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Bu öğrenciler diğer sınıflardaki öğrencilerden bir hafta erken okula başlayarak uyum haftası etkinliklerine katılırlar. Uyum haftasında okulun tanıtılması ve öğrencinin okula kaynaştırılması için etkinlikler yapılır. Velilerde uyum haftası programına dahil edilir. Ancak öğrencilerin velilerle sınıfa girmelerini alışkanlık edinmemeleri için veliler ara ara sınıf ortamına alınırlar. Uyum haftasında velilere dönük okul rehberlik birimlerince bilgilendirici seminerler yapılmaktadır. Uyum haftasından önce hazırlık çalışmaları evde başlatılabilir. Bunun yanında sevecen, hoşgörülü öğretmen tutumunun da okula uyumda olumlu etkisi olacaktır. Öğretmenler okula hazırlığın ne olduğu konusunda yeterli donanıma sahip olması gerekmektedir. Öğretmenlerin okula uyumu kolaylaştıracak, okuma-yazmayı ve diğer akademik bilgileri kolay öğrenmesini sağlayacak ön etkinlikler uygulamalıdır. Okulun ilk günlerinde karşılaşılabilecek sorunlar normal olduğundan dolayı acele edilmemeli ve abartılı tepkiler gösterilmemelidir. Bazı çocuklarda uyum süreci uzun sürebilir. Bu normaldir. Ancak bu süreç çok fazla uzuyorsa uzmanlardan destek alınmalıdır. Çocuğun uyumunu kolaylaştırmak için aileyi tanımak gerekmektedir. Bunun için ev ziyaretleri yapılabilir. Okul yönetimi de öğrenci ve ailelere güven veren bir eğitim ortamı oluşturmalıdır. Çocuğu tanımada okul yönetimi aile ile işbirliği kurmalıdır. Ayrıca okul yönetimi başarının artırılması için öğretmenlerle dayanışma içerisinde olmalıdır (Günaydın Balta, 2015). Çocukların okula başlarken uyum sorunu yaşamamaları için okula uyum konusunda öğretmenler de eğitilmeli ve yeterli donanıma sahip olmalıdırlar.

Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü 2018 yılı Eylül ayında yayınladığı "Okula Uyum Haftası" isimli kılavuzunda örnek bir uyum haftası programına yer

verilmiştir. Programda Pazartesi günü tanışma ve aile bilgilendirme etkinliklerine, Salı günü okulu tanıma etkinliklerine, Çarşamba günü sınıf kahvaltısı etkinliğine, Perşembe günü kuralları öğrenme etkinliklerine, Cuma günü oyun etkinliklerine yer verilmiştir. Bu etkinlikler hazırlanırken rehber öğretmenden destek alınmasına, çevre faktörlerine dikkat edilmesine, özel gereksinimli çocuklar için önlem alınmasına, önceden bir planlama ve hazırlık yapılmasına, çocukların hassas bir dönemde olduğunun unutulmamasına dikkat çekilmiştir. Örnek gösterilen etkinliklerde, çocuğun göz teması kurarak kendini tanıtması, grupla etkinlik yapma, okulun çeşitli birimlerini tanıma, okul ve sınıfın kurallarını fark etme, sınıftaki araç ve gereçlerin işlevini fark etme, çocukların birbirlerini tanımaları kazanımlarına yer verilmiştir (MEB, 2018). Bu bilgiler ışığında çocukların okula uyum sağlaması konusunda okula uyum etkinliklerinin yapıldığı, bu çereçevede çocuklara okulu ve okul personellerini tanıtıcı faaliyetler yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu dönemde çocuklar kadar ailelere, öğretmenlere, okul idaresine ve okulun diğer personellerine de sorumluluklar düşmektedir.

İlkokula başlarken çocukların yaşadıkları uyum sorunları ile ilgili ulaşılan araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde bazı araştırmaların (Akay & Ceylan, 2009; Arslan, 2016; Bilgili, 2007; Blair, 2002; Denham, 2006; Polat, 2014) çocukların geçmiş yaşantılarına ve okula hazır oluşlarına odaklandığı, bazı çalışmaların (Lokumcu Tozar, 2011; Magnuson, Meyers, Ruhm & Waldfogel, 2004; Ramey & Ramey, 2004; Wesley & Buysee, 2003) çocukların okul öncesi dönemde eğitim alıp almamalarına odaklandığı, bazı çalışmaların (Altıntaş, 2015; Ateş, 2016; Özarslan, 2014; Yavuzer, 2001) çocukların uyum sorunu yaşarken verdikleri tepkilere odaklandıkları, bazı çalışmaların da (Gülay, 2011; Koçyiğit, 2009; Mercan Uzun, 2015) çocukların akran ilişkilerine ve çevre ilişkilerine odaklandıkları görülmüştür. Bu çalışmalar genel olarak çocukların gelişimsel özelliklerine ve gösterdikleri tepkilere çocukları temele alarak incelerken bu çalışma da ise çocukların uyum sorunu göstermelerinin sebeplerini, alt sebeplerini, bu dönemdeki gösterdikleri davranışları, ailelerin bu sorunun çözümü için uyguladıkları çözüm yollarını ve bu tarz sorunlarla karşılaşılmaması için verilebilecek tavsiyeler ebeveyn görüşlerine göre incelenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yapılmıştır. Nitel araştırmalarda araştırma konusunun "ne kadar?", "ne kadar iyi?" gibi sorulara cevap aramak yerine konulara daha geniş açıyla bakılır. Nitel araştırmalar sosyal ve psikolojik ölçümlerde nicel yöntemlere göre daha derinlemesine bilgi verir. Nitel araştırmalar geleneksel araştırma yöntemlerinin zorlandığı durumlarda da kullanılır. Nitel araştırma ile olayın olduğu yerde ve doğrudan kaynak ile çalışılır. Derinlemesine betimlemeler yapılır. Sonuçlardan genelleme yoluna gidilir. Katılımcıların problem durumunu anlamasına ve anlamlandırmasına yardımcı olur (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2017).

Durum çalışması, bir olgunun kendi doğal ortamında birden fazla veri kaynağının bulunduğu durumlarda, "nasıl" ve "niçin" soruları temel alınarak incelenmesidir. Bu araştırma yöntemi araştırılacak durum hakkında derinlemesine çalışmaya olanak tanır. Durum çalışması dar çerçeveli ve kolay bir çalışma yöntemi olmayıp bilgi ve dikkat isteyen bir araştırma yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2004).

Bu çalışmaya konu olan ebeveynlere göre ilkokula başlarken çocukların yaşadıkları uyum problemleri ve yapılan uygulamaların, derinlenmesine, doğal ortamında araştırılması amaçlandığından ve nasıl, niçin sorularına detaylı olarak cevap aranması sebebiyle bu araştırmada durum çalışması tercih edilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmada katılımcıları amaçlı örnekleme türlerinden olan ölçüt örnekleme yöntemi ile oluşturulan, çocuğu 2018-2019 eğitim öğretim yılında ilkokula geçiş aşamasında çocukları uyum sorunu yaşayan 22 ebeveyn oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme derinlemesine araştırma yapmak amacıyla çalışmanın amacına uygun örneklemin seçilmesidir. Amaçlı örnekleme türlerinden olan ölçüt örneklemede, araştırma probleminde belirlenen niteliklere sahip olan nesneler ve durumlar örneklemi oluşturur (Büyüköztürk *vd.*, 2017).

Bu örneklem grubu Aşkale ilçe merkezinde görev yapan ilkokul birinci sınıf öğretmenleriyle görüşülerek kendilerinin gözlemlediği uyum sorunu olan çocukların ve

ebeveynlerinin bilgileri alınarak oluşturulmuştur. Çalışmaya katılan ebeveynlere ait bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. *Çalışmaya Katılan Ebeveynlere Ait Özellikler.*

Ebeveyn	
Anne	A2, A3, A4, A5, A7, A8, A10, A11, A12, A14, A15, A16, A19, A20, A21
Baba	A1, A6, A9, A13, A17, A18, A22
Meslek	
Ev hanımı	A2, A3, A4, A5, A7, A8, A10, A11, A12, A14, A15, A19
İşçi	A6, A9, A13, A17, A18, A20
Serbest Meslek	A1
Esnaf	A16, A21
Öğretmen	A22
Çocuğun Okula Başlama Yaşı (ay)	
66-72	A1, A2, A4, A5, A6, A8, A9, A10, A11, A12, A15, A16, A19, A20, A21
73-78	A3, A7, A13, A14, A17, A18, A22
Çocuğun Şuanki Yaşı (ay)	
72-78	A2, A3, A4, A6, A8, A9
79-85	A1, A5, A7, A10, A11, A12, A13, A14, A15, A16, A17, A18, A19, A20, A21, A22
Algılanan Sosyo Ekonomik Durum	
Düşük	A3, A5, A6, A9, A11, A12, A17
Orta	A1, A2, A4, A7, A8, A10, A13, A14, A15, A16, A17, A18, A19, A20, A21, A22
Anne Eğitim durumu	
Okur-Yazar Değil	A10
İlkokul	A1, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A11, A12, A13, A15, A17
Ortaokul	A2, A3, A14
Lise	A16, A21,
Önlisans	A18, A19, A20
Lisans	A22
Baba Eğitim Durumu	
Okur-Yazar Değil	-
İlkokul	A2, A3, A4, A5, A9, A10, A11, A12, A13, A17
Ortaokul	A1, A6, A7, A8, A18
Lise	A14, A15, A16, A20, A21
Önlisans	A19
Lisans	A22
Kardeş Sayısı	
Yok	A4, A7, A8
1 Kardeş	A13, A14, A15, A16, A18, A21, A22
2-3 Kardeş	A1, A2, A3, A5, A6, A17, A19, A20
4-5 Kardeş	A9, A10, A11, A12
Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu	
Aldı	A1, A9, A11, A12, A13, A14, A15, A16, A18, A19, A20, A21, A22

Tablo 1. (*devamı*)

Almadı	A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A10, A17
Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Eğitim Süreleri	
1 Yıl	A9, A11, A12, A13, A14, A15, A18
2 Yıl	A1, A16, A19, A20, A22
3 Yıl	A21

Tablo 1 incelendiğinde çalışmaya katılan ebeveynlerin 15'inin anne, 7'sinin ise baba olduğu görülmektedir. Ebeveynlerden 12'sinin ev hanımı, 6'sının işçi, 1'inin serbest meslek sahibi, 2'sinin esnaf, 1'ininde öğretmen olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının okula başlama yaşları 15'inin 66-72 ay arasında 7'sinin ise 73-78 ay arasında olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının çalışma yapıldığı esnadaki yaşları 6 çocuğun 72 -78 aylık iken 16 çocuğun 79-85 aylıktır. Çalışmaya katılan 7 ebeveyn düşük sosyo-ekonomik duruma sahipken 15 ebeveyn orta seviyede sosyo-ekonomik düzeyde olduğunu olduğunu belirtmiştir. Çalışmaya konu olan çocukların annelerinden 1 kişinin okur yazar olmadığı, 12 kişinin ilkokul mezunu olduğu, 3 kişinin ortaokul mezunu olduğu, 2 kişinin lise mezunu olduğunu, 3 kişinin ön lisans mezunu olduğunu, 1 kişinin lisans mezunu olduğu gözükmektedir. Çalışmaya konu olan çocukların babalarınından ise okur yazar olmayanın bulunmadığı, 10 kişinin ilkokul mezunu olduğu, 5 kişinin ortaokul mezunu olduğu, 5 kişinin lise mezunu olduğu, 1 kişinin ön lisans ve 1 kişinin de lisans mezunu olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan ebeynlerin çocuklarının kardeş sayısı incelendiğinde 3 çocuğun kardeşe sahip olmadığı, 7 çocuğun 1 kardeşe sahip olduğu, 8 çocuğun 2-3 kardeşe sahip olduğu, 4 çocuğun 4-5 kardeşe sahip olduğu görülmektedir. Çalışmaya konu olan 13 çocuğun okul öncesi eğitim aldığı, 9 çocuğun okul öncesi eğitim almadığı görülmüştür. Okul öncesi eğitim alan çocuklardan 7'sinin 1 yıl, 5'inin 2 yıl, 1'inin 3 yıl eğitim aldığı görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada seçilen örnekleme ait verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler hem sabit seçenekli olabildiği gibi hem de derinlemesine inilmeyi sağlayan açık uçlu sorulardan oluşabilir (Büyüköztürk *vd.,* 2017). Yarı yapılandırılmış görüşmede önceden belirlenen konu başlıkları ve sorularla görüşme yapılır. Bu teknik esnektir. Görüşme esnasında soruların biçimi ve sırası değişebilir. Araştırmacı tarafından konu eklenip çıkarılabilir (TÜBİTAK, 2019).

Araştırmada bu veri toplama aracının seçilmesinde, araştırma esnasında oluşabilecek durumlara göre esnek davranarak düzenlemeler yapılması, araştırmaya katılan bireylerin kendini rahatça ifade etmesine yardımcı olunması, istenildiğinde soruların daha iyi anlaşılması için ipuçlarının verilmesi, açık uçlu sorular sorularak durumun daha detaylı incelenmesi hedeflenmiştir.

Bu çalışmada konuya uygun olarak gerekli verilere ulaştırabilecek sorular belirlenmiş daha sonra uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanların verdiği dönütler sonucunda son şekli verilerek aşağıdaki üç sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur:

1. Çocuklar ilkokula başlarken yaşadıkları uyum problemlerine yönelik ebeveyn görüşleri nelerdir?
2. Uyum problemleri yaşayan çocukların problemlerinin çözümü için ebeveynler neler yapmışlardır?
3. Uyum problemi yaşayan ebeveynlerin ilkokula yeni başlayacak çocukların ebeveynlerine önerileri nelerdir?

Süreç

Araştırma Aşkale ilçe merkezinde 2018-2019 eğitim öğretim yılı içerisinde birinci sınıfa başlayan öğrencilerin ebeveynlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle alınan 22 ebeveynin oluşturduğu örneklem üzerinde nitel araştırma desenlerinden olan durum çalışması yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formu çalışma problemlerine uygun olarak hazırlanarak uzman görüşü alınıp son şekli verildikten sonra ebeveynlere uygulanmıştır. Uygulama öncesinde Erzurum İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden çalışmanın yapılması için gerekli izinler alınmıştır. Uygulama esnasında görüşme formlarının sonuçlarının olumsuz etkilenmemesi için çalışma sağlıklı bir ortamda, ebeveynlerin gönüllülüğü esas alınarak planlandığı zamanda yapılmıştır. Çalışmada katılımcılara sözel olarak soru sorulup onların verdiği sözel cevaplar yazılarak kayda geçirilmiş ve onlara tekrar geri okunarak onayları alınmıştır. Bir görüşme ortalama 30 dakika sürmüştür.

Veri Analizi

Bu çalışmada, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi bulguların kavramsallaştırılması ve oluşturulan bu kavramların okuyucuların rahatlıkla algılayabileceği şekilde organize edilerek verilerin açıklanmasıdır. Ayrıca bu yöntemle verilerin içerisinde gizlenen gerçeklerin ortaya çıkarılması amaçlanır (Yıldırım & Şimşek, 2004). Araştırmada

görüşülen ebeveynlere "A" sembolü ve rakamlar (A1, A2….A22) verilerek kodlamalar yapılmıştır.

Bu çalışmada veri analizi yöntemi uygulanırken çalışmada elde edilen veriler kodlanmıştır. Bu kodlar incelenerek anlamlı bölümlere ayrılmıştır. Bu bölümler incelenerek kategoriler ve temalar oluşturulmuştur. Elde edilen temalar ve kategoriler çerçevesinde veriler yorumlanmış ve sonuca ulaşılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bu çalışmada nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirliği artırmak için Yıldırım ve Şimşek (2004, 91-97)'in önerileri dikkate alınmıştır. Veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formuna ait her bir madde, "uygun", "uygun değil", "düzeltmek için görüşleriniz" şeklinde uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütlere göre görüşme formuna son şekli verilmiştir. Araştırmanın amacı katılımcılara açıkça anlatılmış, gizlilik konusunda teminat verilmiş ve katılım gönüllülük esaslı olduğu ifade edilmiştir. Kavramların anlamlı bütünlüğünün sağlanması için araştırma bulguları tekrar tekrar gözden geçirilmiştir. Görüşme sonucunda elde edilen verilerin görüşülen kişilerce doğrulanması sağlanmıştır. Elde edilen verilerin toplanma aşmasındaki süreç ayrıntılı açıklanmıştır. Görüşülen ebeveynlerin özellikleri ayrıntılı açıklanmıştır. Veriler analiz edilirken başka bir uzmandan da analiz etmesi istenerek araştırmacılar arasındaki tutarlılığa bakılmıştır. Uzmanların analizleri arasındaki tutarlılık için Miles ve Huberman (1994, s. 64)'ın önerdiği güvenirlik formülü [Güvenirlik=Görüş Birliği/(Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı)] kullanılmış, hesaplama sonucunda güvenirliğin %83'üç olduğu belirlenmiştir. Bulgular mevcut literatürle ilişkilendirilerek tartışılmıştır. Elde edilen veriler analiz edilirken doğrudan ifadelerle örneklendirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde çalışmada elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular verilirken tümdengelim yöntemi izlenerek çalışmaya katılan ebeveynlerin görüşleri ana temalar altında kategorize edilip daha sonra temelar alt başlıklara ayrılmış ve her başlık detaylı olarak incelenmiştir. Çalışmada ilkokula başlarken uyum sorunu yaşayan çocukların ebeveynlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanıp, elde edilen veriler tablolar halinde düzenlenmiştir.

Çocuklar İlkokula Başlarken Yaşadıkları Uyum Problemlerine Yönelik Ebeveyn Görüşleri

Ebeveynlere yöneltilen ilk soruya verilen cevaplarda *"çocukların karşılaştıkları değişiklikler, gözlemlenen uyum problemleri, uyum problemlerinin nedenleri, çocukların okul dışı yaşamlarında meydana gelen değişikliklere"* yönelik başlıklar ortaya çıkmıştır.

Çocukların Karşılaştıkları Değişiklikler Açısından Ebeveyn Görüşleri

Ebeveynlerle yapılan görüşmede çocukların ilkokula başlarken karşılaştıkları değişiklikler incelenirken ebeveynlerin görüşleri üç ana grupta toplanmıştır. Bunlar: *"sosyal, fiziki ortam ve akademik*" yönde meydana gelen değişiklerdir. Bu değişiklere ilişkin görüşlerden örnekler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. *İlkokula Başlayan Çocuklarda Meydana Gelen Değişikliklere Yönelik Ebeveyn Görüşleri.*

Değişiklik alanı	Değişiklik	Ebeveyn	Örnek Görüş
Sosyal	Arkadaş	A1, A2, A3, A8, A11, A16, A18, A20	Arkadaş ortamı değişti. Üst sınıflardan büyük çocuklarla karşılaştı. Ev ortamından daha kalabalık bir ortamda vakit geçirmeye başladı. (A8)
	Kalabalık ortam	A8, A9, A10, A11, A14, A19, A21	Çocuğum hırçın bir çocuktu. Geniş bir çevre ile karşılaştı. Bu kez daha kavgacı oldu. (A14)
	Kurallar	A5, A7, A16	Okulda masada yemek yemeye başladı. Okulda lavaboya kendi gitmeye başladı. Evde yerde oturup halıda oyun oynardı. Okulda sırada oturmaya başladı. (A5)
	Öğretmen	A1, A3, A4, A6, A10, A16, A17, A18	Anasınıfı eğitimi almıştı. Ancak okulu ve sınıf ortamı değişti. Arkadaş çevresi değişti. Yeni öğretmeni oldu. (A1)
Fiziki Ortam	Okul kıyafeti	A1, A7	Okul kıyafetiyle okula gidip gelmeye başladı. (A1)

Tablo 2. (*devamı*)

	Okul eşyaları	A1, A2, A3, A4, A5, A6, A11, A12, A13, A16, A17, A18	Eğitim ortamı değişti. Anasınıfında daha çok oyuncak vardı. Halı vardı. Birinci Sınıfta bu materyaller bulunmamaktadır. (A13)
	Okulun yapısı	A10, A15, A16, A19, A20	Sosyal olarak birçok oyun arkadaşıyla karşılaştı. Okul ortamı değişti. Önceki okulu tek katlıydı. Bu okul 2 katlı ve sınıfı 2. katta. Bunu sürekli söylüyordu. (A15)
Akademik	Eğitim süreci	A4, A14	Anaokuluna gittiği için öğretmen-okul kavramını biliyordu. Oturma düzeni, etkinlik-ders kavramı değişti. (A14)

Tablo 2 incelendiğinde ebeveynlerin görüşlerine göre ilkokulda çocukların karşılaştıkları sosyal değişikler; "*arkadaş (A1, A2, A3, A8, A11, A16, A18, A20), kalabalık ortam (A8, A9, A10, A11, A14, A19, A21), farklı kurallar (A5, A7, A16) ve öğretmen (A1, A3, A4, A6, A10, A16, A17, A18)*" olarak meydana gelmiştir. İlkokulda çocukların karşılaştıkları fiziki ortam değişikliklerine yönelik ebeveyn görüşleri incelendiğinde; "*okul kıyafeti (A1, A7), okul eşyaları (A1, A2, A3, A4, A5, A6, A11, A12, A13, A16, A17, A18) ve okulun yapısı (A10, A15, A16, A19, A20)*" olarak meydana geldiği görülmektedir. Ebeveynlerin görüşlerine göre ilkokulda çocukların karşılaştıkları akademik değişiklikler; "*etkinlik kavramından ders kavramına geçiş (A4, A14)*" olarak meydana gelmiştir.

Çocuklarda Gözlemlenen Uyum Problemlerine Yönelik Ebeveyn Görüşleri

Ebeveynlerle yapılan görüşmede çocukların ilkokula başlarken gözlemlenen uyum problemleri beş ana grupta toplanmıştır. Bunlar: "*okula karşı isteksizlik, sosyal olumsuzluklar, akademik sorunlar, sorunlu davranış, kendine karşı olumsuz tutum*" yönünde meydana gelen değişiklerdir. Belirtilen görüşlerden örnekler Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. *İlkokula Başlayan Çocuklarda Gözlemlenen Uyum Problemlerine Yönelik Ebeveyn Görüşleri.*

Uyum Problemi	Problem Türü	Ebeveyn	Örnek Görüş
Okula Karşı İsteksizlik	Ağlama ve zorluk çıkarma	A1, A3, A4, A5, A9, A10, A11, A12, A13	İlk iki hafta okula kendim götürdüm. Bayağı ağlama problemi ile karşılaştım. Sonra abisi götürmeye başladı. (A3) Ağlıyordu. Benimle inatlaşıyordu. Okulda çok sessiz kalıyordu. Okula gitmek istemiyordu. Sürekli ben eşlik etmek zorunda kalıyordum. (A12)
	Korku	A1	Aileden ayrılmak ve yeni çevre ona korkutucu geldi. Okulun büyük olması da bence bu durumu tetikledi. Okula giderken isteksizdi ve sık sık ağlıyordu. (A1)
	Anne-babadan ayrılamama	A2	İlk başladığında çok ağladı. Bir-iki hafta bu durum sürdü. Benden ayrılmak istemiyordu. Yanında bulunmamı istiyordu. (A2)
	Anaokulunu isteme	A5	Sınıfa alışamadı. Başka şubeye aldık. Sonra tekrar geri sınıfına aldık. Ağlıyordu. Okula gitmek istemiyordu. Anaokuluna gitmek istiyordu. (A5)

Tablo 3. (*devamı*)

Sosyal	Öğretmene karşı olumsuz tutum	A6, A8, A14	Öğretmeniyle ilişki kuramadı. Öğretmenine karşı tavır alıyordu. (A6)
	Alışma	A5, A7, A8, A16, A17, A18, A19, A22	Sınıfa alışamadı. Başka şubeye aldık. Sonra tekrar geri sınıfına aldık. Ağlıyordu. Okula gitmek istemiyordu. Anaokuluna gitmek istiyordu. Okuldayken yanımda dur diyordu. Öğretmeniyle çok zorda kalınca konuşuyordu. (A5)
	Mutsuzluk	A22	Anaokulunda eğitim daha çok etkinlik ağırlıklı giderken bu okulda sıfır etkinlik ve bol ödev verilmesi okuldan nefret etmesine neden oldu. Birinci sınıfta dahi sınav yapmaları, "Burası oyun yeri değil, burası hırs okulu!" demeleri bizi adeta afallattı. Çocuğumun kendini okulun bir parçası gibi hissetmesini engelledi. Çocuğum mutlu değildi. (A22)
	Arkadaş çevresi oluşturma	A2, A3, A4, A6, A7, A8, A13, A17, A18, A20	Bu dönemde sınıf arkadaşlarıyla arkadaşlık kurmuyordu. (A2)
	Kavga çıkarma	A14, A21	Öğretmenden kendine arkadaşlarından farklı ödev vermesini istiyordu. Arkadaşlarıyla kavga ediyordu. Okula gitmek istemiyordu. (A21)
	Karşı cinsle geçinme	A14	Kız öğrencilerle hiç anlaşamıyordu. (A14)
	Ebeveynlerin sınıfta kalmalarını isteme	A2, A5, A7, A11, A12	Okula götürdüm. Öğretmeni ile tanıştırdım. Arkadaşları ile tanıştırdım. Ama ısrarla yanında olmamı istedi hep. Bu durum 2 hafta sürdü. Yanından ayrılmak istediğimde beni çekiştiriyordu. Arkadaş edinmesi ve sınıfa alışması uzun sürdü. (A7)
	Sınırlı iletişim ve kendini ifade etmede zorlanma	A3, A4, A5, A6, A11, A12	Öğretmeniyle ve arkadaşlarıyla iletişim kurmuyordu. Göz teması bile sağlamak istemiyordu. İçine kapanıktı. (A3) Okulda çok sessiz kalıyordu. Okula gitmek istemiyordu. (A12)
Akademik	Öğrenmeye karşı isteksizlik	A15	Arkadaşlarıyla ve öğretmeniyle uyum problemi yaşamadı. Sadece dönem başında öğrenme isteksizliği vardı. Derslere katılmıyordu. Soru sormuyordu. Sorulara cevap vermekten kaçınıyordu. (A15)
	Ödev yapmayı istememe	A16	Öğretmen ona görev verdiğinde "Bu benim sorunum." diyerek kesinlikle yapmak istemedi. (A16)
Sorunlu Davranış	Şımarıklık	A21	Kendini değersiz hissetti. Buna karşıt olarak şımarıklık yapmaya başladı. Öğretmenden kendine arkadaşlarından farklı ödev vermesini istiyordu. (A14)
	Hırçın davranışlarda bulunma	A14, 21	Hırçınlığından dolayı okula uyum sağlayamadı. Arkadaşlarıyla kavga etti. Arkadaş edinmekte zorlandı. Öğretmeni onu uyardığı için öğretmeninden de çekinmeye başladı. Kız öğrencilerle hiç anlaşamıyordu. (A14)
Kendine Karşı Olumsuz Tutum	Kendini değersiz hissetme	A21	Kendini değersiz hissetti. Buna karşıt olarak şımarıklık yapmaya başladı. (A21)

Tablo 3'de belirtilen ebeveynlerin görüşlerine göre çocukların ilkokula başlarken gösterdikleri uyum problemlerinden okula karşı isteksizlik; "*ağlama (A1, A3, A4, A5, A9, A10, A11, A12, A13), korku (A1), anne-babadan ayrılamama (A2), ve anaokulunu isteme (A5)*" olarak meydana gelmiştir. Yine Tablo 3'deki görüşlere göre çocukların ilkokula başlarken gösterdikleri uyum problemlerinden sosyal olumsuzluklar; "*öğretmene karşı olumsuz tutum (A6, A8, A14), alışma (A5, A7, A8, A16, A17, A18, A19, A22), mutsuzluk*

(A22), arkadaş çevresi oluşturma (A2, A3, A4, A6, A7, A8, A13, A17, A18, A20), kavga çıkarma (A14, A21), karşı cinsle geçinme (A14), ebeveynlerin sınıfta kalmalarını isteme (A2, A5, A7, A11, A12), sınırlı iletişim ve kendini ifade etmede zorlanma(A3, A4, A5, A6, A11, A12)" olarak meydana gelmiştir. Ebeveynlerin görüşlerine göre çocukların ilkokula başlarken gösterdikleri uyum problemlerinden akademik olumsuzluklar; "*öğrenmeye karşı isteksizlik (A15) ve ödev yapmayı istememe (A16)*" olarak meydana gelmiştir.

Ebeveynlerin görüşlerine göre çocukların ilkokula başlarken gösterdikleri uyum problemlerinden sorunlu davranışlar; "*şımarıklık (A21) ve hırçın davranışlarda bulunma (A14, A21)*" olarak meydana gelmiştir. Tablo 3'deki görüşlere göre çocukların gösterdikleri bir diğer uyum problemi ise "*kendini değersiz hissetme (A21)*" olarak görülmüştür.

Çocuklarının Uyum Problemi Yaşamalarının Nedenlerine Yönelik Ebeveyn Görüşleri

Ebeveynlerle yapılan görüşmede çocukların ilkokul birinci sınıfa başlarken yaşadıkları uyum sorunlarının kaynakları ebeveynlerin bakış açısına göre sekiz ana kaynağa dayanmaktadır. Bunlar: "*sosyal nedenler, olumsuz anne- baba tutumları ve çocukların ebeveynlere karşı aşırı bağımlılıkları, olumsuz okul atmosferi, okul öncesi eğitim almama, okul öncesi eğitimin atmosferinden çıkamama, bireysel nedenler, ailevi nedenler ve ön hazırlık"*tır. Belirtilen görüşlerden örnekler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. *İlkokula Başlayan Çocukların Uyum Problemi Yaşamalarının Nedenlerine Yönelik Ebeveyn Görüşleri.*

Uyum Probleminin Nedeni	Alt Nedenler	Ebeveyn	Örnek Görüş
Sosyal Nedenler	Okuldan önce yeterince sosyalleşememe	A1, A3, A4	Mahallede fazla arkadaşının olmaması, hasta olmasından dolayı üzerine çok fazla düşmemiz ve onu sürekli korumaya çalışmamız. (A1) Arkadaş çevresinin az olması, okuldan önce sosyalleşememesi etkiledi. (A3)
	Arkadaş çevresinin değişmesi	A5, A20	Arkadaş çevresinin değişmesi ve mahalledeki arkadaşlarıyla aynı sınıfta olmaması da etkili oldu. A5
	Okul ortamının kalabalıklaşması	A19	Temel olarak ortam değişikliğini görüyorum. Çok sakin bir ortamdan kalabalık bir ortama geçti. (A19)
	Okuldan önce kardeşiyle çok vakit geçirmiş olma	A19	Ayrıca ikiz kardeşi var. Hep onunla vakit geçiriyordu önceden. Onun da etkisi olabilir. (A19)
	Arkadaş edinmede zorlanma	A13, A14, A18, A20	Temel kaynak olarak hırçınlığını, asabiyetini görüyorum. Hırçın davrandığı için arkadaş edinmekte zorlandı. Okula alışma konusunda zorlandı. (A14)

Tablo 4. (*devamı*)

Olumsuz Anne Baba Tutumları ve Çocuğun Ebeveynine Karşı Aşırı Bağımlılığı	Çocuğun aşırı şımartılması	A1, A4, A5, A7	Evde serbest büyüttük. Şımarttık. Arkadaş çevresinin değişmesi ve mahalledeki arkadaşlarıyla aynı sınıfta olmaması da etkili oldu. (A5)
	Okul başlamadan önce ebeveyn ile az vakit geçirme	A9	İnşaatta çalıştığım için genelde şehir dışında oluyordum. Çocuk beni çok özlüyor. Bana karşı aşırı bir bağlılığı var. Okulların başladığı hafta benim işim bitmişti. Beni bırakıp okula gitmek istemiyordu. (A9)
	Ebeveyne karşı aşırı düşkünlük	A2, A3, A7, A9, A11, A13, A18	Bana çok düşkün. Sürekli beraberdik. Uyurken bile beraberdik. Okul öncesi eğitim almaması da etkiledi. (A2) Tek çocuğumuz olmasından dolayı biraz şımarık yetişti. Her dediğini yapıyorduk. Bize bağımlıydı. (A7)
Okul Atmosferine ve Okul Kurallarına Alışamama	Okulda yarış atmosferinin oluşmuş olması	A22	Ancak daha başlangıç seviyesinde on beş sayfa ödev verilmesi, öğrenciyi devamlı yarış ortamında tutmak doğru değildi. (A22)
	Öğretmenin yanlış tutumları	A16, A21, A22	Anasınıfına 2 yıl gitti. Orada hep oyun oynamaya odaklandı.1. sınıfta ise sürekli boyama yaptıkları için sürekli ellerinin yorulduğunu söylüyordu. Öğretmenin emrivaki davranışları onu daha da isteksiz yaptı. Zaten fiziksel oyunlara eğilimi vardı. Sevdiği arkadaşlarıyla aynı sınıfa denk gelince okul ona bir oyun alanı gibi oldu. Evde ödevi olunca "Ben okulda çok bayama yaptım, istemiyorum." diyordu. (A16)
	Çocuğun okula alışırken zorlanması	A14, A19	Temel olarak ortam değişikliğini görüyorum. Çok sakin bir ortamdan kalabalık bir ortama geçti. A19
	Çocuğun okulda yaramazlık yapması	A16	Sevdiği arkadaşlarıyla aynı sınıfa denk gelince okul ona bir oyun alanı gibi oldu. (A16)
	Okuldan ve öğretmeninden çekinme	A10	Öğretmenden korkuyordu. Okuldan korkuyordu. Okul ortamını önceden tanımadığı için çekiniyordu. (A10)
	Okul ortamının değişmesi	A11, A20	Ortamın değişmesinden de çekinmiş olabilir. (A11)
	Öğrenmeye karşı isteksizlik	A12	Bilmiyorum. Bir yıl okul öncesi eğitim almasına rağmen okula uyum problemleri yaşadı. Belki öğrenmeye olan isteksizlik, okulun cazip olmaması, arkadaşlarından etkilenmiş olması *vb*. şeyler olabilir. (A12)
	Arkadaşlarının etkisinde kalması	A12, A16	Belki öğrenmeye olan isteksizlik, okulun cazip olmaması, arkadaşlarından etkilenmiş olması *vb*. şeyler olabilir. (A12) Sevdiği arkadaşlarıyla aynı sınıfa denk gelince okul ona bir oyun alanı gibi oldu. (A16)

Tablo 4. (*devamı*)

Eğitim	Okul öncesi eğitim almama	A2, A3, A4, A6, A7, A17	Anasınıfına gitmedi. Okulla ilk kez karşılaştı. Arkadaş çevresinin az olması, okuldan önce sosyalleşememesi etkiledi. (A3) Yaşının küçük olması. Okul öncesi eğitim almaması. (A6) Tek çocuğumuz olmasından dolayı biraz şımarık yetişti. Her dediğini yapıyorduk. Bize bağımlıydı. Anasınıfına göndermemiştik. Onun da etkisi olduğunu düşünüyorum. (A7)
	Çocukların okul öncesi eğitim atmosferinden çıkamaması	A15, A16	Çocuğum anasınıfının etkisinden biraz zor koptu. Anasınıfında eğitim genelde oyun ile veriliyordu. Ancak ilkokulda bu durum değişti. Çocuğum bu duruma adapte olamadı. Aklı oyundaydı. Oyunlar daha çok dikkatini çekiyordu. (A15) Anasınıfına 2 yıl gitti. Orada hep oyun oynamaya odaklandı.1. sınıfta ise sürekli boyama yaptıkları için sürekli ellerinin yorulduğunu söylüyordu. (A16)
Bireysel Nedenler	Okula küçük yaşta başlama	A6, A21	Yaşının küçük olması. Okul öncesi eğitim almaması. (A6) Bir de okula küçük başladı. Beş buçuk yaşında başladı. Bu durumun da etkili olduğunu düşünüyorum. (A21)
	Tek çocuk olma	A7	Tek çocuğumuz olmasından dolayı biraz şımarık yetişti. Her dediğini yapıyorduk. Bize bağımlıydı. (A7)
	Çocuğun karakter ve mizaç yapısı	A13, A14, A20	Karakterinin içine kapanık yapıda olması, diğer çocuklarla iletişiminin zayıf olması, annesine çok düşkün olması. Bu sebepler çocuğumun okula başlarken uyum sorunu yaşamasına sebep oldu. (A13)
	Öğrenme bozukluğu	A22	Öğretmenin iletişim eksikliği olduğunu düşündük. Ancak iletişim kurdukça daha kötü oldu. Öğrencide hafif düzeyde diskalkuli tespit edildi. (A22)
Ailevi Nedenler	Farklı bir yerleşim yerine taşınma	A8	Köyden şehir merkezine yeni taşındık. Hem mahallemizin-çevremizin değişmesi hem hiç okula gitmemiş olması uyum sorunu ortaya çıkardı. A8
	Çocuğun annesinin vefatı	A17	Annesinin vefat etmiş olması. 1. Sınıf öncesinde anasınıfı eğitimi almamış olması etkili oldu. (A17)
Ön Hazırlık	İlkokul hakkında önceden bilgi verilmemesi	A3, A10, A11	Anasınıfına gitmedi. Okulla ilk kez karşılaştı. (A3) Öğretmenden korkuyordu. Okuldan korkuyordu. Okul ortamını önceden tanımadığı için çekiniyordu. (A10)

Ebeveynlerin görüşlerine göre çocuklarının ilkokul birinci sınıfa başlarken yaşadığı uyum problemlerinin sosyal nedenleri; "*okuldan önce yeterince sosyalleşememe (A1, A3, A4), arkadaş çevresinin değişmesi (A5, A20), okul ortamının kalabalıklaşması (A19), okuldan önce kardeşiyle çok vakit geçirmiş olma (A19) ve arkadaş edinmede zorlanma (A13, A14, A18, A20)"*dır.

İlkokul birinci sınıfa başlarken çocukları uyum sorunları yaşayan ebeveynlerin görüşlerine göre olumsuz anne-baba tutumları; "*çocuğun aşırı şımartılması (A1, A4, A5, A7), okul başlamadan önce ebeveyn ile az vakit geçirilmesi (A9)"*dir. Ebeveynlerden bir kişi "*çocuğun ebeveyne bağımlılığını"* vurgulamış (A7), bir bölümü de "*çocukların aşırı olarak*

ebeveyne düşkünlüğünün ilkokula başlarken uyum sorunu getirdiğini" belirtmiştir (A2, A3, A9, A11, A13, A18).

Ebeveynlerin görüşlerine göre uyum sorunu yaşayan çocukların okul atmosferine ve okul kurallarına alışamama nedenleri; *okulda yarış atmosferinin oluşmuş olması (A22), öğretmenin yanlış tutumları (A16, A21, A22), çocuğun okula alışırken zorlanması (A14, A19), çocuğun okulda yaramazlık yapması (A16), okuldan ve öğretmenden çekinme (A10), okul ortamının değişmesi (A11, A20), öğrenmeye karşı isteksizlik (A12), arkadaşlarının etkisinde kalması (A12, A16)"* dır.

Ebeveynlerin bir bölümü, çocuklarının ilkokula başlarken yaşadığı uyum sorunun temelinde "*çocuklarının okul öncesi eğitim almamaları*"nı görmüştür (A2, A3, A4, A6, A7, A17). İlkokula başlarken uyum sorunu yaşayan çocukların ebeveynlerin bir bölümü, "*uyum probleminin çıkmasında çocuklarının almış oldukları okul öncesi eğitimin atmosferinden çıkamamalarını gördüklerini"* ifade etmişlerdir (A15, A16).

Ebeveynlere göre çocuklarının ilkokul birinci sınıfa başlarken yaşadıkları uyum sorunlarının temelindeki bireysel nedenler; "*okula küçük yaşta başlama (A6, A21), tek çocuk olması (A7), çocuğun karakter ve mizaç yapısının etkisi (A13, A14, A20), öğrenme bozukluğu (A22)"*dur.

İlkokula başlarken uyum sorunu yaşayan ebeveynler, bu durumun ailevi nedenleri olarak; *farklı bir yerleşim yerine taşınılması (A8), çocuğun annesinin vefatı (A17)*'nı belirtmişlerdir.

Ebeveynlerden bir bölümü, "*çocuklarının ilkokula başlarken uyum sorumu yaşamalarında çocuklarına yeteri kadar ilkokul hakkında bilgi verilmemesinin etkili olduğunu (A3, A10, A11)* belirtmişlerdir.

Çocuğu İlkokula Geçişte Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin Çocuklarının Okul Dışı Hayatında Gözlemledikleri Olumsuzluklar

İlkokul birinci sınıfa başlarken uyum sorunu yaşayan çocukların okul dışındaki hayatlarında ebeveynlerin gözlemledikleri olumsuzluklar dört grupta kategorize edilmiştir. Bunlar; "*çocuğun çevresiyle iletişiminin bozulması ve çevresine karşı olumsuz duygular geliştirmesi, duygu ve davranış değişiklikleri, biyolojik olumsuzluklar ve derse karşı ilgisizlik"*tir. Çalışmaya katılan ebeveynlerin bir bölümü, çocukları okula uyum sağlayamadıkları dönemde *okul dışı hayatlarında bir değişim gözlemediklerini belirtmişlerdir (A6, A13, A14, A15, A17)*. Bu görüşlerden örnekler Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. *Çocuğu İlkokula Geçişte Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin Çocuklarının Okul Dışı Hayatlarında Gözlemledikleri Olumsuzluklar.*

Olumsuz Durumlar	Alt Sebepler	Ebeveyn	Örnek Görüş
Çevresiyle İletişiminin Bozulması ve Çevresine Karşı Olumsuz Duygular Geliştirmesi	Okul dışındaki arkadaşlarıyla iletişiminin bozulması	A1, A8, A20	Okul dışındaki arkadaşlarıyla da konuşmamaya başladı. İçine kapandı. (A1) Çok sessizleşti. Çok sakinleşti. Oyun oynama konusunda isteksizleşti. Yemek yerken falan konuşmuyordu. (A20)
	Kardeşleriyle kavga etme	A12	Kardeşleriyle kavga ediyordu. Okuldaki sessizliğinin yerini evde yaramazlık alıyordu. (A12)
	Yaramazlık yapma	A12	Okuldaki sessizliğinin yerini evde yaramazlık alıyordu. Dersleriyle ilgilenmiyordu. Okuldan eve gelince ders yapmak yerine oyuncak oynamayı tercih ediyordu. Sonraki dönemlerde bu davranışlar azaldı. (A12)
	Okuldan soğuma	A22	Hayata küskünlük, umursamazlık, hayal kırıklığı, okuldan ve öğretmenlerden soğuma, yer yer nefret etme durumları oluştu. Eskiden sevdiği masal dinleme etkinliğini bile artık umursamıyordu. Kitap okumaktan nefret etmeye başladı. (A22)
	Emir tarzında cümleler kurma ve ebeveynlerine karşı saygısız davranma	A21, A22	Aksi davranmaya başladı. Bize karşı da hırçın davrandı. Okulda kendine söyleneni bize de uygulamaya çalıştı. Bize: "otur, sus" gibi cümleler kuruyordu. Bir yıl boyunca çok zorluk çektim. (A21) Annesiyle sürtüştü. Ebeveynlerine karşı kırıcı ve yer yer terbiyesizlik yapmaya başladı. (A22)
Duygu ve Davranış Değişiklikleri	Mutsuz olma	A1, A2, A3, A5, A7, A9, A10, A11, A18, A22	Eve geldiğinde sinirliydi. Mutsuzdu. Dersleriyle ilgilenmiyordu. (A2) Okul dışarısında ve aile içinde mutsuz gözüküyordu. "Okula gitmek istemiyorum." diyerek ağlıyordu. (A9)
	Durgunlaşma	A11	Evde de bazen durgunlaşıyordu. Okula gitmek istemiyordu. (A11)
	Asabi olma	A2, A3, A10, A11, A21, A22	Asabileşti. Sürekli ağlıyordu. Başka konularda bile konuşsak okula gitmek istemediğini belirtirdi. Şiddet davranışları sergiledi. (A3) Üzgündü. Ama hırçınlaştı. Oyuncaklarına, kitaplarına zarar veriyordu. Kitaplarını karalıyordu. (A10)
	Oyun oynama ve etkinlik yapmada isteksizlik	A7, A20, A22	Okulla alakalı bir konu açılınca hemen yünü asıyordu. Oyuncaklarıyla pek oynamak istemiyordu. Okul için erken uyandırmak istiyordum. Ama o kalkmamak için inatlaşıyordu. Kahvaltısını yapmıyordu. (A7)
	Stres	A16	Okul ona okul değilde oyun bahçesi gibi geliyordu. Okulda sürekli dakikalı sistem olunca dersler bitsin, biran önce tenefüs gelsin istiyordu. Eve gelince de "Yarın yine okul mu var?" diyip endişeleniyordu. (A16)
	Umursamazlık-hayal kırıklığı	A22	Hayata küskünlük, umursamazlık, hayal kırıklığı, okuldan ve öğretmenlerden soğuma, yer yer nefret etme durumları oluştu. (A22)

Tablo 5. (*devamı*)

Biyolojik Değişimler	Uykusuzluk ve iştahsızlık	A5, A7	Mutsuzluk, iştahsızlık, uykusuzluk problemi yaşadık. Okuldaki sorumluluklarına adapte olamadı. (A5)
	Vücutta yaralar çıkması	A16	Okul dışında çevreyle iletişimi gayet iyi. Ama dersler ve öğretmen diyince onu sıkıntı basıyordu. Stresten vücudunda yaralar bile çıkmıştı. (A16)
Derslere ve Okula Karşı İlgisizlik	Dersleriyle ilgilenmeme	A2, A12	Eve geldiğinde sinirliydi. Mutsuzdu. Dersleriyle ilgilenmiyordu. (A2)
	Okula gitmek istememe	A1, A3, A4, A8, A9, A11, A16, A18	Çok büyük bir değişim gözlemlemedim. Okula gitmek istemiyordu. Bazen de mutsuz olduğunu hissediyordum. (A18)
	Evde kardeşlerine okulda zorlandığını anlatma	A19	Evde okul hayatında zorlandığını hissettiriyordu. Kardeşlerine bunu anlatıyordu. (A19)
	Ders-okul-öğretmen konularının açılmasından hoşlanmama	A3, A7, A16	Okulla alakalı bir konu açılınca hemen yüzünü asıyordu. Oyuncaklarıyla pek oynamak istemiyordu. Okul için erken uyandırmak istiyordum. Ama o kalkmamak için inatlaşıyordu. Kahvaltısını yapmıyordu. (A7)

Ebeveynler, çocukları ilkokul birinci sınıfa başlarken uyum sorunu gösterdikleri dönemde, çocuklarının okul dışı hayatlarında çevreyle iletişiminin bozulması ve çevresine karşı olumsuz duygular geliştirmesini şu davranışlarıyla gözlemlemişlerdir: *çocuklarının okul dışındaki arkadaşlarıyla iletişiminin bozulması (A1, A8, A20), kardeşleriyle kavga etme (A12), yaramazlık yapma (A12), okuldan soğuma (A22), emir tarzında cümleler kurma ve ebeveynlerine karşı saygısız davranma (A21, A22).*

İlkokul birinci sınıfa başlarken uyum problemi gösteren çocuklarda ebeveynler çocuklarının okul dışı hayatlarında bazı duygu ve davranış değişiklikleri gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Bunlar: "*mutsuz olma (A1, A2, A3, A5, A7, A9, A10, A11, A18, A22), durgunlaşma (A11), asabi olma (A2, A3, A10, A11, A21, A22), oyun oynama ve etkinlik yapmada isteksizlik (A7, A20, A22), stres (A16), umursamazlık - hayal kırıklığı (A22)"*dır.

Çocukları ilkokula başlarken uyum sorunu yaşayan ebeveynlerin, çocuklarının okul dışı hayatında gözlemledikleri biyoloji değişimler şunlardır: "*uykusuzluk ve iştahsızlık (A5, A7) ve vücutta yaralar çıkması (A16)".*

İlkokul birinci sınıfa başlarken uyum sorunu yaşayan çocukların ebeveynlerinin, çocuklarında okul dışındaki yaşamlarında gözlemledikleri derslere ve okula karşı ilgisizlik davranışları şu şekildedir: "*dersleriyle ilgilenmeme (A2, A12), okula gitmek istememe (A1, A3, A4, A8, A9, A11, A16, A18), evde kardeşlerine okulda zorlandığını anlatma (A19), ders-okul-öğretmen konularının açılmasından hoşlanmama (A3, A7, A16)".*

İlkokula Geçişte Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin İzledikleri Çözüm Yolları

İlkokula başlarken çocukları uyum sorunu gösteren ebeveynlerin izledikleri çözüm yolları on bir alanda kategorize edilmiştir. Bunlar: "*çocuklarına karşı daha fazla ilgi gösterme, yaşıtlarıyla beraber okula gidip gelmesini sağlama, okula çocuğuyla beraber gidip gelme, pekiştireçler kullanma, ceza verme, çocuğuyla okuldaki diğer tanıdıklarının ilgilenmesini sağlama, erken uyandırma, okul ile işbirliği yapma, psikolojik ve akademik alanlarda uzmandan destek alma, okulun değiştirilmesi ve ebeveynin kendine dönük çalışmalar yapması"*dır. Bu görüşlerden örnekler Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. *İlkokula Geçişte Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin İzledikleri Çözüm Yolları.*

Çözüm Yolları	Alt Çözüm Yolu	Ebeveyn	Örnek Görüş
Daha Fazla İlgi Gösterme	İlgiyi artırma	A1, A4, A5, A7, A10, A18, A20, A22	Daha fazla ilgilendim. Yaşıtı olan çocuklarla okula göndermeye çalıştım. (A1)
	Anlayışlı ve sabırlı davranma	A10, A12, A19	Sabırlı davrandım. Anlayışla karşıladım. Ona nasihatta bulundum. İlgilendim. (A10)
	İnternetten yardım alma	A11	İnternetten bir şeyler bulmaya çalıştım. Çocuğumla okula gidip geldim. Elimden geldiği kadar okulda bekledim. (A11)
	Çocuğuna yanında olduğunu hissettirip onu destekleme	A16, A20	Öğretmeniyle iletişimimi hiç koparmadım. Ona verilen dersleri, ödevleri, projeleri yakından takip ettim. Sürekli okulda ödevlerini not almıyordu. Ben ısrarla takip ettim. Belki de okuldaki eğitim ona baskı gibi geliyordu. Ben annesi olarak hep yanındaydım. (A16)
Çocuğun Okula Gidiş ve Dönüş Yöntemini Belirleme	Yaşıtlarıyla beraber okula gidip gelmesini sağlama	A1	Daha fazla ilgilendim. Yaşıtı olan çocuklarla okula göndermeye çalıştım. (A1)
	Çocuklarıyla okula gitme	A2, A9, A11, A12, A13, A18	Okula kendim götürüp getiriyordum. Çocuğumun bu isteğinin devam etmesine sabrettim. (A12)
	Çocuklarıyla okuldan gelme	A9, A11, A12, A13, A18	Öğretmeni ile görüştüm. Hediyeler aldım. Akşamları bol bol beraber vakit geçirdik. Okula ben götürdüm. Akşamları okuldan ben aldım. (A9)
	Çocuklarını okulda bekleme	A2, A3, A6, A11	Çocuğumla okula gidip geldim. Elimden geldiği kadar okulda bekledim. (A11)

Tablo 6. (*devamı*)

Pekiştireçler Kullanma ve Ceza Verme	Hediye alma ve hediye vaadinde bulunma	A3, A6, A9	Babası hediyeler alıyordu. Beslenmesine sevdiği şeyleri koyuyorduk. Sevdiği yemekleri yapıyorduk. (A3) Okulda ilk hafta yanında bulundum. Abisi tenefüslerde yanına gidiyordu. Ona hediye vadinde bulundum. (A6)
	Beslenme çantalarına sevdikleri yiyecekleri koyma	A3, A4	Beslenmesine ne istiyorsa onları koydum. Okulun gerekliliğinden bahsettim. (A4)
	Sevdikleri yiyecekleri pişirme	A3, A5	Erken kaldırdım. Sevdiği yemekleri yaptım. (A5)
	Çocuğun elinden sevdiği şeylerin alınması	A5	Okula gitmediği için elinden oyuncaklarını aldım. Tableti aldım. (A5)
	Ceza verme	A12	Okula kendim götürüp getiriyordum. Çocuğumun bu isteğinin devam etmesine sabrettim. Bazen bağırdım. Hatta dövdüğüm bile oldu. (A12)
Çocuğuyla Okuldaki Kardeşleri ve Diğer Tanıdıklarının İlgilenmesini Sağlama	Çocuklarıyla okulda diğer kardeşlerinin ilgilenmesini sağlama	A6, A17	Okulda ilk hafta yanında bulundum. Abisi tenefüslerde yanına gidiyordu. (A6)
	Okuldaki diğer tanıdıklarının ilgilenmesini sağlama	A17	İşim dolayısıyla ben okul ortamında onunla çok ilgilenemedim. Daha çok okula giden ablaları ve kuzenleri onunla ilgilendiler. (A17)
Okula Hazırlık	Çocuğunu erken uyandırma	A5	Erken kaldırdım. Sevdiği yemekleri yaptım. Okula gitmediği için elinden oyuncaklarını aldım. Tableti aldım. Beraber kurallar koyduk ama uymadı. (A5)
Okul Paydaşlarıyla İş Birliği Yapma	Verilen ödevleri-projeleri takip etme	A16	Öğretmeniyle iletişimimi hiç koparmadım. Ona verilen dersleri, ödevleri, projeleri yakından takip ettim. Sürekli okulda ödevlerini not almıyordu. Ben ısrarla takip ettim. (A16)
	Sınıf arkadaşlarıyla ve diğer velilerle görüşme	A8	Öğretmeniyle daha çok diyalog kurduk. Sınıftaki arkadaşlarıyla konuştuk. Diğer velilerle konuştuk. (A8)
	Okul personelleriyle iş birliği yapma	A7, A8, A9, A14, A15, A16, A19	Rehber öğretmenle hırçınlık konusunda görüştük. Hem rehber öğretmeni hem sınıf öğretmeni hem ben kavganın iyi bir şey olmadığını, hiçbir şeyi çözemeyeceğini aşılamaya çalıştık. Kavga olaylarını çözersek okula uyum sağlayacağını düşündük. (A14)
	Okul ile psikiyatr arasında iletişimi sağlama	A22	Öncelikle çocuğumu o okuldan, sıkıntılı öğretmeninden ve veli ortamından uzaklaştırdım. Psikiyatrik yardım alarak nasıl ilgilenebileceğimizin yol haritasını çıkardık. Öğretmen ve okul değişikliğinin ardından özel ders almasını sağladık. Öğretmen, çocuk ve psikiyatrist arasında iletişim kurduk. (A22)
Psikolojik ve Akademik Alanlarda Uzmandan Destek Alma	Psikiyatrdan destek alma	A16, A22	Üç kere psikiyatra götürdüm. Seanslar aldı. Okul dışındaki her şey yolundaydı. (A16)
	Pedagogdan destek alma	A20, A21, A22	Her şeye karşı istekliydi. Ancak davranışlarındaki sıkıntılardan dolayı pedagoga götürdüm. (A21)
	Çocuğun özel ders almasını sağlama	A22	Öğretmen ve okul değişikliğinin ardından özel ders almasını sağladık. (A22)

Tablo 6. (*devamı*)

Farklı Okul Ortamına Geçiş	Okulun değiştirilmesi	A22	Öncelikle çocuğumu o okuldan, sıkıntılı öğretmeninden ve veli ortamından uzaklaştırdım. (A22)
Ebeveynlerin Kendine Dönük Faaliyetleri	Okul dışındaki kuralları esnetme	A16	Kurallarımı biraz esnettim ama vazgeçmedim. Evladımı sınıfına uyum sağlayan, söz dinleyen biri olarak görmem hayalimdi. (A16)
	Kendindeki eksiklikleri sorgulayıp telafi etmeyi deneme	A21	Her şeye karşı istekliydi. Ancak davranışlarındaki sıkıntılardan dolayı pedagoga götürdüm. Kendimde de eksiklikler hissettim. Onları telafi etmeye çalıştım. (A21)

Ebeveynler çocukları ilkokula başlarken uyum sorunu gösterdiğinde, "*çocuğuna karşı ilgi seviyesini artırarak (A1,A4, A5, A7, A10, A18, A20, A22), anlayışlı ve sabırlı davranarak (A10, A12, A19), internetten yardım alarak (A11), çocuğuna yanında olduğunu hissettirip onu destekleyerek (A16, A20)"* daha fazla ilgilendiklerini ve bu şekilde sorunu çözmeyi amaçladıklarını belirtmişlerdir.

İlkokul birinci sınıfa başlarken çocuğu uyum sorunu gösteren bir ebeveyn, "*çözüm olarak okula çocuğunun yaşıtlarıyla beraber gidip gelmesini (A1)"* gördüğünü belirtmiştir. Çocukları ilkokul birinci sınıfa başlarken uyum sorunu gösteren başka ebeveynler bu sorunun çözülmesi amacıyla, *"çocuklarıyla okula gittiklerini (A2, A9, A11, A12, A13, A18), okuldan beraber döndüklerini (A9, A11, A12, A13, A18), okulda çocuklarını beklediklerini (A2, A3, A6, A11)"* ifade etmişlerdir.

İlkokul birinci sınıfa başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan ebeveynler bazı pekiştireçler kullanarak bu sorunu çözmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Pekiştireç olarak ebeveynlerin uyguladıkarı yöntemler; *"hediye alma ve hediye vaadinde bulunma (A3, A6, A9), beslenme çantasına sevdiği şeyleri koyma (A3, A4), sevdiği yemekleri pişirme (A3, A5)"*dir. Başka bir ebeveyn de, "*çocuğun elinden sevdiği şeyleri aldığını (A5)"* ifade etmiştir. Bir ebeveyn ise "*ceza uyguladığını (A12)" belirtmiştir.*

Çocukları ilkokul birinci sınıfa başlarken uyum sorunu gösteren ebeveynler, bu sorunu "*çocuklarıyla okulda diğer kardeşlerinin ilgilenmesini sağlayarak (A6, A17), çocuklarıyla okuldaki diğer tanıdıklarının ilgilenmesini sağlayarak (A17)"* çözmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Çocukları ilkokula başlarken uyum sorunu yaşayan ebeveynler, bu sorunun çözümü için okul ile işbirliği uygulamaları yapmışlardır. Bunlar: "*verilen ödevleri-projeleri takip etme (A16), sınıf arkadaşlarıyla ve diğer velilerle görüşme (A8), okul personelleriyle iş birliği yapma (A7, A8, A9, A14, A15, A16, A19), okul ile psikiyatr arasında iletişimi sağlamadır (A22)"*dır.

Çocukları ilkokula başlarken uyum sorunu yaşayan ebeveynler çeşitli yollardan uzmanlardan destek almışlardır. Bunlar: "*psikiyatrdan destek alma (A16, A22), pedagogdan destek alma (A20, A21, A22), çocuğun özel ders almasını sağlama (A22)"*dır.

İlkokul birinci sınıfa çocuğunun başlaması ile çocuğunda uyum sorunları gözlemleyen bir ebeveyn buna çözüm olarak "*çocuğunun okulunu değiştirdiğini*" belirtmiştir (A22).

İlkokula başlarken çocukları uyum sorunu gösteren ebeveynlerden biri "*okul dışındaki kuralları esneterek (A16)"*, diğer bir ebeveyn ise *"kendindeki eksiklikleri sorgulayıp telafi etmeyi deneyerek (A21)"* sorunu çözme yoluna gittiklerini belirtmişlerdir.

Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerden Uzman Yardımı Alanlar ve Uzmanların Önerdikleri Çözüm Yolları

İlkokula başlarken çocukları uyum problemi yaşayan ebeveynlerin bir bölümü *"(A14, A16, A19, A20, A21, A22) bir uzmandan yardım aldığını"* belirtirken bir bölümü *de "(A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A12, A13, A15, A17, A18) uzmandan yardım almadıklarını*" belirtmişlerdir. Uzman yardımı almayan bir katılımcı "*çocuğunun zamanla okula alışacağını düşündüğü için (A7)"*, başka bir ebeveyn ise "*uzman yardımının gerekli olmadığını düşündüğü için (A15)"* yardım almadıklarını belirtmişlerdir. Bu görüşlerden örnekler Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9 ve Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 7. *Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerden Uzman Yardımı Alma Durumu.*

Uzman Yardımı Alma Durumu	Yardım Alınan Uzman	Ebeveyn	Örnek Görüş
Çocuklarının İlkokula Geçişte Yaşadığı Uyum Problemi İçin Uzmandan Yardım Alan Ebeveynler	Rehber öğretmenden yardım alanlar	A14, A19	Evet uzman olarak okul rehber öğretmeninden yardım aldım. Sakin olmamı, bu sürecin geçeceğini, çocuğumu anlamaya çalışmamı söyledi. (A19)
	Pedagogdan yardım alanlar	A20, A21, A22	Aldık. Spor ve aktivite önerdi. Futbol kursuna gönderdim. Pedagog rapor hazırlayıp bir nüshasını da öğretmene gönderdi. (A21)
	Psikiyatrdan yardım alanlar	A16, A22	Aldık. Birebir eğitimin olmazsa olmaz olduğunu anlattı. Dikkat dağınıklığını gidermek için egzersizler önerdi. Hafif düzeyde ilaç alındı. Birlikte annesiyle beraber disleksiyle alakalı kitaplar okuduk. Öğretmeni ile psikiyatırı arasında iletişimi sağladık. (A22)

Çocukları ilkokula başlarken uyum sorunu yaşayan ebeveynler bu sorunun çözümünde "*rehber öğretmenden (A14, A19), pedagogdan (A20, A21, A22) ve psikiyatrdan yardım aldıklarını (A16, A22)"* belirtmişlerdir.

Tablo 8. *Uzman Yardımı Alınan Çocuklara Uzmanların Koyduğu Tanılar.*

Tanı Konma Durumu	Uzman Tarafından Konulan Tanılar	Ebeveyn	Örnek Görüş
Uzmandan Yardım Alınan Çocuklara Uzmanlar Tarafından Konulan Tanılar	Öğrenme güçlü tanısı	A16	Dikkat dağınıklığı için ek kitaplar verdiler. Bir çoğunu beraber yaptık. Ancak ben uzun süre çalıştığım için bu noktada biraz eksik kaldım. Evdeki ve dışarıdaki davranışları konusunda tavsiyeler aldık. (A16)
	Dikkat dağınıklığı tanısı	A22	Dikkat dağınıklığını gidermek için egzersizler önerdi. Hafif düzeyde ilaç alındı. (A22)

İlkokula başlarken yaşadıkları uyum sorunundan dolayı uzman yardımı alan ebeveynlerin çocuklarına uzmanlar tarafından bazı tanılar konulmuştur. Bir çocuğa "*öğrenme güçlü tanısı konulurken (A16), bir çocuğa da dikkat dağınıklığı tanısı konulduğu (A22)"* ebeveynlerince ifade edilmiştir.

Tablo 9. *Uzman Yardımı Alan Ebeveynlere Uzmanlar Tarafından Verilen Tavsiyeler.*

Uzman Tarafınndan Ebeveynlere Tavsiye Verilme Durumu	Uzman Önerileri	Ebeveyn	Örnek Görüş
Uzman Yardımı Alan Ebeveynlere Uzmanlar Tarafından Verilen Tavsiyeler	Ek kitap ve güçlendirici set alınması	A16	Güçlendirici setler tavsiye ettiler. Dikkat dağınıklığı için ek kitaplar verdiler. A16
	Sakin ve anlayışlı olunması	A19, A20	Sakin olmamı, bu sürecin geçeceğini, çocuğumu anlamaya çalışmamı söyledi. (A19)
	Çocuğuyla sohbet etmesi ve çocuğun okula gitmeye teşvik edilmesi	A20	Aldık. Pedagog, sakin olmamızı, onunla konuşmamızı, okulun gerekliliğinden bahsetmemizi, onu okula gitmeye teşvik etmemizi önerdi. (A20)
	Çocuğun fiziksel aktivitelere yönlendirilmesi	A21, A22	Aldık. Spor ve aktivite önerdi. Futbol kursuna gönderdim. (A21)
	İlaç tavsiyesi	A22	Dikkat dağınıklığını gidermek için egzersizler önerdi. Hafif düzeyde ilaç alındı. (A22)
	Birebir eğitime tabi tutulması	A22	Birebir eğitimin olmazsa olmaz olduğunu anlattı. Dikkat dağınıklığını gidermek için egzersizler önerdi. (A22)

İlkokula başlarken uyum sorunu gösteren çocukların ebeveynlerine uzmanlar tarafından bazı tavsiyeler verilmiştir. Bunlar: "*ek kitap ve güçlendirici set alınması (A16), sakin ve anlayışlı olunması (A19, A20), çocuğuyla sohbet etmesi ve çocuğun okula gitmeye teşvik edilmesi (A20), çocuğun fiziksel aktivitelere yönlendirilmesi (A21, A22), ilaç tavsiyesi edilmesi (A22), birebir eğitime tabi tutulması (A22)"*dır.

Tablo 10. *Uzman Yardımı Alan Ebeveynlerin Yaptıkları Diğer Faaliyetler.*

Faaliyet Durumu	Yapılan Faaliyetler ve Yeterlilik Durumu	Ebeveyn	Örnek Görüş
Uzman Yardımı Alan Ebeveynlerin Yaptıkları Diğer Faaliyetler	Çocuklarının rahatsızlığıyla ilgili kitap okuma	A22	Birlikte annesiyle beraber disleksiyle alakalı kitaplar okuduk. (A22)
	Öğretmeni ile uzman arasında iletişimi sağlama	A21, A22	Öğretmeni ile psikiyatırı arasında iletişimi sağladık. (A22)
	Çocuğun güçlü ve güçsüz yönlerini belirlemeye çalışma	A22	Hangi alanlarda daha güçlü olduğunu ve hangi alanlarda destek alacağını belirledik. (A22)
Uzmanın Tavsiye Ettiği Faaliyetleri Yaparken Ebeveynlerin Kendini Yetersiz Hissetmesi	Yetersizlik	A16	Ancak ben uzun süre çalıştığım için bu noktada biraz eksik kaldım. Evdeki ve dışarıdaki davranışları konusunda tavsiyeler aldık. (A16)

Çocukları ilkokula başlarken uyum sorunu gösteren ebeveynlerden bir bölümü uzman yardımı alıp bunun yanında kendilerinin de başka faaliyetlerde bulunduklarını belirtmişlerdir. Bunlar: "*çocuklarının rahatsızlığıyla ilgili kitap okuma (A22), öğretmeni ile uzman arasında iletişimi sağlama (A21, A22), çocuğun güçlü ve güçsüz yönlerini belirlemeye çalışmadır (A22)"*.

İlkokula başlarken çocuklarının yaşadığı uyum probleminin çözümü için uzmanın verdiği tavsiyeleri yerine getirirken bir ebeveyn "*kendini yetersiz hissettiğini"* belirtmiştir (A16).

Çocukları İlkokula Geçişte Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerden Uzman Yardımı Alanların Çocuklarında Gözlemlediği Kazanımlar

İlkokula başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan ve uzman yardımı alan ebeveynler "*çocuklarının çevresine karşı olumlu davranışlar sergilemeye başladıklarını, okulu ve okul kurallarını benimsemeye başladıklarını, mutlu olduklarını ve özgüven kazanmaya başladıklarını"* belirtmişlerdir. Bazı ebeveynler de kendilerinde de "*değişim gözlemlediklerini*" belirtmişlerdir (A21, A22). Bir ebeveyn bu kazanımlarda "*uzman kadar aile faktörünün de etkili olduğunu"* belirtmiştir (A20). Bir ebeveyn uzman yardımı ile kısa sürede çocuğunda *değişim gözlemlediğini* vurgulamıştır (A19). Bu görüşlerden örnekler Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. *İlkokula Geçişte Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerden Uzman Yardımı Alanların Çocuklarında Gözlemlediği Kazanımlar.*

Gözlemlenen Kazanımlar	Gözlemlenen Alt Kazanımlar	Ebeveyn	Örnek Görüş
Çevresine Karşı Olumlu Davranışlar Sergileme	Ebeveynlerine karşı olumlu davranışlar sergileme	A21, A22	Okula alışmaya başladı. Hırçın davranışları azaldı. (A21)
	Öğretmenine karşı olumlu davranışlar sergilemeye başlama	A16	Bizlere ve öğretmenine karşı daha olumlu davranmaya başladı. (A16)
	Arkadaşlarına karşı olumlu davranışlar sergilemeye başlama	A19	Çok kısa sürede olumlu düzelmeler oldu. Arkadaşlarıyla oyunlar oynamaya başladı. (A19)
	Evde daha aktif davranışlar sergileme	A20	Evdeki sessizliği gitti. Eskisi gibi oldu. Okula adapte olmaya başladı. (A20)
	Hırçın ve asabi davranışların azalmaya başlaması	A21, A22	Çocuğun agresif tutumunda önemli ölçüde azalma oldu. (A22)
	Fiziksel aktivitelerin olumlu yansımalarının görülmesi	A21	Spor iyi geldi. Hem okulda hem kursta onu kabullendiler. Bu durum çok hoşuma gitti. Okula alışmaya başladı. Hırçın davranışları azaldı. (A21)
	Uzman tarafından yönlendirilen yeni ortamlarda kabul görme	A21	Hem okulda hem kursta onu kabullendiler. (A21)
	İsteğini ağlayarak ifade etmeme	A16	Ağlama huyunun büyük bir bölümünü uzman sayesinde atlattık. Bir şey istediğinde ağlayarak değil, anlatarak gösterdi. Zorlu yollardan geçti. Kabullenmekle kabullenmemek arasında gelgitler yaşadı. Sonunda daha mutlu oldu. (A16)
Okulu ve Okul Kurallarını Benimseme	Çocuğun okul kurallarına uymaya çalışması	A16	Bizlere ve öğretmenine karşı daha olumlu davranmaya başladı. Kurallara biraz daha uymaya çalıştı. (A16)
	Okulun hem eğitim yeri hem de oyun oynanabilecek bir yer olduğunu anlamaya başlama	A16	Okulun onun için hem oyun hem eğitimi için iyi bir yer olduğunu az da olsa fark etti. (A16)
	Okulda tenefüse çıkmaya başlama	A19	Önceleri tenefüse hiç çıkmazken yavaş yavaş tenefüse çıkmaya başladı. (A19)
	Okuluna ve öğretmenlerine daha bağlı olmaya başlama	A20, A22	Artık okuluna ve öğretmenlerine çok bağlı. (A22)
Mutlu Olma ve Özgüven Kazanma	Ağlama davranışlarının azalması	A16	Ağlama huyunun büyük bir bölümünü uzman sayesinde atlattık. Bir şey istediğinde ağlayarak değil, anlatarak gösterdi. (A16)
	Mutlu olma	A16	Zorlu yollardan geçti. Kabullenmekle kabullenmemek arasında gelgitler yaşadı. Sonunda daha mutlu oldu. (A16)
	Özgüven kazanma	A22	En çok değişim özgüven probleminin ortadan kalkmasında oldu. (A22)
Ebeveynlerin Kendilerinde Gözlemledikleri Değişimler	Mutlu olma	A21	Spor iyi geldi. Hem okulda hem kursta onu kabullendiler. Bu durum çok hoşuma gitti. (A21)
	Çocuklarla daha çok ilgilenmeye başlama	A22	Artık daha çok ilgilenmeye, artık daha kaliteli ve onun istediği nitelikte vakit geçirmeye başladık. (A22)
	Çocuğun istediği şekilde beraber vakit geçirme	A22	Onun istediği nitelikte vakit geçirmeye başladık. (A22)
Değişim Gözlemleme Süresi	Kısa sürede değişim gözlemleme	A19	Çok kısa sürede olumlu düzelmeler oldu. Arkadaşlarıyla oyunlar oynamaya başladı. Önceleri tenefüse hiç çıkmazken yavaş yavaş tenefüse çıkmaya başladı. (A19)

Çocukları ilkokula başlarken uyum sorunu yaşayıp uzman yardımı alan ebeveynler çocuklarının çevresine karşı olumlu davranışlar sergilemeye başladıklarını belirtmişlerdir. Bu davranışlar: "*ebeveynlerine karşı olumlu davranışlar sergilemeye başlama (A21, A22), öğretmenine karşı olumlu davranışlar sergilemeye başlama (A16), arkadaşlarına karşı olumlu davranışlar sergilemeye başlama (A19), evde daha aktif davranışlar sergileme (A20), hırçın ve asabi davranışların azalmaya başlaması (A21, A22), fiziksel aktivitelerin olumlu yansımalarının görülmesi (A21), uzman tarafından yönlendirilen yeni ortamlarda kabul görme (A21), isteğini ağlayarak ifade etmeme (A16)*"dir.

Ebeveynler, ilkokul birinci sınıfa başlarken uyum sorunu yaşayan ve uzman yardımı alındıktan sonra çocukların okulu ve okul kurallarını benimsemeye başladıklarını gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin gözlemleri: "*okul kurallarına uymaya çalışma (A16), okulun hem eğitim yeri hem de oyun oynanabilecek bir yer olduğunu anlamaya başlama (A16), okulda tenefüse çıkmaya başlama (A19), okula uyum sağlamaya çalışma (A20), okuluna ve öğretmenlerine daha bağlı olmaya başlama (A20, A22)"*dır.

İlkokul birinci sınıfa başlarken uyum sorunu yaşayan çocukların uzman yardımı almasıyla beraber ebeveynler çocuklarda mutlu olma ve özgüven kazanma durumları gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Çocuklardaki bu kazanımları içeren gözlemler şu şekildedir: "*ağlama davranışlarının azalması (A16), mutlu olma (A16), özgüven kazanma (A22)".*

Çocukları ilkokula başlarken uyum sorunu yaşadıkları için uzman yardımı alan ebeveynler kendilerinde de değişim gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Bu değişimler: *"mutlu olma (A21), çocuklarla daha çok ilgilenmeye başlama (A22), çocuğun istediği şekilde beraber vakit geçirme (A22)"*dir.

Çocuklarının ilkokula başlarken yaşadıkları uyum sorunun çözümü için uzman yardımına başvuran bir ebeveyn, *başarıda uzman kadar aile faktörünün de etkili olduğunu* vurgulamıştır (A20).

Çocuğu ilkokula başlarken uyum problemi yaşayan bir ebeveyn, "*uzman yardımı aldıktan sonra çocuğunda kısa sürede değişim"* gözlemlediğini belirtmiştir (A19).

Çocukları İlkokula Geçişte Uyum Sorunu Yaşayan ve Bu Konuda Uzman Yardımı Alan Ebeveynlere göre Aldıkları Yardımın Başarılı Olmasındaki Sebepler

Çocukları ilkokula başlarken uyum sorunu yaşayan ebeveynlerden uzman yardımı alanlar, aldıkları bu yardımın başarılı olmasında iki ana başlığın etkili olduğunu öne sürmüşlerdir. Bunlar: "*uzman-okul-aile-çocuk işbirliğinin sağlanması, uzmanın aileleri bilgilendirmesi ve doğru yönlendirmeleri"*dir. Bu görüşlerden örnekler Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12. *Çocukları İlkokula Geçişte Uyum Sorunu Yaşayan ve Bu Konuda Uzman Yardımı Alan Ebeveynlere Göre Aldıkları Yardımın Başarılı Olmasındaki Sebepler.*

Başarılı Olmasındaki Sebepler	**Başarılı Olmasındaki Alt Sebepler**	**Ebeveyn**	**Örnek Görüş**
Uzman-Okul-Aile-Çocuk İş Birliği	Uzman-sınıf öğretmeni-aile iş birliğinin sağlanması	A14, A20, A22	Rehber öğretmen haricinde uzman yardımı almadık. Rehber öğretmen, sınıf öğretmeni ve benim işbirliğim ile kısmi başarı sağladık. (A14)
	Rehber öğretmenin öğrenci ile ilgilenmesi	A19	Başarılı oldu. Bunun sebebi, rehber öğretmenimizin okulda olması ve hergün bir arkadaşı gibi yanına çağırıp onu dinlemesi ve onu anlaması. (A19)
	Aile olarak çocuklara tavsiyelerde bulunulması	A20	Aile olarak biz de destek verdik. Elimizden geleni yaptık. Çocuğumuza verdiğimiz tavsiyeler sayesinde okula neden gitmesi gerektiğini anladı. (A20)
Uzmanın Aileleri Bilgilendirmesi ve Doğru Yönlendirmeleri	Uzmanın doğru yönlendirmeler yapması	A21, A22	Başarılı oldu. Doğru yönlendirdi. Çocuğumun sadece uyum problemi olduğunu ve bununda geçeceğini anlattı. Bu beni rahatlattı. Çocuğumun enerjisi spora yöneldi. Hırçınlığı gitti. Yeni çevreler edindi. Kendine güveni geldi. (A21)
	Süreç hakkında bilgi vermesi	A21, A22	Ne yapacağımızı kestiremiyor, en doğru yolu bulamıyorduk. Ayrıca annesi çocukla çok ilgilenmiyordu. Telefonuyla ve diğer kardeşiyle ilgileniyordu. "Bununla da sen ilgilen!" diyordu. Ama kızım annesiyle de oynamak istiyordu. Uzmanın tavsiyeleri ile bu durum azaldı. Çocuğum okulunu ve ortamını daha çok sevmeye başladı. (A22)
	Düzenli ve verimli zaman kullanımının sağlanması	A16, A22	Oğlum için anaokulu oyundan ibaretti. 2 yıl süreyle gittiği için bunu benimsedi. Fakat uzmanın tavsiyeleri sayesinde her şeyi zamanında ve gününde yapılması gerektiğini anladı. Mesela ödev yapma zamanı daha düzenli hale geldi. Olumsuz kalan tek şey: halen yazmaktan nefret ediyor. (A16)

İlkokula başlarken çocuklarının yaşadıkları uyum sorunun çözümü için uzman yardımı alan ebeveynler, aldıkları bu yardımın başarılı olmasında; "*uzman-sınıf öğretmeni- aile iş birliğinin sağlanmasının (A14, A20, A22), rehber öğretmenin öğrenci ile ilgilenmesinin (A19), aile olarak çocuklara tavsiyelerde bulunulmasının (A20)*" etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Ebeveynlere göre çocuklarının ilkokula başlarken uyum sorunlarının çözülmesi için almış oldukları uzman yardımının başarılı olmasında uzmanın aileleri bilgilendirmesi ve doğru yönlendirmeler yapması etkili olmuştur. Ebeveynlere göre uzmanın bu başarıdaki etkisi şunlardır: "*uzmanın doğru yönlendirmeler yapması (A21, A22), süreç hakkında bilgi vermesi (A21, A22), düzenli ve verimli zaman kullanımının sağlanması (A16, A22)"*.

İlkokula Geçişte Çocukları Uyum Problemi Yaşayan Ebeveynlerin, Bu Sorunun Çözümü İçin Bir Uygulama Geliştirip Geliştirmeme Durumu ve Yaptıkları Uygulamalar

İlkokula başlarken uyum sorunu yaşayan ebeveynlerden bu sorunun çözümü için uygulama geliştirdiklerini beyan edenler, "*yaşıtlarıyla çocuklarının okula gitmelerini sağladıklarını, okula beraber gidip geldiklerini, okul ile iş birliği yaptıklarını, pekiştireç kullandıklarını, ilgi odaklı faaliyetler yaptıklarını, öz değerlendirme yaptıklarını, kurgu oyunlar yaptıklarını"* belirtmişlerdir. Özel bir faaliyet yapmayanlar ise "*çocuğun kardeşinin ve akrabasının ilgilenmesini sağlayarak, ilgisini ve şefkatini artırarak, okulu sevdirmeye çalışarak, okul ile iş birliği yaparak"* bu sorunu çözmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu görüşlerden örnekler Tablo 13'te belirtilmiştir.

Tablo 13. *Çocukları İlkokula Geçişte Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin Bu Sorunun Çözümü İçin Bir Uygulama Geliştirip Geliştirmeme Durumu ve Yaptıkları Uygulamalar.*

Uygulama Geliştirme Durumu	Yapılan Uygulamalar	Ebeveyn	Örnek Görüş
Uygulama Geliştirdiklerini Beyan Edenler	Çocuğun yaşıtlarıyla beraber okula gidip gelmelerini sağlama	A1	Okulu eğlenceli göstermek için ben okula götürmedim. Yaşıtlarıyla gidip gelmesini sağladım. (A1)
	Okula bir süre beraber gidip gelme	A2, A7, A12	Diğer haftalar okula ben götürüp getirdim. (A7) İlk önce okula bırakıp çıkıyordum. Fark edince peşimden geliyordu. (A2)
	Çocuklarını okuldan çıkana kadar bekleme	A7, A12	Uyum haftasında yanında kaldım. Diğer haftalar okula ben götürüp getirdim. (A7) Okula bir süre beraber gittik geldik. Bazen de okuldan çıkana kadar beklediğim de oldu. (A12)
	Okul ile iş birliği yapma	A14	Rehber öğretmenle ve sınıf öğretmeniyle görüştüm. İşbirliği yaptım. (A14)
	Hediye alma ve pekiştireç kullanma	A2, A3, A11, A15	Hediyeler veriyordum. İlgimi artırdım. Sevdiği yiyecekleri yaptım. (A3) Ufak ödüller vererek ders çalışmayı sevdirdim. Dersleri oyuna çevirdik. (A15)
	Ev ortamında okulda öğrendiklerini pekiştirecek etkinlikler yapma	A4, A15	Öğrendiği yeni kelimeleri renkli kağıtlara yazarak, dikkatini çekecek, okumaya teşvik edecek yerlere astım. Bol resimli kitaplarla ilgisini çekmeye çalıştım. Defter üstünde sıkıldığı için bir yazı tahtası aldım. Ufak ödüller vererek ders çalışmayı sevdirdim. Dersleri oyuna çevirdik. (A15)
	Ev içinde yeni kurallar oluşturma	A16	Sorunları fark ettiğimde kendi kendime ona bazı kurallar getirdim. Tablet saati, çizgi film saati, yemek saati gibi. (A16)
	Çocuklarıyla sohbet etme ve ilgisini artırma	A3, A7, A8, A9, A11, A14, A20, A21	Babasının, benim çocukluk resimlerimi, okul resimlerimizi gösterdim. Okul hikayelerimizi anlattım. Daha çok ilgilendim. (A7) Ona okulunun çok güzel olduğunu, öğretmeninin ve arkadaşlarının çok iyi olduğunu söyledim. Bu şekilde konuşmalarımla okulu sevdirmeye çalıştım. (A8)
	Çocuklarının üzerine çok gitmemeye çalışma	A11, A20	Çocuğumun üstüne çok gitmemeye çalıştım. Biraz şımartmayı denedim. Sevdiği yemekleri yaptım. Hediye aldım. (A11)

Tablo 13. (*devamı*)

	Çocuklarının güven duygusunu kazanmalarını sağlama	A21	Onu dinlemeye başladım. Arkasında durdum. İşten gelince onunla sohbet ettik. Güven kazandı. (A21)
	Öz değerlendirme yapma	A21	Üç yıl okul öncesi eğitim aldı. Onu tek bıraktığımı fark ettim. Kendimdeki bu tarz eksiklikleri gidermeye çalıştım. (A21)
	Kurgu oluşturma	A22	Yapmadığı sorumlulukları yerine getirmesi için bir yalan uydurduk: ona yaptırdığımız göz muayenesinde zekasının çok yüksek çıktığını, Devlet Soruşturma Bakanlığı'nın onu takip etmeye başladığını, eğer ödevlerini ve sorumluluklarını yerine getirmezse devletin onu kamplara göndereceğini söyledik. İnandı. Etkili oldu. Bu söylediklerimizin yalan olduğunu yeni açıkladık. Kızmadı bize. (A22)
Uygulama Geliştirmeyenler	Çocuğuyla okulda diğer çocuklarının ve akrabalarının ilgilenmesini sağlama	A6, A17	Sonraki dönemlerde de abisi aynı okulda olduğu için tenefüslerde yanına gidiyordu. (A6) Özel bir uygulama yapmadım. Daha çok yengesi onunla ilgilendi. (A17)
	Bir süre okula kardeşleriyle gönderme	A17	Bir hafta boyunca diğer çocuklarımla okula gönderdim. (A17)
	İlgi seviyelerini artırmaya çalışma	A6, A10, A17, A18	Annesi ilgi seviyesini artırdı. Özel bir yol izlemedim. (A6) Bir hafta boyunca diğer çocuklarımla okula gönderdim. Bu dönem boyunca daha çok sevgi ve şefkat göstermeye çalıştım. Özel bir uygulama yapmadım. (A17)
	Çocuğu anlamaya çalışma	A10, A19	Yardım aldığım rehber öğretmenden öğrendiğim gibi onu anlamaya çalıştım ve onu dinledim. (A19)
	Hediye alma	A13	Hediyeler aldım. (A13)
	Çevresinden örnekler gösterme	A13	Özel bir yol geliştirmedim ama ona okulu sevdirmeye çalıştım. Örnekler gösterdim. (A13)
	Okulun ilk haftası yanında bulunma	A6	Annesi ilgi seviyesini artırdı. Özel bir yol izlemedim. İlk hafta okulda yanında bulundum. (A6)
	Okul rehber öğretmeninin tavsiyelerini uygulama	A19	Kendim geliştirmedim. Yardım aldığım rehber öğretmenden öğrendiğim gibi onu anlamaya çalıştım ve onu dinledim. (A19)
	Sınıf öğretmeniyle görüşme	A18	Çok özel bir yol izlemedim. Daha fazla ilgilenme yoluna gittim. Öğretmeniyle bu durumu düzeltmek için devamlı görüştüm. (A18)

İlkokula başlarken çocuğu uyum sorunu yaşayan bir ebeveyn bu sorunun çözümü için "*çocuğunun yaşıtlarıyla beraber okula gidip gelmesini sağladığını*" belirtmiştir (A1).

Çocukları ilkokul birinci sınıfa başlarken uyum sorunu yaşayanların ebeveynleri, bu sorunun çözümü için "*okula beraber gittiklerini (A2), uyum haftasında çocuklarıyla beraber okulda kaldıklarını (A7), okula bir süre beraber gidip geldiklerini (A7, A12), arada bir çocuklarını okuldan çıkana kadar beklediklerini (A12)"* ifade etmişlerdir.

İlkokul birinci sınıfa başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan bir ebeveyn, sorunun çözümü için "*okul ile iş birliği yaptığını"* belirtmiştir (A14).

İlkokul birinci sınıfa başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan ebeveynler, "*çocuklarına hediye alarak (A2, A3, A11, A15), çocuklarının sevdiği yemekleri pişirerek (A2, A3, A11)"* pekiştireçler kullanıp sorunu çözmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Çocukları ilkokula başlarken uyum sorunu yaşayan ebeveynler, bu sorunun çözümü için "*çocuklarına karşı ilgisini artırdıklarını (A3, A7, A9, A11, A20), ev ortamında okulda öğrendiklerini pekiştirecek etkinlikler yaptıklarını (A4, A15), ev içinde yeni kurallar oluşturduklarını (A16), çocuklarıyla sohbet ettiklerini (A7, A8, A14, A20, A21), çocuklarına destek olduklarını (A21), çocuklarının üzerine çok gitmemeye çalıştıklarını (A11, A20), çocuklarının güven duygusunu kazanmalarını sağladıklarını (A21)"* belirtmişlerdir.

İlkokula başlarken çocuğu okula uyum sorunu yaşayan bir ebeveyn, bu sorunun çözümü için "*öz değerlendirme yaptığını*" belirtmiştir (A21).

Çocuğu ilkokula başlarken uyum sorunu yaşayan bir ebeveyn bu sorunun çözümü için "*çocuğuna bir kurgudan bahsettiğini"* belirtmiştir (A22).

İlkokula başlarken çocuğu uyum sorunun yaşayan ve özel bir uygulama geliştirmediğini beyan eden ebeveynler, bu sorunun çözümü için "*çocuğuyla okulda diğer çocuklarının ilgilenmesini sağladıklarını (A6), okulda okuyan akrabalarının çocuklarıyla ilgilenmesini sağladıklarını (A17), bir süre okula kardeşleriyle gönderdiklerini (A17)"* belirtmişlerdir.

İlkokula başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan ebeveynler ve özel bir uygulama geliştirmediğini beyan eden ebeveynler, bu sorunun çözümü için "*ilgi seviyelerini artırmaya çalıştıklarını (A6, A10, A18), sevgi ve şefkatlerini artırdıklarını (A10, A17), çocuğu anlamaya çalıştıklarını (A10, A19)"* ifade etmişlerdir.

İlkokula başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan ve özel bir uygulama geliştirmediklerini beyan eden ebeveynler, çocuklarının sorunun çözümü için "*hediye alarak (A13), çocuğa çevresinden örnekler göstererek (A13), okulun ilk haftası yanında bulunarak (A6)"* okulu sevdirmeyi amaçladıklarını belirtmişlerdir.

Çocukları ilkokula başlarken uyum sorunu yaşayan ve özel bir uygulama geliştirmediklerini beyan eden ebeveynler özel bir uygulama yapmayıp çeşitli şekillerde okul ile işbirliği yaparak bu sorunu çözmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bu faaliyetleri ebeveynler, "*okul rehber öğretmeninin tavsiyelerini uygulama (A19) ve sınıf öğretmeniyle görüşme (A18)"* olarak açıklamışlardır.

Uyum Sorununun Çözümü İçin Yapılan Uygulamaların Sonuçları

İlkokula başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan ve bu sorun için çözüm yolları geliştirdiklerini ileten ebeveynlerin beyanlarına göre yaptıkları faaliyetlerin çocuklarındaki sonuçları şunlardır: "*uyum davranışları göstermeye başlama, okula gitme ve okulu benimseme kapsamında olumlu gelişmeler, sosyal alanda olumlu gelişmeler, bireysel alanda olumlu gelişmeler"*. Ayrıca yapılan faaliyetlerden "*olumsuz sonuç gözlemlediğini, uyum davranışının uzun zaman aldığını"* belirten ebeveynler de bulunmaktadır. Bu görüşlerden örnekler Tablo 14'te belirtilmiştir.

Tablo 14. *Uyum Sorunu İçin Yapılan Uygulamaların Sonuçları.*

Yapılan Uygulamaların Sonuçları	Yapılan Uygulamaların Alt Sonuçları	Ebeveyn	Örnek Görüş
Uyum	Uyum davranışlarının gözlemlenmesi	A2, A4, A7, A12, A14, A15, A21	Okula uyum sağladı. Ağlama sorunu çözüldü. Sosyal ilişkileri arttı. (A4)
			Derslere ilgisini artırmış oldum. Çocuğum daha başarılı oldu. Başarılı olunca kendine güveni arttı. Sınıfa uyum sağladı. (A15)
			Uyum problemi git gide azalmaya başladı. Ancak 2. Döneme kadar bu durum sürdü. 2. Dönem uyum sorunu kalktı diyebilirim. (A21)
Okula Gitme ve Okulu Benimseme Kapsamında Gözlemlenen Olumlu Gelişmeler	Çocuklarının okula gitme konusunda inatlaşmalarının azalması ve mutlu şekilde okula gitme	A1, A3, A7, A8, A22	İlk haftalar zor oldu. İsteksizdi. Gitmemek için inatlaşıyordu. Hatta bazen gitmiyordu. Ama zaman geçtikçe bu durumlar azaldı ve ortadan kalktı. (A1)
			Başarılı oldu. Okulu sevdi. Öğretmenini sevdi. Arkadaşlarını sevdi. (A3)
			Okulunu, öğretmenlerini, arkadaşlarını sevdi. Okula severek gidiyor. (A22)
	Dersleriyle ilgilenmeye başlama	A11, A15	Derslere ilgisini artırmış oldum. Çocuğum daha başarılı oldu. Başarılı olunca kendine güveni arttı. Sınıfa uyum sağladı. (A15)
	Ebeveynlerin sürekli okulda kalma ihtiyacının ortadan kalkması	A7	Başta okula gitmeme konusunda yine direniyordu. Zamanla direnci kırıldı. Arkadaş edinmeye başladı. Sürekli okulda kalmak zorunda kalmadım. (A7)
	Okulun kurallarına uymaya başlama	A16	Oğlumdaki bu olumlu gelişmeler okula da yansımıştı. Okul kurallarına daha çok uyuyordu. Daha az yaramazlık yapıyordu. Bazı derslerden sıkılmıyordu. (A16)
Sosyal Alanda Gözlemlenen Olumlu Gelişmeler	Öğretmeniyle iletişiminin olumlu düzeyde gelişmesi	A8, A11	Okulda genel olarak öğretmeniyle iletişimi arttı. Arkadaş edinmeye başladı. Dersleriyle ilgilenmeye başladı. (A11)
	Arkadaşlık ilişkilerinde olumlu düzeyde gelişmeler	A3, A4, A7, A8, A11, A14, A20, A22	Başta okula gitmeme konusunda yine direniyordu. Zamanla direnci kırıldı. Arkadaş edinmeye başladı. (A7)
	Ebeveyn ile okula gitme durumunda da vakit geçirebileceğine ikna olma	A9	Okula gitse de benimle fazla vakit geçirebilecekti. Bunu gördü ve ikna oldu. Sorun çözüldü. (A9)
	Ebeveyne karşı ilgili olmaya başlama	A16, A21	Bana karşı daha ilgili oldu. Bir şey istediğim zaman düşünen, anlayan, bekleyen bir çocuk olamaya başlamıştı. (A16)

Tablo 14. (*devamı*)

	Başkalarından çekinmemeye başlama	A20	Daha kolay arkadaş edinmeye başladı. Yanlış yaptığında başkaları bana nasıl bakar, başkaları bana ne der düşüncelerini kafasından attı. (A20)
Çocukta Gözlemlenen Bireysel Alandaki Gelişmeler	Asabi ve hırçın davranışların ortadan kalkması	A3, A14	Asabiliği kalktı. Mutlu oldu. Yaşadığımız problemler çözüldü. (A3
	Mutlu olmaya başlama	A3, A4, A15	Okula uyum sağladı. Ağlama sorunu çözüldü. Sosyal ilişkileri arttı. Daha mutlu oldu. (A4)
	Özgüveninin gelişmesi	A4, A15, A21, A22	Artık sorumluluklarını yerine getiriyor. Özgüven ve özalgı seviyesi değişti. Okulunu, öğretmenlerini, arkadaşlarını sevdi. Okula severek gidiyor. (A22)
	Kendinden bir davranış yapması istendiğinde beklemeye-düşünmeye-anlamaya başlama	A16, A22	Bana karşı daha ilgili oldu. Bir şey istediğim zaman düşünen, anlayan, bekleyen bir çocuk olamaya başlamıştı. (A16)
	Daha az yaramazlık yapma	A16	Daha az yaramazlık yapıyordu. Bazı derslerden sıkılmıyordu. (A16)
	Evde düzenli ve planlı olmaya başlama	A16	Dişlerini kendi fırçalamaya, uyku saatine uymaya, oyun oynamasını zamana yaymaya başlamıştı. (A16)
Olumsuz Sonuçlar	Ödüle alışma	A11	Hemen çözüm olmadı. Zamanla ortadan kalktı. Ama bu kez de devamlı hediye istemeye başladı. Almayınca ağladı. (A11)
Uyum Davranışlarının Ortaya Çıkmasının Uzun Zaman Alması	Uyum davranışlarının gözlenmesinin uzun zaman alması	A14	Birinci dönem pek bir değişim olmadı. İkinci dönem öğretmenimizin de gayretiyle uyum sağladı. Uyum sağlaması uzun zaman aldı. (A14)
	Okulun ilk döneminde bir gelişim gözlemlenmemesi	A14, A21	Uyum problemi git gide azalmaya başladı. Ancak 2. Döneme kadar bu durum sürdü. 2. Dönem uyum sorunu kalktı diyebilirim. (A21)

İlkokula başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan ebeveynler, yaptıkları faaliyetler ile "*çocuklarının okulda uyum davranışları göstermeye başladıklarını"* belirtmişlerdir (A2, A4, A7, A12, A14, A15, A21).

Çocukları ilkokula başlarken çocuklarında uyum sorunu ile karşılaşan ebeveynler, yaptıkları faaliyetler ile "*çocuklarının okula gitme konusunda inatlaşmalarının azaldığını ve okula mutlu şekilde gittiklerini (A1, A3, A7, A8, A22), dersleriyle ilgilenmeye başladıklarını (A11, A15), ebeveynlerin sürekli okulda kalma ihtiyacının ortadan kalktığını (A7) ve okulun kurallarına uymaya başladıklarını (A16)"* gözlemlediklerini belirtmişlerdir.

İlkokula başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan ebeveynler yaptıkları faaliyetler ile çocuklarında; "*öğretmeniyle iletişiminin olumlu düzeyde geliştiğini (A8, A11), arkadaşlık ilişkilerinde olumlu düzeyde gelişmeler olduğunu (A3, A4, A7, A8, A11, A14, A20, A22), ebeveyn ile okula gitme durumunda da vakit geçirebileceğine ikna olduğunu (A9), ebeveyne karşı ilgili olmaya başlandığını (A16, A21), başkalarından çekinmemeye başladıklarını (A20)"* gözlemlediklerini ifade etmişlerdir.

İlkokula başlarken uyum sorunu yaşayan çocukların ebeveynleri yaptıkları faaliyetler ile çocuklarında bireysel alanda şu değişimleri gözlemlediklerini belirtmişlerdir: "*asabi ve hırçın davranışların ortadan kalkması (A3, A14), mutlu olmaya başlama (A3, A4, A15), özgüvenin gelişmesi (A4, A15, A21, A22), kendinden bir davranış yapması istendiğinde beklemeye-düşünmeye-anlamaya başlama (A16, A22), daha az yaramazlık yapma (A16), evde düzenli ve planlı olmaya başlama (A16)".*

Yaptığı faaliyetlerle çocuğunun ilkokula başlarken yaşadığı uyum sorunu çözmek isteyen bir ebeveyn, "*yaptığı bu faaliyetlerden sonra çocuğunun devamlı hediye beklediğini (A11)"* belirtmiştir.

Çocukları ilkokula başlarken çocuklarında uyum sorunu gözlemleyen bazı ebeveynler, yaptıkları faaliyetlerin sonucunda "*uyum davranışlarının gözlenmesinin uzun zaman aldığını (A14), okulun ilk döneminde bir gelişim gözlemediklerini (A14, A21)"* ifade etmişlerdir.

Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin Geliştirdikleri Uygulamaların Başarılı Olmasındaki ve Başarılı Olmamasındaki Ebeveynlerin Bakış Açısına Göre Etkenler

İlkokula başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan ebeveynlerin bakış açısına göre yaptıkları uygulamaların başarılı olmasında ebeveynler, "*yaşıtlarıyla çocuklarını okula göndermelerinin, ilgi-şefkat gösterme seviyelerini artırmalarının, okul-aile bütünlüğünün sağlanmasının, okulun benimsenmesinin, olumlu pekiştireçlerin, öğretmen ve ailenin olumlu tutumlarının etkili olduğunu belirtmişlerdir.* Başarısız olmasında ise ebeveynler*, çocuklarının karakter ve mizaçlarının, tatmin olamamalarının etkili olduğunu"* belirtmişlerdir. Bu görüşlerden örnekler Tablo 15'te gösterilmiştir.

Tablo 15. *Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin Geliştirdikleri Uygulamaların Ebeveynlere Göre Başarılı Olmasındaki Veya Başarılı Olmamasındaki Etkenler.*

Etkenler	Alt Etkenler	Ebeveyn	Örnek Görüş
Yaşıtlarıyla Evden Okula Gitme	Başarılı olunmasında çocukların evden okula yaşıtlarıyla gitmesinin sağlanmasının etkisi	A1	Yaşıtlarıyla okula göndermem onu sosyalleştirdi. Kendine güvenmesini sağladı. Okula gidiş gelişi eğlenceli görmeye başladı. (A1)
Başarılı Olunmasında İlgi ve Şefkat Etkisi	Daha fazla ilgi ve sevgi gösterme	A3, A7, A8, A9, A11, A16, A20, A21	Çocuğum daha fazla ilgi ve sevgi gördüğü için başarılı oldu. (A3) Okula gittiği için evde daha çok ilgileniyorduk. Bunların olumlu etkisi oldu. (A7)
	Çocuğun okul hayatlarını takip etme	A15, A16	Başarılı olması için çok sabırlı davrandım. Çok emek verdim. Derslerini çocuğumun ilgisini çekecek şekilde evde destekledim. Onunla oyunlar oynadım. Onunla ders çalıştım. Eğlenceli kitaplar aldım. (A15)
	Çocuğa güven verilmesi	A21	Başarılı oldu. Çocuğuma güvendim. Tüm yaramazlıkları onun yapmadığını anladım. Kendisinin hırçın olduğu için diğer yaramazlıkların da onun üzerine kaldığını fark ettim. Onunla paylaştıkça iletişim gücü arttı. (A21)

Tablo 15. (*devamı*)

	Çocuğu anlamaya çalışma	A16	Genel anlamda yaptığım uygulamalar başarılı oldu diyebilirim. Çünkü onu anlamaya çalışıyordum. Onunla ilgileniyordum. Takip ediyordum. Bunlar da okula uyum sağlamasına ve başarısının artmasına neden oldu. (A16)
	Çocuğun özgüveninin artırılması	A22	Özgüveni ve başarı seviyesi arttı. Bu da uyumu getirdi. (A22)
Okul-Aile Bütünlüğü	Başarılı olmasında okul-aile birlikteliğinin sağlanmasının etkisi	A4	Okulla evi bağdaştırmış olduk. Okulun korkulacak bir yer olmadığını algıladı. A4
		A14	Öğretmenleri ve benim kararlı tutumumuz sayesinde okula alıştı. Okuma yazmayı da çabuk öğrendi. Başarılı olmamızın nedenleri kısaca: işbirliğimiz ve kararlılık. (A14)
Başarılı Olmasında Çocuğun Okulu Benimsemesinin Etkisi	Çocukların okulu sevmeye başlaması	A4, A7, A8, A11	Başarılı oldu. Çünkü çocuk okulunu ve arkadaşlarını sevdi. (A8)
	Çocukların akademik başarılarının artması	A22	Özgüveni ve başarı seviyesi arttı. Bu da uyumu getirdi. (A22)
Pekiştireç Kullanımı	Başarılı olunmasında olumlu pekiştireçlerin etkisi	A11, A15, A20, A22	Çocukların olumlu bir şey yapınca hediye almaktan hoşlandıklarını düşünüyorum. Hediye almam onu sevindirdi. Ayrıca daha çok ilgilendim. Bundan dolayı okulun iyi bir şey olduğunu düşündü. (A11)
			Onunla oyunlar oynadım. Onunla ders çalıştım. Eğlenceli kitaplar aldım. (A15)
			Devlet Soruşturma Bakanlığı, yaptığı her iyi davranış için bize gülen yüz, aferin ve hediyeler gönderiyordu. Böylece inandırıcılığını artırdığımız için daha çok çalışıyordu. (A22)
Başarılı Olunmasında Olumlu Öğretmen ve Aile Tutumlarının Etkisi	Öğretmenin kararlı tutumu	A14	Öğretmenleri ve benim kararlı tutumumuz sayesinde okula alıştı. Okuma yazmayı da çabuk öğrendi. Başarılı olmamızın nedenleri kısaca: işbirliğimiz ve kararlılık. (A14)
	Ailenin kararlı tutumu	A14, A15, A20	Başarılı olması için çok sabırlı davrandım. Çok emek verdim. Derslerini çocuğumun ilgisini çekecek şekilde evde destekledim. (A15)
	Ailelerin çocuklarla beraber oyun oynaması	A15	Onunla oyunlar oynadım. Onunla ders çalıştım. Eğlenceli kitaplar aldım. (A15)
	Çocukla okul hakkında konuşulması ve çocukla daha çok şey paylaşılması	A16, A21	Onunla kavga etmeden anlattım. Çünkü kavga edince konumuzdan uzaklaşıyordu. Aklı hemen bilgisayara ve tablete gidiyordu. Oturup sakince anlattığımda duyduğum cevaplar, "Tabi anneciğim." şeklindeydi. Bu durumda beni mutlu ediyordu. Fakat olumsuzluklar da oldu. Mesela yazma konusunu hiç konuşmuyorduk. Çünkü o sorun hiç bitmedi. Onu yenemedik. Yazmayı zaman kaybı olarak görüyordu. Genel anlamda yaptığım uygulamalar başarılı oldu diyebilirim. Çünkü onu anlamaya çalışıyordum. (A16)
			Onunla paylaştıkça iletişim gücü arttı. (A21)
	Çocuğa güvenme	A21	Başarılı oldu. Çocuğuma güvendim. Tüm yaramazlıkları onun yapmadığını anladım. (A21)
	Çocuğun iletişim seviyesinin artması	A21	Öğretmeni ve arkadaşlarıyla da iyi iletişim kurdu. İlgim ona güven verdi. (A21)
	Kurgulanan oyunların çocuğa inandırıcı gelmesi	A22	Devlet Soruşturma Bakanlığı, yaptığı her iyi davranış için bize gülen yüz, aferin ve hediyeler gönderiyordu. Böylece inandırıcılığını artırdığımız için daha çok çalışıyordu. Özgüveni ve başarı seviyesi arttı. Bu da uyumu getirdi. (A22)

Tablo 15. (*devamı*)

Çocuğun Karakter ve Mizaç Yapısı	Başarısız olmasında çocuğun karakter ve mizacının etkisi	A2	Kıskanç olması da başarısızlığı etkiledi. (A2)
Başarısız Olmasında Çocuğun Faaliyetlerden Tatmin Olmamasının Etkisi	Aşırı ilgi bekleme ve alınan hediyelerden tatmin olmama	A2	Aşırı ilgi isteyen bir yapıya sahip olduğu için hediyeler tatmin etmedi. (A2)

İlkokul birinci sınıfa başlarken uyum sorunu yaşayan çocukların ebeveynlerinden biri, yaptığı uygulamaların başarılı olmasında "y*aşıtlarıyla çocuklarını okula göndermelerinin etkili olduğunu (A1)*" belirtmiştir.

Çocuklarının ilkokul birinci sınıfa başlarken yaşadıkları uyum sorunun çözümü için ebeveynlerin yaptıkları uygulamaların başarılı olmasında ebeveynler, "*daha fazla ilgi göstermelerinin (A3, A7, A8, A9, A11, A16, A20, A21), çocuğun okul hayatlarını takip etmelerinin (A15, A16), çocuğa güven verilmesinin (A21), çocuğu anlamaya çalışmanın (A16), çocuğun özgüveninin artırılmasının (A22) etkili olduğunu"* belirtmişlerdir.

İlkokula başlarken uyum sorunu yaşayan çocukların bu sorunlarının çözülmesi için ebeveynlerinin yaptıkları faaliyetlerinin başarılı olmasında ebeveynler, "*okul aile bütünlüğünün sağlanmasının etkili olduğunu (A4, A14)"* belirtmişlerdir.

İlkokula başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan ebeveynler, yaptıkları faaliyetlerin başarılı olmasında; "*çocuklarının okulu sevmeye başlamasının (A4, A7, A8, A11), çocuklarının akademik başarılarının artmasının etkili olduğunu (A22)"* ifade etmişlerdir.

İlkokula başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan ebeveynler, yaptıkları faaliyetlerin başarılı olmasında "*çocuklarına aldıkları hediyelerin etkili olduğunu"* belirtmişlerdir (A11, A15, A20, A22).

Çocukları ilkokul birinci sınıfa başlarken yaşadıkları uyum sorunun çözülmesi için ebeveynlerin yaptıkları faaliyetlerin başarılı olmasında ebeveynler, "*öğretmenin kararlı tutumunun (A14), ailenin kararlı tutumunun (A14, A15, A20), çocuklarla beraber oyun oynanmasının (A15), çocukla okul hakkında konuşulmasının ve daha çok şeyin paylaşılmasının (A16), çocuğa güvenmenin (A21), çocuğun iletişim seviyesinin artmasının (A21), kurgulanan oyunların çocuğa inandırıcı gelmesinin etkili olduğunu (A22)"* belirtmişlerdir.

İlkokul birinci sınıfa başlarken çocuklarının yaşadıkları uyum sorunun çözmek için ebeveynlerin yaptıkları faaliyetlerin, onların bakış açısına göre başarısız olmasında bir ebeveyn, "*çocuğunun kıskanç yapıda olmasının etkisi olduğunu (A2)"* belirtmiştir.

İlkokul birinci sınıfa başlarken uyum sorunu yaşayan çocukların ebeveynleri yaptıkları faaliyetlerin başarısız olmasında "*çocuğun aşırı ilgi beklemesinin ve alınan hediyelerden tatmin olmamasının etkili olduğunu (A2)"* ifade etmişlerdir.

Çocukları İlkokula Başlarken Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin Aynı Türden Sorun Yaşayan Ebeveynlere Çözüm Önerileri ve Uyum Sorunlarının Yaşanmaması İçin Alınması Gereken Tedbirlere Yönelik Görüşleri

İlkokula başlarken uyum sorunu yaşayan çocukların ebeveynleri, aynı türden sorunlarla karşı karşıya kalan diğer ebeveynlere şunları önermişlerdir: "*çocuklarını özgür bırakmalılar, okul öncesi eğitim almalarını sağlamalılar, sosyal alanlarda desteklemeliler, uzman birinden sorunun çözümü için destek almalılar, okul ile iş birliği yapmalılar, çocuklara karşı ilgi-sevgi-şefkat ve iletişim seviyelerini artırmalılar, olumsuz öğretmen davranışlarının etkisini kırmalılar, kararlı tutum sergilemeliler".*

İlkokul birinci sınıfa başlarken uyum sorunu yaşayan çocukların ebeveynleri, uyum problemlerinin yaşanmaması için çocuklar ilkokula başlamadan önce; "*okul ile iş birliği yapılmasını ve okulun tanıtılmasının, doğru öğretmen tercihinin yapılmasının, okula başlamak için doğru yaşın beklenmesinin, okul öncesi eğitimin alınmasının, sorunların zamanında çözülmesinin, aile eğitimi alınmasının, çocuklara karşı daha çok ilgi gösterilmesinin ve onlarla daha iyi iletişim kurulmasının, sosyal alanda çocuğun desteklenmesinin gerektiğini"* belirtmişlerdir. Bu görüşlerden örnekler Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16. *Çocukları Uyum Sorunu Yaşayan Ebeveynlerin Aynı Türden Sorun Yaşayan Ebeveynlere Çözüm Önerileri ve Uyum Sorunlarının Yaşanmaması İçin Alınması Gereken Tedbirlere Yönelik Görüşleri.*

Çözüm Önerileri	Alt Çözüm Önerileri	Ebeveyn	Örnek Görüş
Davranış Değiştirme	Çocukları özgür bırakma	A1, A4, A5, A10, A11, A16, A20, A21	Çocuklarına karşı çok fazla koruyucu tutum sergilememeliler. Onları özgür bırakmalılar bazen. Üzerlerine aşırı titremesinler. (A1) İlgilensinler. Sohbet etsinler. Güven versinler. (A21)
	Çocuklarını keşfetme	A15	Her veli kendi çocuğunun nasıl çalışacağını, nasıl daha iyi öğrenebileceğini keşfetmeli. O şekilde derslerine yardımcı olmalı. Okuldaki etkinliklerini, durumunu takip etmeli. (A15)
Doğru Eğitim Adımları Uygulama	Çocukların okul öncesi eğitim almalarını sağlama	A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A11, A12, A13, A14, A15, A17, A18, A20	Anasınıfına göndermelerini istiyorum. Abisini gönderdim çok faydasını gördüm. Çocukları sürekli evlerinde tutmasınlar. Farklı ortamlarda çocuklar görsünler. (A2)
	Okul öncesi öğretmeniyle devamlı iletişim halinde bulunma	A22	Anaokulu öğretmeni ile devamlı iletişimde olunmalı. (A22)
	Okul öncesi eğitim alınırken çocuklarla daha fazla ilgilenme	A21	Erken yaşta okula başlatmasınlar. Okul bilinci versinler. Okul öncesi eğitimde, çocuklarını sadece okula gönderip bırakmasınlar, onunla ilgilensinler. Takip etsinler. Sorunlarını zamanında çözsünler. (A21)

Tablo 16. (*devamı*)

	Okul öncesi eğitimin sadece oyundan ibaret olmadığını anlama ve çocuklara da bu durumu aktarma	A16	Okul öncesi eğitimi sadece oyun olarak görmemeliyiz. Çocuklarımıza da bunu aşılamalıyız. (A16)
	Çocukların okul öncesi eğitimini ideal büyüklükte bir okulda almalarını sağlama	A12	Okul öncesi eğitim almalıdırlar. Ama bu eğitimi yeteri kadar öğrencisi bulunan sınıflarda almalıdırlar. (A12)
	Çocukların özelliklerinin bilinip okul başlamadan önce önlem alma	A14, A22	Okul öncesi eğitim verimli şekilde alınmalıdır. Çocuklarımızı daha iyi tanımaya çalışıp onların karakterlerine göre okula başlamadan önce, sıkıntı yaşanmaması için önlem alınmalıdır. Çünkü; çocuk, okula uyum sağlamada zorlanınca aile de zorlanmaktadır. Çocuğun ders başarısı da etkilenmektedir. (A14)
Sosyal Alanda Destekleme	Çocukları sosyal olarak destekleme	A2, A3, A6, A8, A10, A11, A12, A18	Çocukları sürekli evlerinde tutmasınlar. Farklı ortamlarda çocuklar görsünler. (A2) Arkadaşlarıyla vakit geçirmesini sağlasınlar. A11 Uyum sorunu yaşayan çocuklarının sevdikleri arkadaşlarıyla daha çok vakit geçirmesine izin versinler. (A18)
Uzmandan Yardım Alma	Uzmandan yardım alma ve yardım alırken çekinmeme	A2, A14, A22	Uzman birinden de yardım almalılar. (A2)
Okulu Sevdirme ve Okul ile İş Birliği Yapma	Çocuğun öğretmeniyle iş birliği yapma ve okul hayatını takip etme	A8, A14, A15, A18, A19	Bu dönemde çocuklar daha fazla desteklenmeli. Bu dönemde çocuklar kendilerini yalnız hissetmemeli. Öğretmenlerle daha çok diyalog kurulmalı. (A8)
	Çocuklarıyla beraber okula gidip gelme	A5, A6, A12	Çocuklarıyla beraber okula gitsinler. Aşırı zorlamasınalar. (A5)
	Çocuklarının okuldan korkmamalarını sağlama ve okulu sevdirmeye çalışma	A4, A13	Okulu sevdirecek şeyler yapsınlar. Çok da ısrar etmesinler. Tehdit etmesinler. (A4) Özellikle okuldan ve öğretmenlerinden korkmamasını sağlasınlar. Bir yaramazlık yaptıkları zaman "Seni öğretmenine söylerim." gibi cümleler kurmasınlar. Okulu ve öğretmenini, arkadaşlarını sevdirmeye çalışsınlar. (A13)
	Çocuğu ilkokula hazırlanma ve okul hakkında önceden bilgi verme	A1, A6, A7, A8, A9, A10, A11, A15, A16, A21	Aileler çocuklarına okulu tanıtsınlar. Okuldan önce öğretmeniyle tanıştırsınlar. Beraber okul eşyalarını alsınlar. Okullar başlamadan önce okulun önemi konusunda bilgi versinler. (A11)
Çocuğa Karşı İlgiyi Artırma ve Etkili İletişim Kullanma	Çocuklarla daha çok ilgilenme, daha fazla sevgi ve sabır gösterme	A3, A4, A5, A6, A7, A11, A12, A16, A17, A18, A19, A21, A22	Sorun durumunda sevgilerini, ilgilerini daha çok göstersinler. Daha yumuşak davransınlar. (A3) Sevgi hiç eksik olamamalı. Her kapıyı açar. Geleceğimizin onlara emanet olduğunu unutmamalıyız. (A16)
	Çocuklarla sohbet etme	A4, A5, A11, A14, A16, A20, A21	İlgilensinler. Sohbet etsinler. Güven versinler. (A21)
	Tabletten ve televizyondan çocukları uzak tutma	A5	Tabletten, televizyondan uzak tutsunlar. Çocuklarıyla olumlu düzeyde iletişim kursunlar. (A5)

Tablo 16. (*devamı*)

	Çocuklarla empati kurma ve destekleme	A3, A8, A9, A10, A14, A16, A17, A19	Bu dönemde çocuklar daha fazla desteklenmeli. Bu dönemde çocuklar kendilerini yalnız hissetmemeli. (A8) Çocukların okula neden gitmek istemediklerini anlamaya çalışsınlar. Çocuğa bağırıp çağırmayla sorunun çözülmeyeceğini anlasınlar. (A9)
	Çocukların kendilerini keşfetmelerini sağlama	A22	Akademik başarılarından ziyade çocuğa kendini algılamasının daha önemli olduğunu, öğretmenlerinin hırslarına boyun eğmelerinin öneririm. (A22)
	Hediye alma	A6, A11	Çocuklarını çok sıkmasınlar. Onlara hediyeler alsınlar. (A11)
	Yalan söylememe	A4	Çocuklarını kandırmasınlar. Onlarla daha çok vakit geçirsinler. (A4)
	Çocuklarına kızmama ve şiddetten uzak durma	A4, A5, A9, A10, A17	Onlara bu dönemde kızmasınlar. Onları kırmamaya özen göstersinler. İlgilerini artırsınlar. (A17)
Kararlı Tutuma Sahip Olma	Kararlı tutum izleme	A12	Öncelikle çok sabırlı olmalarını isterim. Çocukları okula alışana kadar eşlik etmelerini ancak diğer çocukları rahatsız etmeyecek şekilde bunu yapmalarını tavsiye ederim. Çocuklar okula gitmek istemeseler bile geri adım atmasınlar. Çocuklarını okula götürmek için ısrarcı olsunlar. (A12)
Tercih ve Zamanlama	Doğru öğretmen tercih etme	A22	Öğretmenin ilkokulda hayati rol oynadığı unutulmamalı. Ve çocuklarla birey olarak ilgilenebilecek öğretmen bulunmalı. Onu yarış atı gibi gören öğretmenler değil. (A22)
	Okula başlamak için uygun yaşı bekleme	A21	Erken yaşta okula başlatmasınlar. Okul bilinci versinler. (A21)
	Sorunları zamanında çözme	A21	Okul öncesi eğitimde, çocuklarını sadece okula gönderip bırakmasınlar, onunla ilgilensinler. Takip etsinler. Sorunlarını zamanında çözsünler. (A21)

İlkokula başlarken uyum sorunu yaşayan çocukların ebeveynleri, benzer sorunlarla karşı karşıya kalan ebeveynlere; *"çocukları özgür bırakmalarını (A1, A4, A5, A10, A11, A16, A20, A21), ve çocuklarını keşfetmelerini (A15), çocuklarının okul öncesi eğitim almalarını sağlamalarını (A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A11, A12, A13, A14, A15, A17, A18, A20), okul öncesi öğretmenleriyle devamlı iletişm halinde bulunmalarını (A22), okul öncesi eğitim alırken çocuklarıyla daha fazla ilgilenmelerini (A21), okul öncesi eğitimin sadece oyundan ibaret olmadığını anlamalarını ve bu durumu çocuklarına aktarmalarını (A16), çocuklarının okul öncesi eğitimlerini ideal büyüklükte bir okulda almalarını sağlamalarını (A12), çocuklarının özelliklerini keşfederek okul başlamadan önce önlem almalarını (A14, A22), çocuklarını sosyal olarak desteklemelerini (A2, A3, A6, A8, A10, A11, A12, A18), uzmandan yardım almalarını ve yardım alırken çekinmemelerini (A2, A14, A22), çocuklarının öğretmenleriyle işbirliği yapmalarını ve okul hayatlarını takip etmelerini (A8, A14, A15, A18, A19), çocuklarıyla beraber okula gidip gelmelerini (A5, A6, A12), çocuklarının okuldan korkmamalarını sağlamalarını ve okulu sevdirmeye çalışmalarını (A4, A13), çocuğu ilkokula hazırlamalarını ve onlara okul hakkında önceden bilgi vermelerini (A1, A6, A7, A8, A9, A10,*

A11, A15, A6, A21), çocuklarıyla daha çok ilgilenmelerini, daha fazla sevgi ve sabır göstermelerini (A3, A4, A5, A6, A7, A11, A12, A16, A17, A18, A19, A21, A22), çocuklarıyla sohbet etmelerini (A4, A5, A11, A14, A16, A20, A21), tabletten ve televizyondan çocuklarını uzak tutmalarını (A5), çocuklarıyla empati kurmalarını ve onları desteklemelerini (A3, A8, A9, A10, A14, A16, A17, A19), çocukların kendilerini keşfetmelerini sağlamalarını (A22), çocuklarına hediye almalarını (A6, A11), yalan söylememelerini (A4), çocuklarına kızmamalarını ve şiddet uygulamamalarını (A4, A5, A9, A10, A17), kararlı tutum izlemelerini (A12), doğru öğretmen tercihi yapmalarını (A22), çocuklarını okula başlatmak için uygun yaşı beklemelerini (A21), sorunları zamanında çözmelerini (A21)" tavsiye etmişlerdir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada çocukların ilkokula başlarken yaşadıkları uyum problemleriyle ilgili ebeveyn görüşlerine, uyum problemi yaşayan çocukların problemlerinin çözümü için ebeveynlerin yaptıkları uygulamalara, uyum problemi yaşayan ebeveynlerin ilkokula yeni başlayacak çocukların ebeveynlerine önerilerine yönelik veriler toplanmıştır. Ebeveynlerin bu sorunların çözümü için izlediği yollar, ebeveynlerin bu dönemde herhangi bir uzmandan yardım alıp almadıkları, uzmana başvuran ebeveynlere uzmanlar tarafından nelerin tavsiye edildiği, uzmandan alınan yardımın ne tür düzelmelere neden olduğu, uzmandan alınan yardımın ebeveyn görüşlerine göre başarılı veya başarısız olmasının sebepleri, ebeveynlerin çocuklarının yaşadıkları bu sorun için kendilerinin bir çözüm yolu geliştirip geliştirmedikleri, geliştirdilerse nasıl bir yol izledikleri, ebeveynlerin yaptıkları bu faaliyetlerin nasıl sonuçlar doğurduğu, düzelmeler olup olmadığı, geliştirilen bu uygulamaların başarılı olmasında veya başarısız olmasındaki etmenlerin ebeveyn görüşlerine göre neler olduğu, çalışmaya katılan ebeveynlerin benzer problemler yaşayan ebeveynlere bu dönemde neler yapmaları gerektiği hakkında tavsiyeleri ve bu tarz uyum problemlerinin ortaya çıkmaması için ilkokula başlamadan önce neler yapılması gerektiği ebeveyn görüşlerine göre incelenmiştir.

Çalışmada ebeveyn görüşlerine göre çocukların ilkokula başlarken karşılaştıkları değişiklikler sosyal, fiziki ve akademik olmak üzere üç başlık altında toplanmıştır. Sosyal alanda arkadaş değişiklikleri, kalabalık ortamla karşılaşma, öğretmenle tanışma, aileden uzak kalma, farklı sosyal kurallarla karşılaşma konuları ele alınmıştır. Fiziki alanda, okulun yapısı, okulun düzeni, okul kıyafetleri, okul materyalleri başlıkları altında ebeveyn görüşleri toplanmıştır. Akademik alanda ise çocukların ders kavramıyla karşılaşması konusu ele alınmıştır. Sosyal gelişim, bireyin doğumundan itibaren ait olduğu topluma uyum sağlama sürecidir. Çocuk ilk olarak aile ile karşılaşır ve bu gelişime başlar. Sonra bu gelişimin alanı genişler ve arkadaşlarıyla devam eder. Sosyal gelişim ilk önce bireyin kendi kendisiyle uyum sağlamasıyla sağlıklı olarak başlar ve devam eder. Çocuk birçok sosyal beceriyi okula başlayana kadar ailesinden öğrenir. Okula başlayınca bazı öğrendiklerinin okulda kabul görmediğinin farkına varır. Çocuk bu alanlarda düzeltmeler yapmayı başararak akranlarıyla beraber olmayı sağlar. Bu sosyal gelişimde okul öncesi eğitimin büyük önemi vardır. Sağlıklı bir sosyal gelişim ile çocuk davranışlarına yön vermeye ve gerektiğinde bazı davranışlarını

durdurmaya başlar. Böylece sağlıklı şekilde sosyal hayatta yerini alır. Bireyin sosyal becerisi oranında sosyal yeterliliği vardır. Zamanında kazanılmayan sosyal beceriler çocuğun sosyal hayatını olumsuz yönde etkileyecektir. Bunlara örnek olarak mutsuzluk, okul hayatında başarısızlık, uyum problemleri verilebilir (Arslan, 2016).

Okul motivasyonunu erken çocukluk dönemindeki öğrenmeler, erken çocukluk dönemine ait eğitim kökenleri, akran grubu etkisi, ailenin etkinliklere katılımı, çocukların özellikleri, ailenin tutumları, çocuğun zihinsel yeterliliği etkilemektedir (Blair, 2002). Okula başlarken çocuklar uyum sorunu yaşayabilmektedirler. Ve bu uyum problemlerinin yaşanmaması için önlem alınmaması veya uyum sorunun doğru şekilde çözülmemesi bireyin tüm eğitim öğretim hayatını etkilemektedir. Amerika'da her 100 öğrenciden 98'i depresyon belirtileriyle okul temelli ruh sağlığı bölümlerine başvurmaktadır (Ruffolo & Fischer, 2009).

Anaokulunda iyi bir profil çizen çocuklar hayatlarının diğer eğitim kısımlarında da okul tutumu, sosyal-duygusal yeterlilik, akademik başarılar, okul uyumu, okulu sevmek, okulda sevilme, arkadaş edinme, öğretmenleri ve arkadaşlarıyla olumlu iletişim kurma ve iletişimi sürdürme, okuldaki etkinliklere katılma yönünden genellikle olumlu durumlar göstermektedirler (Denham, 2006).

Çocuğun okula başlarken getirdiği sosyal yeterlik düzeyi onun okula uyum sağlamasında büyük rol oynamaktadır. Sosyal yeterlilik bilişsel, duyuşsal, tutumsal kavramların oluşturduğu karmaşık bir olgudur. Çocuk sosyal kabiliyetleri ölçütünde akranlarıyla, öğretmenleriyle, sosyal gruplarla iletişim kurmaktadır. Çocuğun akademik başarısında ve okula uyumunda sosyal yeterlilik önemli bir etkendir. Çünkü sosyal yeterliliğe sahip çocuklar sorunlarını daha rahat çözebilir, uygun sosyal davranışlar gösterebilir, çevresiyle etkileşime girebilir (Raimundo, *vd.,* 2012).

İlkokula başlayan çocuklar daha kalabalık bir ortamla, eğer önceden okul öncesi eğitim almadıysa öğretmen kavramıyla, farklı sosyal kurallarla yeni karşılaşmışlardır. Yapılan çalışmada benzer sonuçlar görülmektedir. Sosyal alanda gelişimini yeterli düzeyde tamamlamış çocuklar ilkokulda uyum problemleri yaşamaya başlamıştır. Ve sosyal alandaki olumsuzlukların şiddeti artmıştır. Okul öncesi eğitim almayan öğrenciler sosyal alanda ilkokula başlarken daha fazla uyum problemi göstermişlerdir. Aileler de okul öncesi eğitim alınmamasının etkisinden bahsetmişlerdir. Ancak bazı ebeveynlerde anaokulunun daha sakin olmasından dolayı ilkokulun kalabalık ortamına ve büyük sınıflardan öğrencilerle karşılaşılması uyum problemi getirdiğini belirtmişlerdir. Okul kurallarıyla karşılaşan öğrenciler sosyal olarak önceden getirdikleri kurallarla çatışma yaşamışlardır. Bu durumun sağlıklı atlatılmaması da uyum problemi meydana getirdiği ebeveynlerce gözlemlenmiştir.

Sosyalleşme doğumdan itibaren başlar ve bireyin ölümüne kadar devam eder. Bireyin sosyalleşmesinde aile, akran grupları, din, kitle iletişim araçları, çeşitli sosyal grupların ve eğitim kurumlarının etkisi bulunmaktadır. Okul, akademik becerilerin verilmesi görevinin yanı sıra bireyin sosyalleşmesinde, ait olduğu toplumun birikmiş kültürünün öğretilmesinde, kültürel değerlerin öğretilmesinde büyük bir role sahiptir. Çocuk okulda kazandığı kazanımlarla toplumsal değerlerini korur ve okul toplumun özeti gibidir. Çocuk ailede öğrendiği sosyal kazanımların üzerine okulda kazandıklarını ekler. Çocuğun okulda sosyal beceriler kazanmasında öğretmenler ve eğitim programı büyük rol oynar. Okul, öğretmenler aracılığı ile eğitim programı ve politikaları çerçevesinde çocuğu sosyalleştirir ve sosyal sorumluluklarını öğretir. Okullar bu görevi ülkelerinin toplum yapılarına göre şekillendirir. Okullarda öğrencilerin vatandaşlık bilincinin kazanılması sağlanır. Okulun kademesi çocuğun sosyalleşmesinde farklı roller oynar. Örneğin çocuk okul öncesi eğitim kurumlarında genellikle bir öğretmenle karşılaşırken, ilkokulda genelde üç branşta, ortaokul ve lisede daha çok öğretmenle karşılaşmaktadır. Çocuk okullarda bu öğretmenler ile sosyal etkileşime girer. Ayrıca teneffüslerde ve diğer boş zamanlarda arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle beraber sosyal etkileşim kurmaktadırlar.

Okulun kalitesi, okulun yapısı, arkadaş çevresi çocuğun sosyal gelişimini etkilemektedir. Çocuk olumsuz arkadaşlık durumlarına maruz kalıyorsa sosyal becerileri de olumsuz yönde etkilenir. Veya tam tersi bir durumda olumlu bir arkadaş çevresine sahipse olumlu düzeyde sosyal becerileri etkilenecektir. Çocuk ailesinden sonra öğretmenini rol model almaya başlayacaktır. Çocuğun öğretmeniyle olumlu bir iletişim kurabilmesi için öğretmenin mesleğini sevmesi, kendini alanında yetiştirmiş olması, kendini yenileyebilir olması, disiplinli olması, sakin ve sabırlı olması, öğrencilerini iyi tanıyor olması, kararlı olması, duyarlı olması, öğrencileriyle şakalaşabiliyor olması gerekmektedir. Bu beceriler öğrenci- öğretmen ilişkisini olumlu derece de etkileyecektir (Turhan, 2017). Nitekim yapılan çalışmada da çocuğun karşılaştığı sosyal değişiklikler konusunda ebeveynler öğretmenden, okulun sosyal yapısından, kalabalıklığından, okul kurallarından bahsetmişlerdir. Olumsuz öğretmen tutumlarının çocuklarının okula uyumunu güçleştirdiğini ebeveynler belirtmişlerdir. Olumsuz öğretmen tutumlarından dolayı çocuğun öğretmeninden çekindiğini, öğretmeniyle sağlıklı iletişim kuramadığını, öğretmenine karşı çocuğun olumsuz tavır aldığını ve bunun da uyum problemi getirdiğini belirtmişlerdir. Aynı zamanda çocuğun arkadaş çevresi edinememesi, arkadaşlarıyla kavga etmesi, arkadaşlarıyla sağlıklı iletişim kuramaması da çocuğun okula karşı uyum sağlamasını zorlaştırmıştır. Bu tarz durumların oluşmasında ailenin de etkisi vardır. Örneğin çalışmaya katılan ebeveynlerin bir kısmı çocuğunu okula göndermeden önce onun sosyalleşmesine, arkadaş çevresi kurmasına, kardeşleri dışında

başkalarıyla fazla vakit geçirmelerine müsaade etmediklerini belirtmişlerdir. Çocukların bir kısmının okul öncesi eğitim almaması da okula uyum problemi ortaya çıkarmıştır. Çünkü çocuk yeteri kadar okula sosyalleşemeden gelmiştir. Öğretmen kavramıyla ilk kez karşılaşmaktadır. Okul hakkında yeteri kadar bilgisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla okula geldiğinde karşılaştığı kalabalık ortam, arkadaş çevresi değişikliği, okul kuralları, farklı yapılarda insanlar, farklı görevlerde insalnar çocukların bir kısmında okula karşı uyum problemi ortaya çıkarmaktadır.

İlkokul birinci sınıf bireyin eğitim-öğretim hayatı için kritik öneme sahiptir. Çocuklar okula başladıkları için sevinirken ailelerinden de uzak kaldıkları için bazı problemler ortaya çıkmaktadır. Bu tür problemlerin atlatılmasında öğretmenin rolü büyüktür. Bu dönemin başarılı atlatılmasında çocuğun bedensel ve ruhsal olarak olgunluk seviyesi de önemlidir. Çünkü ilkokula başlamak için yeterli seviyede olgun olan çocuklar okula daha çabuk adapte olurlar. Ve bu dönemde yaşanan olumlu veya olumsuz durumlar bireyin bundan sonraki eğitim-öğretim hayatını da etkileyecektir. Okula başlamak çocuk için büyük bir adımdır. Çocuk okula başlayarak dış dünya ile daha çok iletişim kurmaya başlar. Okul hayatına uyumda olumsuz bir durumla karşılaşılmaması için çocuk bedensel, sosyal, psikolojik ve zihinsel anlamda okula hazır olması gerekmektedir (Polat, 2014). Yapılan çalışmada çocukların küçük yaşta okula başlamasının, sosyal olarak okula hazır olmamasının, okul hakkında önceden yeterli bilgi verilmemesinin okula uyum sağlamada çocuk için olumsuzlukla meydana getirdiği görülmüştür.

Her eğitim kademesinin kendine özgü fiziksel gereksinimleri bulunmaktadır. Bunlar sınıfın düzeni, sınıfın büyüklüğü, öğrenci kapasitesi, renk, eğitim materyalleri, ışık gibi faktörlerdir. Örneğin ideal bir okulda renkler çocuğun ilgisini çekmeli ve gözünü yormamalıdır. Okul yeterince ışık almalıdır. Okul ısısı çok düşük veya çok yüksek olmamalıdır. Gürültüden uzak olmalıdır. Hijyenik olmalıdır. Sınıf düzeni eğitim- öğretime olumlu katkı sağlayacak şekilde olmalı ve yeterince eğitim materyalini barındırmalıdır (Rudvan, 2018). Yapılan çalışmada da ebeveynler çocukları ilkokula başlarken çocuklar fiziki olarak; okulun büyüklüğü, okulun yapısı, okul eşyaları, eğitim materyalleri, okul kıyafetler, oturma düzeni gibi değişikliklerle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Okul öncesi eğitim alan çocuklar halı, oyuncak, oyun hamuru *vb*. materyallerden oluşan sınıf ortamından sıra, masa, tahta, akıllı tahta, tebeşir, tahta kalemi gibi materyallerden oluşan sınıf atmosferine geçmişlerdir. Oturma düzeni olarak çocuklar genelde etkinlik odaklı oluşturulurken ilkokulda ders odaklı oluşturulmaktadır. Çalışmada ebeveynler bu değişikliklerle çocuklarının karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Çocuklar okula okul öncesi eğitim kurumlarında özel bir

kıyafetle gitmezken, kıyafet serbestliği uygulamayan okullarda çocuklar okul kıyafeti olgusuyla karşılaşmışlardır. Fiziki olarak da genel olarak okul öncesi eğitim kurumları daha küçük binalardan oluşurken ilkokul kurumları okul öncesi eğitim kurumlarına göre daha büyük binalardan oluşmaktadır. Ve genel olarak ilkokullar çocukların evlerinden daha büyük bir iç hacmine sahiptir. Çocuklar da ilkokula başlarken bu durumla karşılaşmaktadır. Genel olarak karşılaşılan bu fiziki değişimlere çocuk adapte olmaya çalışmakta ve bu durum başarılı bir şekilde atlatılmazsa uyum problemi ortaya çıkmaktadır.

Okula başlayan çocuklar hem çevresini etkileyecek hem de çevresinden etkileneceklerdir. Her çocuk okula başlarken küçük ya da büyük düzeyde uyum problemi yaşar. Okullarda yapılan etkinlikler de bu uyum problemlerinin boyutu artmadan atlatılmasını hedefler. Okul fiziki olarak birinci sınıf öğrencilerine elverişli olmalıdır. Okula öğrencilerin girip çıkmaları kolay olmalıdır. İhtiyaçlarını gidereceği bölümler sınıflarına yakın olmalıdır. Okul yeterli büyüklükte olmalı ve yeteri kadar bahçeye ve oyun alanına sahip olmalıdır. Eğitim ortamı çocukların gelişim özelliklerine göre düzenlenmeli ve ısı düzeyi olumlu seviyede olmalıdır. Çocuğun gelişim özellikleri, okulun fiziki özelliklerinin yanı sıra çocuğun okula gitme imkanlarının da iyi olması gerekmektedir. Örneğin okul evine çok uzak olmamalıdır. Bu tarz fiziki durumlar çocukların okula uyum seviyesinde etkili olan faktörlerdir (Ateş, 2016). Obalar (2009), yaptığı çalışmada çocuğun zekasının ilkokul birinci sınıfta akademik başarıyı etkilediğini belirtmiştir. Okuma-yazma becerilerinin kazanılmasında zekanın etkili bir faktör olduğunu vurgulamıştır. Çocuğun ilkokula başlarken olumsuz tavırlar geliştirmemesi için sağlığı iyi olmalı, motor becerileri belirli bir seviyeye ulaşmış olmalı, duyu organlarının gelişmiş olmalı, dili iyi kullanıyor olmalı, zeka düzeyi yeterli seviyede olmalı, sosyal becerilere yeterince sahip olmalı ve okula karşı istekli olmalıdır. Obalar (2009)'ın yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre zeka düzeyi ile okula uyum arasında olumlu bir bağlantı bulunmaktadır. Ayrıca çocuklar ilkokula başlarken kendi ihtiyaçlarını gideriyor olmalı, kendi temizliğini yapıyor olmalı, tuvalet alışkanlığı olmalı, sabırlı olmalı, kendilerini koruyabilmeli ve anneye-babaya aşırı bağımlı olmamalıdırlar. Ayrıca doğru yaşta okula başlamalıdırlar. Dünyada ülkelerine bakılınca okula başlama yaşları; Avustya'da altı, Belçika'da altı, Fransa'da altı, Danimarka'da altı, İngiltere'de beş, Amerika'nın birçok eyaletinde altı, Japonya'da genel olarak altı, İsrail'de beştir. Ülkemizde ise 69 aylık çocuklar zorunlu eğitime tabiidir (Özarslan, 2014). Yapılan çalışmada da ebeveynlerine aşırı bağımlılık gösteren çocuklar okula uyum problemi göstermişlerdir. Ayrıca küçük yaşta okula başlayan çocukların ebeveynleri başka ebeveynlere bunun bir hata olduğunu ve kendilerinin de yapmamaları gerektiğini vurgulamışlardır.

Amerika'da yapılan bir çalışmada okul öncesi eğitim okula hazırbulunuşlukta olumlu etkilerinin olduğunu göstermiştir. Ayrıca yapılan bu çalışmada yüksek risk altında bulunan çocukların erken çocukluk eğitimi almalarıyla beraber ilerleyen okul hayatlarında olumlu sonuçlar gözlendiği belirtilmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarında erken çocukluk döneminde eğitim alan çocukların okuma-yazma ve matematik çalışmalarında daha başarılı oldukları gözlenmiştir (Ramey & Ramey, 2004). Yine Amerika'da yapılan başka bir çalışmada okula hazır oluşun çocuğun olgunlaşana kadar devam ettiği, çevresel etmenlerden etkilendiği, hem çocuğun hem çevrenin özellikleriyle şekil aldığı, çocuğun deneyimlerinden etkilendiği ve okul öncesi eğitimin okula hazır oluşu sağlamak için Amerika'da bir ülke politikası haline geldiğini belirtilmiştir (Wesley & Buysse, 2003).

Magnuson, Meyers, Ruhm ve Waldfogel (2004)'e göre Okula başlarken eşitsizliklerin giderilmesi için çocukların erken çocukluk döneminde okul öncesi eğitim almaları gerekmektedir ve yaptıkları çalışmada; ilkokula başlamadan önce okul öncesi eğitim alan çocukların okuma ve matematik eğitiminde daha başarılı olduklarını, dezavantajlı ortamlardan gelen çocukların okul öncesi eğitimle büyük bir kazanım sağladıklarını, erken çocukluk dönemi eğitiminin sadece akademik alanda değil bireyin tüm eğitim hayatında etkili olduğunu, eğitimin başarısında aile katılımının da etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Gormley, Philips ve Gayer (2008) yaptıkları çalışmada, okul öncesi programlarının uygulanması sayesinde çocukların okuma-yazma becerilerinin, matematik becerilerinin arttığını ve çevrenin-ailenin dezavantajlarının çocuk üzerindeki etkisinin azaldığını belirtmişlerdir.

Raimundo *vd.* (2012) yaptıkları çalışmada çocuğun okula uyum sağlamasında ve okulda başarı göstermesinde sosyal yeterlilik düzeyinin önemli olduğunu belirtmiştir. Yapılan bu çalışmada da ebeveynler Raimundo *vd.* (2012)'nun ifade ettiği gibi çocukların okula başlamadan önce yeterince sosyalleşememelerinin okula uyum konusunda problemler ortaya çıkardığını belirtmişlerdir. Ayrıca ebeveynler okul öncesi eğitimin önemine vurgu yapmışlardır. Okul öncesi eğitim ile çocuklarının okula sosyal, fiziksel, bilişsel, duygusal olarak daha iyi şekilde hazır olacaklarını belirtmişlerdir Nitekim Polat (2014)' da yapıtığı çalışma da okul öncesi eğitimin okula hazır oluşa olumlu katkı yaptığını, okul öncesi eğitim alan çocukların, okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre sosyal uyum becerilerinin daha yüksek olduğunu, stresle daha iyi şekilde başa çıktıklarını, iletişim becerilerinin daha iyi olduğunu, kendi işlerini kendileri başlatıp bitirebildiklerini fade etmiştir. Yapılan çalışmada da ebeveynler okul öncesi eğitim aşamasında başarılı olmalarının onların tüm eğitimlerini etkileyeceğini belirtmişlerdir. Denham (2006)'ın yaptığı çalışmada, anaokulunda iyi bir başarı

gösteren çocukların ilerleyen eğitim hayatlarında da olumlu bir okul tutumuna sahip olduklarını, sosyal alanda başarılı olduklarını, okulu sevdiklerini ve arkadaşları tarafından sevildiklerini belirtmiştir. İlkokula başlarken okulun tanıtılması önemli bir husustur. Nitekim bu çalışmaya katılan ebeveynler, okullar başlamadan önce çocukların öğretmenleriyle, okulla, okulun personelleriyle tanıştırılmasının okula uyum sağlamada başarı getirceğini ifade etmişlerdir. Bilgin (2007) yaptığı çalışmada, okula uyum sağlanmasında önceden okulun ve okul personellerinin, öğretmenlerin çocuğa tanıtılmasının olumlu sonuçlar doğuracağını ifade etmiştir. Okula uyumda diğer bir önemli husus ise okul ile işbirliği yapılması ve okulların da çocuklara rehberlik hizmeti sunmasıdır. Amerika'da yapılan bir çalışmada öğrencilerin %98'nin okulun rehberlik hizmetlerinden faydalandığını belirtmiştir (Ruffolo & Fischer, 2009). Büyükışık (2009)'ın yaptığı çalışma da okul rehberlik hizmetlerinin okula uyumda önemli bir faktör olduğunu belirtmiştir. Çalışmaya katılan ebeveynler de Büyükışık (2009)'ın yaptığı çalışmayı destekler nitelikte ifadeler kullanarak okul rehberlik servisiyle yaptıkları işbirliğinin çocuklarının okula uyum sağlamasında ve başarı göstermesinde etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

Okul öncesi eğitim ile ilkokul eğitimi arasında devamlılık sağlanmalıdır. Okul öncesi eğitimden ilkokula geçişte uyum sağlanması için eğitimin devamlılığının ve geçişin iyi bir şekilde ayarlanması gerekmektedir. Aksi halde uyum problemleri ortaya çıkacaktır. İlkokula geçişin uyumlu bir şekilde yapılması için; ilkokulda gerekli donanımların ve hazırbulunuşluğun okul öncesi dönemde sağlanması, okul öncesi dönemde ilkokula geçişi zorlaştıracak farklılıkların azaltılması, gelişimsel olarak çocuğun bir sonraki eğitim kademesine hazırlanması, okul öncesi ve ilköğretim programlarının birbirini tamamlaması gerekmektedir. Ayrıca okul öncesi eğitim kurumlarının görevi çocuklara okuma-yazma becerilerini kazandırmak değil onları ilkokula hazırlamaktır. Ülkemizde bazen bu durum karıştırılmaktadır. İlkokula geçişte uyum problemlerinin yaşanmaması için ilkokullara da görevler düşmektedir. İlkokul, ev ile okul arasında geçişi kolaylaştırmalı, okul öncesi eğitimin devamı niteliğinde olmalı, tüm çocukların başarılı olmasını sağlamalı, çocukların öğrenme süreçlerinde onlara yardımcı olmalıdır. İlkokula başlarken çocukları zorlayan bazı etkenler bulunmaktadır. Bunlar: okul korkusu, okula hazırbulunuşluktur. Çocuğun okul korkusu oluşmasında, çocuğun aklındaki, okulun nasıl bir yer olduğu, okulun eve uzaklığı, ebeveynlerinden biri okula gelmezse eve geri nasıl döneceği, akranlarının ona zarar verip vermeyeceği, okul öncesi öğretmeninin şimdi neler yaptığı, derslerin çok uzun sürdüğü, ilkokuldaki kuralların okul öncesindeki kurallardan daha sert olması gibi düşünceler etkili olmaktadır. Okul korkusu aileden veya okuldan kaynaklanmaktadır. Aileden kaynaklanan etkenlere; çocuğun aileden ayrılma endişesi, özel sebeplerden dolayı sorunlu bir ev yaşamı,

özgüven eksikliği, yemi kardeşin doğması, ebeveynlerin çocuktan aşırı beklentisi, çocuğun okul hakkında yeterince bilgilendirilmemiş olması, ebeveynler ile öğretmenler arasındaki tutum farkları örnek gösterilebilir. Okuldan kaynaklanan nedenlere ise; duyarsız ve emrivaki tavırlar takınan öğretmenler, okul personelleri, çocuğun zorlandığı şeyleri yapmaya zorlanması, olumsuz atmosferli bir sınıfa çocuğun yerleştirilmesi, okul yolunda problemlerin bulunması, okulda şiddet olaylarının görülmesi örnek gösterilebilir. Aileler çocukları ilkokula başlarken sorun yaşamaları için, çocukla okulu tanıştırmalı, kendi okul anılarını çocuklarıyla paylaşmalı, kendi kaygılarını çocuklarına yansıtmamalı, çocuğun ailesinin desteğini hissetmelerini sağlamalı, oyun ile eğitimi kaynaştırmalıdırlar (Yalman, 2007).

Çocuğun ev ortamından ilkokula geçişiyle okul öncesi eğitim kurumlarından ilkokula geçişi farklı durumlardır. Ancak çocuklar okul öncesi eğitim alsalar bile ilkokula geçişte uyum problemleri yaşayabilmektedirler. Bu uyum sorunları genel olarak üç başlıkta kategorilendirilebilir. Bunlar: fiziksel durumlardan kaynaklananlar, öğretmenden kaynaklananalar, sınıf ortamı ve arkadaş çevresinden kaynaklananlardır. Anaokulları, anasınıfları atmosfer olarak ve eğitim programı olarak ilkokullardan farklıdırlar. Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim oyun merkezli ve etkin öğrenme odaklıdır. İlkokullar ise okuma-yazma gibi çıktılara odaklanmıştır. Çocuklara ilkokulda 40 dakika oturma zorunluluğu, ihtiyaçlarını erteleme zorunluluğu, daha fazla sorumluluk alma bazen korkunç gelmektedir. Ayrıca ülkemizde yapılan gözlemlerde ilkokul öğretmenleri ile okul öncesi öğretmenleri arasında iletişim kopukluğu bulunmaktadır. Bu durumda çocuklarda uyum problemi meydana getirmektedir (Çeliktürk, 2011). Yapılan çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarından ilkokula geçen öğrencilerin uyum problemleri ile karşılaştığı ebeveynlerce belirtilmiştir. Bunda ortam farklılıkları, öğretmen değişikliği, okulun fiziki değişikliği, sosyal yapının değişikliği, eğitim programlarının ve eğitim metodunun değişikliği etkili olmaktadır. Örneğin çalışmaya katılan ebeveynler çocuklarının okulöncesinde etkinlik-oyun temelli eğitim alırken ilkokula başladıklarında ders odaklı eğitim almaya başlamalarının uyum problemi meydana getirdiğini belirtmişlerdir.

Çocukluk döneminde uyum problemleri yaşanması çocukta; parmak emme, tırnaklarını yeme, altını ıslatma, tikler, yalan söyleme, davranış bozuklukları, saldırganlık, dikkat bozukluğu, hareket bozuklukları, iletişim bozuklukları ortaya çıkarabilir. Bu durumlar çocukta okula uyum problemini daha da artırmaktadır. Ebeveynler bu problemleri en kısa sürede çözmeye çalışmalıdır. Ayrıca uyum sorunlarının ortaya çıkmaması ve eğitimde başarının ortaya çıkmasında sadece ailelere, çocuğa ve öğretmene sorumluluk düşmez. Okul yönetimleri de, insan kaynaklarını doğru şekilde seçerek, öğretmenlerin ve diğer personellerin

ihtiyaçlarını karşılayarak, okul başarısını yükseltecek yeni stratejiler geliştirerek, personellerin mesleki kariyerlerini destekleyerek, öğrencileri yetenekleri doğrultusunda yönlendirerek sürece destek olmalıdırlar (Günaydın Balta, 2015).

Okula uyum, çocuklarının kendilerinin getirdiği kültür ve ön bilgilerle okulun sahip olduğu ve gerektirdiği özelliklerin sağlıklı şekilde birleşmesiyle ortaya çıkar. Okula uyum sağlamış öğrenciler, kendi başlarına iş yapabilirler, daha aktif olurlar, ders başarıları olumlu düzeye çıkarabilirler ve daha katılımcı olurlar. Çocuklar ilkokula başladığı zaman bu dönemde, onları anlamak, desteklemek gereklidir. Çocuk okul ile karşılaştığında huzursuz olabilir. Çünkü tanımadığı bir çevreyle karşılaşmaktadır. İhtiyaçlarını kendisi karşılaması gerekmektedir. Bu uyum süreci her çocukta aynı şekilde seyretmez. Bazı öğrenciler ilk başta okula olumsuz tepki göstermezler ancak zamanla çocuk okula gitmek istemeyebilir, sınıfa girmek istemeyebilir, anneden ayrılmak istemeyebilir. Bazı çocuklar ise okula en başından olumsuz bakar. Okula gitmek istemezler. Ağlarlar. Okuldaki etkinliklere katılmak istemezler. Her iki durumda da bu sorunlar bir ay için normal kabul edilir. Ancak bir aydan sonra farklı müdahaleler gerekebilir (Altıntaş, 2015) .

Çalışmada ebeveynler çocukları ilkokul birinci sınıfa başlarken çocuklarında, okula karşı isteksizlik, sosyal olumsuzluklar, akademik olumsuzluklar, davranış bozuklukları ve kendine karşı olumsuz tutumlar gözlemlediklerini belirtmişlerdir.

Okul ile ilk kez karşılaşılan dönemde çocuklarda uyum problemleri gözükmektedir. Çünkü bu dönemde çocuk ailesi dışında kişilerle iletişim kurmaya başlar. Ve bu iletişim çocuğun ailesi ile kurduğu iletişimden farklıdır. Aile içinde kabul gören davranışlar aile dışında kabul görmeyebilir. Çocuk evdeki gibi özgür hareketler okulda yapamayabilir. Çünkü okulun kendine özgü kuralları vardır. Buna karşılık olarak çocuk öfke davranışları geliştirebilir. Çocuk okul kavramı ile karşılaşmasından ve çatışmalarından dolayı davranış bozuklukları meydana getirebilir ve bu da sınıf içinde eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatabilir. Demirtaş Zorbaz (2016)'ın yaptığı çalışmada, öğretmen-öğrenci ilişkisinin, arkadaş ilişkisinin, aile katılımının doğrudan okula uyumu etkilediği görülmektedir. Bu sebeple öğretmenler uyum sorunlarını ortadan kaldıracak faaliyetlerde bulunmalı, aileler okul hakkında önceden bilgi vermeli ve çocuklarının okula başlamadan önce gerekli sosyal becerileri kazanmalarını sağlamalı, aile eğitim- öğretimin bir parçası olmalıdır.

Yavuzer (2001)'e göre çocukta görülen, ilgisizlik, çekingenlik, içine kapanıklık, huzursuzluk, ebeveynden ayrılamama, aşırı korku, arkadaş edinmede zorlanma, sıkıntı, başına buyrukluk, şımarıklık, kurallara uymama, isyankarlık, eşyalara zarar verme, yalan söyleme, saldırganlık, kavga çıkarma, ders çalışmama, evden kaçma, suça yönelme, arkadaşlarının

eşyalarına zarar verme gibi davranışlar okul çağındaki çocukta uyum ve davranış sorunlarını oluşturmaktadır. Yapılan bu çalışmada da uyum sorunu yaşayan çocukların ebeveynleri, çocuklarında ağlama, okula giderken zorluk çıkarma, korku, anne-babadan ayrılamama ve anaokuluna geri dönme isteği gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Çocuklarının okuldan korktuklarını, okula gitmemek konusunda inatlaştıklarını ve ağladıklarını, zorluk çıkararak okula karşı isteksizlik gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Çocukta bu tarz problemlerin ortaya çıkmaması için ilkokula çocuğun hazırbulunuşluk seviyesinin yeterli düzeyde olması gerekmektedir. Hazırbulunuşluk alanları şu şekilde kategorize edilebilir: fiziksel faktörler, zihinsel faktörler, duygusal faktörler ve sosyal faktörlerdir. Çocuk ilkokula başlarken fiziksel olarak kendini arkadaşlarından farklı hissetmemesi için akranlarıyla boy ve kilosu yakın olmalı, duyu organları işlevini yerine getirebilecek düzeyde olmalıdır. Zihinsel faktörler kapsamında da zeka kavramı ön plana çıkmaktadır. Zeka kalıtsaldır. Ancak zeka çevreden de bağımsız değildir, çevre koşullarından etkilenmektedir. Bu sebeple uygun çevre koşulları sağlanmalıdır. Duygusal faktörlere bakıldığında çocuğun başarılı olmasıyla mutlu olması iç içedir. Ancak mutluğun mu başarıyı getirdiği yoksa başarının mı mutluluğu getirdiği tam kesinleşmemiştir. Mutlu olan çocuklar ilkokula başlarken uyum problemleri daha az yaşamaktadır. Çocuğun okula hazır olmasında aile faktörü ve sosyal çevre faktörü son derece önemlidir. Toplumsal çevre çocuğun gelişimini büyük ölçüde etkilemektedir. Ayrıca ailenin çocuğa rehber olması gerekmektedir. Çünkü çocuğun yanında rehberlik edecek birileri bulunmazsa öğrendiklerini özümsemekte zorlanır (Güler, 2016).

Yapılan çalışmada ilkokula başlarken çocukları uyum sorunu gösterenlerin ebeveynleri çocuklarında okula başlarken, sosyal alanda öğretmenine karşı olumsuz tutum geliştirme, öğretmenden çekinme, okula ve sosyal atmosfere alışamama, mutsuzluk, arkadaş çevresi oluşturamama, kavga çıkarma, karşı cinsle anlaşamama, ebeveyne aşırı bağımlılık, ebeveynin sürekli okulda kalmasını isteme, iletişim kuramama ve kendini ifade edememe durumları gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Çocuklarının sınıfta çok sessiz kaldıklarını, arkadaş edinemediklerini, öğretmeniyle olumlu etkileşim kurmadıklarını belirtmişlerdir. Bu ifadeler çocukların ilkokula başlamadan önce yeterli sosyal beceri kazanamamalarını işaret etmektedir.

Çeşitli gruplarla olumlu iletişim kuran, onlara uygun bir biçimde davranan, kendi akranlarının yanı sıra yetişkinlerle de uyumlu davranışlar gösteren bireyler uyumlu kişi olarak tanımlanır. Sosyal toplumun beklediği davranışları sergileyen bireyler sosyal alanda uyumlu sayılırlar. Sosyal açıdan toplumca kabul gören, olumsuz tepki almayan, toplumla etkileşimi

sağlayan davranışlar da sosyal beceri olarak tanımlanabilir. Sosyal beceriler empatiye dayanmaktadır. Sosyal becerileri düşük olan çocuklar ileriki hayatlarında da sorunlar yaşamaktadır. Çocuğun arkadaşlarıyla iletişim kurmada zorlanması sosyal becerilerinin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Sosyal becerisi az olan çocuklar, yaşıtları tarafından dışlanabilir, yetişkinler tarafından istismara uğrayabilir. Sosyal becerisi yeterli düzeyde olan çocuklar etkinliklere katılmaktan hoşlanırlar, kendilerini daha iyi ifade ederler. Günümüzde bir çok ülkede sosyal becerilerin kazanımı büyük ölçüde önemsenir ve eğitim programlarında da sosyal becerilerin kazanımı dahil edilir. Sosyal uyumu etkileyen faktörler kalıtsal ve çevresel olmak üzere ikiye ayrılır. Kişinin saldırgan, vurdumduymaz, aşırı heyecanlı, gergin olmasında böbrek üstü bezleri, çeşitli hormonlar gibi fizyolojik etkiler bulunmaktadır. Bunun yanı sıra çocuğun sosyal uyumunu etkileyen, aile, okul, arkadaşlık ilişkileri, sosyo ekonomik düzey, kitle iletişim araçları gibi durumlar çevresel faktörleri oluşturur (Sungur, 2010).

Yavuzer (2006)'e göre sosyal uyumu engelleyen nedenler; ailelerin sosyal davranış biçimlerinin zayıf olması, ailelerin çocuklarına model olamaması, motivasyon eksikliği, rehberlik eksikliği ve yardım eksikliğidir. Bu faktörlerin eksik yada yetersiz olması çocukta sosyal uyum problemi meydana getirecektir. Sungur (2010)'un yaptığı çalışmanın sonuçları, cinsiyetin sosyal uyumu etkilemediği, kardeş sayısının sosyal uyumu etkilemediği, doğum sırasının sosyal uyumu etkilemediği, anne yaşının sosyal uyumu etkilemediği, baba yaşının sosyal uyumu etkilemediği, anne ve babanın öğrenim düzeyinin sosyal uyumu etkilemediği, okul öncesi eğitim almanın sosyal uyumu olumlu etkilediği, okul öncesi alma süresinin sosyal uyumu olumlu yönde etkilediğini göstermiştir.

Ayrıca, Büyükışık (2009)'ın yaptığı çalışma da görülen, okulda yapılan rehberliğin de sosyal beceriler ve çocukların sosyal gelişiminde etkili olduğunu göstermiştir. Bu çalışma okul rehberliğinin çocukların akran ilişkileri, kendilerini yönetme, saldırganlık davranışlarında azalma, öfke kontrolü, yardımlaşma, paylaşma, sorumluluk alma, kendini ifade etme, arkadaş edinme, kurallar uyma, kendini tanıma üzerinde olumlu etkisi olduğunu göstermiştir. Bu tarz uygulamalar okula uyumu olumlu yönde etkilemektedir. Nitekim yapılan çalışma da bu çalışmayı desteklemektedir. Çalışmaya katılan ebeveynler okul rehberlik servisinden yardım aldıklarını ve bu yardımların sonucunda çocuklarının okula uyumunda olumlu gözlemlerde bulunduklarını belirtmişlerdir.

İlkokulda eğitim ilk önce okuma-yazmaya odaklanır. Okuma ve yazma eğitim öğretimin hem başlangıcı hem de olmazsa olmazıdır. Bilgiye ulaşmak, yeni şeyleri keşfetmek okuma ve yazma ile olur. Okuma-yazma eğitimi ile çocukta dinleme, konuşma, anlama, temel dil becerilerini kullanma hedeflenir. Okuma- yazma eğitimi ile çocuk Türkçeyi doğru şekilde

kullanır, görsel okuma yeteneği kazanır, yazılı anlatım yeteneği kazanır ve okuma- yazma sevgisi kazanır. Okuma yazma eğitiminde temel ilke çocuğun okuduğunu anlamasıdır. Bu eğitimde bireysel farklılıklar dikkate alınır, basitten karmaşığa gidilir ve eğitim bilinenden bilinmeyene doğrudur. Okuma yazma eğitiminde başarıya, çocuğun zekası, çocuğun okuma-yazmaya hazır oluşu, çocuğun fiziksel durumu, zihinsel durumu, sosyal durumu, duygusal durumu, kişisel özellikleri, ailesi, sosyoekonomik özellikleri, ailesinin eğitim ve gelir düzeyi, öğretmenin yapısı, yaşı, okul öncesi eğitim alıp almadığı etki eder (Akın, 2016).

Okulda eğitim genel olarak sınıf içerisinde gerçekleşir. Ancak sınıf içerisinde bazı sebeplerden dolayı istenmeyen öğrenci davranışları meydana gelir. Bu duruma neden olarak, sınıfa her çevreden öğrenci gelmesi, karma bir çevre oluşması, öğrencinin öğretmene aşırı bağımlı olması, öğrencinin dikkatini toplamada güçlük çekmesi, öğrencinin başarılı olamayınca mutsuz olması, öğrencinin temizlik ihtiyaçlarını tek başına yerine getirememesi, öğrencinin saldırgan tutumlar sergilemesi, içine kapanık olması, öğrencinin arkadaşlarına alışamaması, öğrencinin arkadaşlarına, öğretmenine ve okuluna karşı olumsuz tutum içerisinde olması örnek gösterilebilir (Keyik, 2014). Yapılan çalışmada da ilkokula başlarken çocukları uyum sorunu yaşayan ebeveynler, çocuklarının uyum sorunu yaşadığı bu dönemde öğrenmeye karşı isteksiz olduklarını, derslere katılmadıklarını, öğretmenine soru sormaktan kaçındıklarını, sorulan sorulara cevap vermediklerini, okul dışında da öğretmenin verdiği ödevleri yapmak istemediklerini, çocukların bu dönemde akademik yönden olumsuzluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Obalar (2009), yaptığı çalışmada çocukların ilkokuldaki akademik başarıları ile okula uyum göstermeleri arasında doğrudan bir ilişki ortaya koymuştur. Yapılan çalışma sonuçları da Obalar (2009)'un çalışma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Çalışmaya katılan ebeveynler okula uyum sağlayamayan çocuklarının derse katılmadıklarını, etkinliklere katılmak istemediklerini, öğretmenle olumlu iletişim kuramadıklarını, akademik anlamda başarısız olduklarını belirtmişlerdir.

Yavuzer (2007)' e göre birey diğer insanlarla başarılı bir şekilde uyum gösterebilirse, kendini özgün bir şekilde gruba tanıtabilirse, farklı gruplara uyum gösterebilirse, akranları kadar yetişkinlere de uyum gösterebilirse, sosyal yaşama toplumun beklediği şekilde tutum ve davranışlarla katılabilirlerse ve toplumda aldığı rollerden yeterince doyum sağlayabilirlerse sosyal bakımdan uyumlu sayılırlar.

Çocuklar ilkokula başlarken bazı uyum sorunları gösterirler. Öğretmenlerin gözlemlediği uyum sorunları, anneye bağımlılık, ebeveynden ayrılmak istememe ve okula gitmeyi reddetmektir. Çocuk ilkokula başlarken hem gerekli zihinsel seviyeye hem de oluşa

başlayacak düzeyde psikolojik olgunluğa erişmiş olması gerekir. Aksi takdirde çocuğun okula uyumu zorlaşacaktır. Akranlarıyla kaynaşma ve anlaşma konusunda sıkıntı yaşayacaklardır. Okula başlama çocuk açısından büyük ve karmaşık bir adımdır. Okul doğumdan sonra ikinci kez anneden kopuştur. O sebeple okulun özellikle ilk bir ayı stresli geçebilir. Çocuk bu dönemde gerekli fiziksel, sosyal, zihinsel, psikolojik olgunluğa gelmişse çok önemli bir sorun yaşanmaz (Obalar, 2009).

Uyum bireyin kendisi ile çevresi arasında kurduğu ve yaşam boyu devam ettirebildiği dengeli ilişkidir. Okula uyum ise çocuğun okulun getirdiği belirli sosyal ve akademik durumlar ile başa çıkabilmesidir. Çocuk okula başlarken yeni ve farklı ortamlarla karşı karşıya gelir. Günün büyük bir bölümünü tanımadıkları insanlarla geçirmeye başlarlar. Okula uyumda çocuğun ailesi ve çocuğun okul öncesi eğitim alıp almama durumu çok önemli bir rol oynar. Aile özverili bir şekilde çocuğunu destekler ve rehberlik ederse bu süreç daha rahat şekilde atlatılacaktır. Aynı şekilde çocuğun okul öncesi eğitim alması, çocuğun ilkokula uyum sağlamasını kolaylaştıracaktır. Çocukların ilkokulda başlarken uyum sorunu yaşamamaları için okula hazırbulunuşluk çok önemlidir. Bu hazırbulunuşlukta çocuğun bireysel gelişim özelliklerinin yanı sıra aile, toplum, okulun beklentileri, kültür faktörleri de etkilidir. Okula uyumda diğer bir önemli başlık ise okul olgunluğudur. Okul olgunluğu çocukta okul hayatı için gerekli olan bilgi ve becerinin olmasıdır. Bunun yanı sıra çocuktan yeni girdiği çevrede başarılı bir iletişim süreci de beklenir. Ayrıca çocuktan yeni girdiği ortama alışması ve kurallara uyması beklenir (Üstündağ, 2014). Yapılan çalışmada bu süreci olumsuz şekilde geçiren çocukların ebeveynleri çocuklarının davranış bozuklukları gösterdiğini, kendini değersiz hissedip buna karşıt tavır olarak şımarıklık yaptıklarını, hırçın davranışlarda bulunduklarını, arkadaşlarıyla kavga ettiklerini, öğretmenlerinin sürekli kendilerini uyardığı için öğretmenlerinden çekinmeye başladıklarını, karşı cinsten akranlarıyla alışamadıklarını belirtmişlerdir.

Çocuklar okula başladıklarında yeni çevreler ile karşılaşırlar. Bu çevrede ondan istenen şeyler başkadır. Çocuklar bu durumlarla baş etmeye çalışırlar. Çocukların, sosyal, fiziksel, bilişsel, duyuşsal özellikleri ve öğrenim gereksinimleri çocuğun okula uyum seviyesini belirler. Çocuğun okula uyumu ile gelecek yaşantısı, akademik başarısı, sınıfta kalma durumu, motivasyonu, okula devamı arasında bağlar bulunmaktadır. Okula uyum sadece çocuk için önemli bir durum değildir. Aile içinde çözülmesi gereken önemli bir durumdur. Aileler çocuklarının ilk öğretmenleridir. Bu süreçte ailenin çocuğa vereceği destek çok önemlidir. Annesi ile güvenli bağlanma yaşayan çocuklar, okula başlarken öğretmeniyle ve diğer sosyal çevreyle daha olumlu ilişkiler kurmaktadırlar. Öğretmeninde olumlu iletişim

kanallarını kullanması, çocuklara sıcak davranması uyum sürecinin başarılı şekilde atlatılmasını destekler. Aksi takdirde çocuk öğretmene ve okula karşı olumsuz duygular besleyecektir. İçine kapanık çocuklar veya agresif tavırlar sergileyen çocuklar öğretmenleriyle olumsuz iletişim kurmaktadırlar. Özgüvenli ve olumlu davranışlar sergileyen çocuklar daha olumlu şekilde öğretmenleriyle iletişim kurmaktadırlar (Mercan Uzun, 2015). Nitekim yapılan çalışmada da yaptıkları olumsuz davranışlar sebebiyle öğretmeni tarafından devamlı uyarılan öğrencilerin öğretmenleriyle olumlu iletişim kuramadığı verilerine ulaşılmıştır. Hatta çocukları ile öğretmenleri arasında iletişim problemi olan ebeveynler öğretmenlere karşı olumsuz bir tutum geliştirmişlerdir.

Blair (2002) yaptığı çalışmada aile faktörünün, etnik durumların, akran gruplarının, çocuğun yeteneklerinin ve özelliklerinin, aile tutumlarının etkili olduğunu belirtmiştir. Yapılan çalışmanın sonuçları da Blair (2002)'in çalışma sonuçlarıyla örtüşmektedir. çalışmada ebeveynler aile faktörünün ve aile tutumlarının okula uyumda önemli bir etken olduğunu vurgulamışlardır.

Çocuğun öğretmenleriyle olan ilişkisinin durumunun yanı sıra akranlarıyla iletişimi de okula uyumu konusunda büyük rol oynamaktadır. Akranları ile olumlu ilişkileri olan, akranları tarafından kabul edilen öğrenciler okula uyum konusunda daha az sıkıntı yaşamaktadırlar. Çocuk okulda akranlarıyla çok fazla vakit geçirmektedir. Akranları tarafından dışlanan çocuklar okulda yalnız kalmakta ve kaygı düzeyleri artmaktadır. Akranları ile sorun yaşayan çocuklar yıkıcı davranışlar göstermektedirler (Mercan Uzun, 2015). Yapılan çalışmada da çocukları ilkokulda uyum problemi yaşayan ebeveynler çocuklarının hırçınlığından dolayı sosyal çevre edinemediğini, yalnız kaldıklarını, saldırgan tutumlara başladıklarını, kavga çıkardıklarını, öğretmenlerine karşı da olumsuzu tutumlar geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Okula hazır oluşla ilgili bazı görüşler vardır. Bunlar: gelişimsel görüş, çevresel görüş, , sosyal yapıcı görüş, etkileşimli görüştür. Gelişimsel görüşe göre çocuğun okula hazır olması için biyolojik bir saati vardır. Bu görüşe göre çocuğun okul hazır olması için çocuğun doğal potansiyellerinin gelişmesine izin verilmesi gerekmektedir. Bu anlayışa göre çocuğun okula hazır olmaması genel olarak kişisel bir durumdur. Sorun biyolojik ise kaynağı çevreden ziyade çocuğun kendisindedir. Çevresel görüş, okula uyumu çocuğun davranışları ve öğrenmeleri ile ilgilenir. Çocuğun yapabildikleri ve davranışları ile ilgilenir. Çocukların eksik olduğu bilgi ve beceriler kazandırılarak okula çocuğun başlanması gerektiğini savunurlar. Sosyo- yapıcı görüş, okula hazır oluşu çocuğun içinde bulunduğu sosyal şartlara göre inceler. Beklentiler, anlayışlar, inanışlar, okul deneyimleri ve okulun içerisinde bulunduğu toplum

hazırbulunuşluğu etkiler. Etkileşimli görüş ise diğer üç görüşten içerikler barındırır. Okula hazırbulunuşluğu çocuğun bireysel özellikleri ve toplumla etkileşimi ile inceler. Bu iki unsur da birbiri ile ilişkilidir. Çocuk hem çevresi için bir katılımcıdır hem de öğrendiklerin de çevresinin etkisi bulunmaktadır (Koçyiğit, 2009).

Okula hazır oluşu etkileyen başlıca faktörler, fiziksel, zihinsel, sosyal-duygusal, çevresel faktörlerdir. Dünya genelinde çocuklar somut işlemler döneminde okula başlarlar. Bu dönemde çocuk duyu organları ile algılayabildikleriyle mantıksal olarak düşünüp bir sonuca varırlar. Çocuğun bu dönemde edinecekleri karmaşık bilgileri zekaları sayesinde kazanırlar. Bu sebeple okula başlarken çocuğun zekasının belli bir seviyede olması gerekmektedir. Zeka kalıtımsal bir faktördür. Sosyalleşme ise doğumla başlar ve çocuk okula gidinceye kadar ailesiyle devam eder. Çocuklar evlerinde birçok sosyal kazanım elde ederler. Ancak bunların bir kısmı okulda kabul görmez ve çocuk okula başladığında bu kazanımlardan farklı şekilde davranması gerektiğini algılar. Duygusal olarak çok hassas ve dengeli düzeyde olmayan çocukların okula uyumu zorlu bir süreç sonunda oluşur. Duygusal sorunlar öğrenmede de zorluklar meydana getirmektedir. Aile ortamı ve sosyal çevre de okula uyumda büyük rol oynar. Çünkü toplumsal çevrenin koşulları da çocuğun gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Okula uyumda ailenin okula verdiği önem, çocuğa sağladığı imkanlar da büyük rol oynamaktadır. Çocuğun eğitime özendirilmesi, ona kitap okunması, sinemaya götürülmesi, tiyatroya götürülmesi gibi etkinlikler çocuğun okula uyum sağlamasında olumlu katkılar sağlamaktadır. Ailede eğitim gören başka bireylerin olması, yeteri kadar görsel-işitsel materyallere sahip olunması çocuğun okula uyumuna katkı sağlamaktadır. Bir çocuk çevreden alması gerekenleri almışsa ve gelişimsel olarak da okula hazırsa uyum problemi yaşamayacaktır (Koçyiğit, 2009). Yapılan çalışmada da çevresel faktörlerin, kişisel gelişim faktörlerinin eksikliğinin okula uyumu zorlaştırdığı çalışmaya katılan ebeveynlerce ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin çoğunluğu çocukların okula başlamadan önce yeteri kadar sosyalleştirilmesi gerektiği, onlara oku hakkında bilgi verilmesi gerektiği, onlara aile olarak rehber olunması gerektiğini vurgulamışlardır. Çünkü bunların eksikliği çocuklarının ilkokula başlarken sancılı bir sürçe girmelerine neden olduğunu belirtmişlerdir.

Okula hazır olmak için çocukta fiziksel, sosyal, duyuşsal, bilişsel gelişimlerin yeterli düzeyde olması gerekmektedir. Çocuk ilkokula başlamadan önce iletişim becerilerinin, sosyal becerilerinin, kendi kültürünün ve diğer kültürlerin farkında olmasın, analitik düşünme becerilerinin, yaratıcılığının, kendini algılamasının ve kendinin farkında olmasının olumlu seviyeye ulaşması gerekmektedir (Koçyiğit, 2009). Nitekim yapılan çalışmada da kendini algılamasının ve kendinin farkında olmasının düşük seviyede olduğu çocuklar ilkokula

başlarken uyum problemleri yaşamışlardır. Örneğin çalışmaya katılan bir ebeveyn çocuğunun ilkokula başladığında kendini değersiz hissettiğini ve okula uyum sağlayamadığını belirtmiştir.

Özarslan (2014)'ın araştırmasına göre öğretmenler 60-71 aylık çocuklarda okula uyum sorunu olarak sürekli oyun oynamayı isteme, sürekli öğretmenden yardım bekleme, çabuk yorulma, sık sık tuvalete gitmeyi isteme, karın ağrısı, derse geç kalma, derse katılmama, bebeksi davranışlar yapma durumlarını gözlemlemişlerdir. Ayrıca öğretmenler, çocukların sınıf içi kurallara uymadıklarını, sürekli ayağı kalktıklarını, ders esnasında bir şeyler yeme, öğretmenin sözünü tutmama, nadirde olsa okul eşyalarına zarar verme, öfke patlaması yaşama durumları da gözlemlemişlerdir. 72-84 aylık çocuklarda ise öğretmenler, başkalarının dikkatini dağıtma, kendilerinden daha küçük çocukları ezme, sırasını beklememe, derse odaklanmama, gürültü yapma, dersle alakasız sorular sorma, devamsızlık yapma, derse hazırlıksız gelme, okul eşyalarına zarar verme davranışları gözlemlemişlerdir. Yapılan çalışma, Özarslan (2014)'ın yaptığı sonuçlarla örtüşmektedir. Çalışmaya katılan ebeveynler, uyum sorunu yaşadıkları dönemde çocuklarının sınıf kurallarına uyum sağlayamadığını, arkadaş çevresi edinemediklerini, arkadaşlarıyla kavga ettiklerini, derslere odaklanamadıklarını, öğretmenleriyle olumlu iletişim kuramadıklarını, verilen ödevleri yapmak istemediklerini, okula gitmek istemediklerini belirtmişlerdir.

Yapılan çalışmada ebeveynlere göre çocukların ilkokula başlarken yaşadıkları uyum problemlerinin kaynakları, sosyal nedenler, olumsuz anne-baba tutumları ve çocuğun ebeveynlerine karşı aşırı bağımlılığı, çocuğun okul atmosferine ve okul kurallarına alışamaması, okul öncesi eğitim almamış olmaları, okul öncesi eğitimin etkisinden çıkamamış olmaları, bireysel nedenler, ailevi nedenler, ilkokul hakkında önceden yeteri kadar bilgi verilmemesidir.

Obalar (2009), yaptığı çalışmada çocuğun sosyo-kültürel çevresi ile birinci sınıftaki akademik başarısı arasında bağlantı olduğunu belirtmiştir. Yapılan bu çalışmanın sonuçları da Obalar (2009)'ın çalışmasının sonuçlarıyla örtüşmektedir. Ebeveynler sosyal faktörlerin okul başarısı ve okula uyum konusunda etkili bir faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Koçyiğit (2009)'in yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre, çocukların okula hazır olması için yetişkinlerle olumlu şekilde iletişime girmeli ve akranlarıyla oyun oynayabilmeli ve beraber çalışabilmelidirler. Ayrıca sosyal alanda okula hazır olmaları için kendi başlarına hareket edebilme, kendini iyi şekilde ifade edebilme, başkalarından yardım isteyebilme yeteneklerine sahip olmaları gerektiği belirtilmiştir. Okula hazır oluşu ailelerin çocuklardan beklentileri, toplumsal yapı, çocukların ev ve aile hayatları etkilemekte olduğu sonucuna

ulaşılmıştır. Yapılan çalışmada da Koçyiğit (2009)'in çalışmasıyla örtüşen sonuçlar bulunmaktadır. Çalışmaya katılan ebeveynler çocuklarında uyum sorunlarının meydana gelmesinde çocuklarının üzerine çok fazla düşmelerinin, fazla şımartmalarının, arkadaş çevresi oluşturmalarına müsaade etmemelerinin, okuldan önce arkadaşları yerine sürekli kardeşleriyle vakit geçirmelerinin, arkadaş çevresinin değişmesinin, okulda mahalledeki arkadaşlarıyla aynı sınıfta bulunmamasının, çok sakin bir ortamdan kalabalık okul ortamıyla karşılaşmalarının, çocuklarının hırçın davranışlarının, okuldan önce yeterince sosyalleşememelerinin, yeterince arkadaş çevresi edinememelerinin etkisinin olduğunu belirtmişlerdir.

Anne-babaların tutumları çocukların hayatları boyunca etkili olmaktadır. Ebeveynler bazen çocukların hayatlarına çok müdahale ederek bazen de çok az rehberlik ederek onların gelişimlerine olumsuz etkileri bulunur. Ebeveynlerin dengeli tutumları ise çocukların karar vermesinde, akademik başarıları üzerinde, kendine saygısında, sosyal becerilerinde olumlu etkide bulunur. Ebeveynlerin tutumları, aşırı koruyucu tutum, aşırı hoşgörülü tutum, baskıcı tutum, dengesiz ve tutarsız tutum, güven verici-destekleyici tutum, olmak üzere beş başlık altında toplanabilir. Ebeveynin çocuğuna gereğinden fazla özen göstermesi, gereğinden fazla koruması, kontrol etmesi aşırı koruyucu tutumdur. Çocuk bu tutumla yetişirse çevresine aşırı bağımlı olabilir, kendine güveni olmayan duygusal problemleri olan birey haline gelebilir. Bu durum çocuğun tüm hayatını etkileyebilir. Çoğunlukla zor hamilelik sonucu doğan, tek çocuk olan, çocuğun annesi-babası eşinden veya ailesinden yeterince ilgi görememiş çocuklar, kardeşler içinde tek erkek veya tek kız olan çocuklar bu şekilde yetişmektedir. Bu şekilde yetişen çocuklar arkadaşları tarafından dışlanırlar, sosyal hayatlarında problem yaşarlar. Aşırı hoş görülü tutumda ebeveynler çocuklarına çok fazla özgürlük tanırlar, onlara hayır demezler, çocuğun her dediğini neredeyse yaparlar, ısrarlarına dayanamazlar, çocukların kendi kararlarını vermelerini, kendi hayatlarını düzenlemelerini beklerler. Bu şekilde yetişen çocuklar ilerleyen zamanlarda anne ve babalarına saygısız davranırlar, onlara ve sosyal çevrelerine hükmetmeye çalışırlar, disiplinsiz olurlar. Aşırı koruyuculuk ne kadar hatalı bir tutum ise aşırı özgürlük tanıyan tutumda o kadar hatalıdır. Baskıcı tutumu benimseyen ebeveynler, çocuklarının davranışlarına esneme olmadan yön vermeye çalışırlar, çocuklarını sürekli denetler ve yargılarlar. Çocukların kurallara sıkı sıkıya uymalarını ve kendilerine itaat etmelerini beklerler. Çocuğun boyun eğmesi onlar için çok olumlu bir davranıştır. Çocuklar sürekli denetim ve baskı altındadır. Bu tutumlar çocuğun tüm hayatını etkilemekte, psikolojik problemler, sosyal problemler ortaya çıkarmaktadır. Bu çocukların akran ilişkileri ve girişimcilik özellikleri genelde zayıftır. Dengesiz-tutarsız ebeveyn tutumunda anne baba çocuklarına karşı faklı tutumlar sergilerler. Ebeveynlerden biri baskıcı olurken biri hoşgörülü

davranır. Çocuğun hangi davranışının ne zaman onaylanacağı veya onaylanmayacağı belli değildir. Çocuklar ikileme düşerler ve genelde kararsız ve dengesiz bir kişiliğe sahip olurlar. Bu tutumda çocuğun sosyal ve psikolojik sıkıntılar yaşamasına neden olur. Güven verici, destekleyici tutumda ise ebeveynler çocuklarına karşı adil davranırlar, sevgileri karşılıksızdır. Çocuklarından beklentilerinin sebeplerini çocuklarına anlatırlar. Çocuk birey olarak görülür ve ona saygı gösterilir. Bu ortamda büyüyen çocuklar olumlu şekilde iletişim kurarlar, kendilerini iyi bir şekilde ifade edebilirler, girişken olurlar, liderlik özelliklerini gösterirler, sosyal becerileri de yüksek olur (İnci 2014). Yapılan çalışmada da ebeveynler, çocuklarına karşı olumsuz tutumlarının onların sosyal becerilerini, okula tutumlarını, arkadaş edinmelerini, kendisini ifade etmelerini olumsuz yönde etkilediğini ve bunların sonucu olarak da ilkokula başlarken uyum sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir.

İnci (2014)'nin yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre çocukların akademik başarılarında ve sosyal becerilerinde ebeveyn önemli bir faktördür. Geleneksel tutumdan uzak iletişim açıklığına sahip ebeveynin çocukları sosyal beceriler yönünden daha başarılı olduklarına dair ortaya çıkmıştır. Yapılan çalmanın sonuçları da İnci (2014)'nin çalışma sonuçlarıyla benzemektedir. Yapılan çalışmada ebeveynlerin tutumlarının çocukların okula uyum sağlamalarında ve sosyal becerilerin gelişmesinde etkili olduğunu çalışmaya katılan ebeveynler ifade etmişlerdir. Yine ebeveynlerin gözlemlerine göre çocuğun aşırı şımartılması, her dediğinin yapılması, üzerine aşırı düşülmesi, çocukla az vakit geçirilmesi veya tam tersi çok vakit geçirilmesi çocuğun ilkokul birinci sınıfa uyumunu ve sosyal becerilerini etkilemiştir. Bu şekilde yetişen çocuklar okulda arkadaş çevresi oluşturmakta zorlanmış, okula uyum sorunları göstermişlerdir.

Hazırbulunuşluğu eksik olan öğrencilerde, okulda etkinlik yaparken güçlük çekme, bıkkınlık yaşama, derslerden sıkılma, kendini güvensiz hissetme, derslere odaklanamama, tuvalet ihtiyacını kendi başına giderememe, iletişim kurmakta zorlanma, sürekli yardım isteme, beslenme ihtiyaçlarını kendileri giderememe, kavga etme, akranları tarafından dışlanma, arkadaşlık ilişkilerinde pürüzler yaşama davranışları görülmektedir (Ateş, 2016). Yapılan çalışmada da ebeveynler ilkokula başlarken uyum sorunu yaşayan çocuklarında okula alışamadıklarını, okulda çok fazla yaramazlık yaptıklarını, öğrenmeye karşı isteksiz olduklarını, okuldan tatmin olmadıklarını, arkadaşlarının etkisinde kalarak okula odaklanamadıklarını gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca bazı ebeveynler çocuklarının ilkokul birinci sınıfta uyum problemi yaşamasında okulun bir yarış havasında olmasının, öğretmenin yanlış tutumlarının, çok fazla ödev verilmesinin, öğretmenin sürekli emir cümleleri kurmasının, okuldan çocukların korkmasının, öğretmenden çekinmelerinin, sakin

bir ortamdan çok kalabalık bir ortama aniden girmelerinin, alışık oldukları ortamdan çok farklı bir ortam ile karşılaşmalarının etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Obalar (2009)'ın yaptığı çalışmanın sonuçlarıyla yapılan bu çalışmanın sonuçları, çocukların okul öncesi eğitim almalarının ve okul öncesi eğitimin süresinin akademik ve okula uyum alanlarında olumlu sonuçlar göstermesi açısından birbirini desteklemektedir. Yapılan çalışmada ebeveynler çocuklarının okul öncesi eğitim almamalarının okula uyumunu ve akademik başarısını olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Ayrıca çalışmaya katılan ebeveynler benzer sorunlar yaşayan ebeveynlere çocuklarının okul öncesi eğitim almalarını sağlamalarını tavsiye etmişlerdir.

Topcu (2012)'nun yaptığı araştırma sonuçlarına göre okul öncesi eğitim alan çocuklar, okul öncesi almayan çocuklara göre ilkokul birinci sınıfa uyum seviyesi, kendini ifade etme becerisi, işbirliği ile çalışma becerisi, konuşma ve konuşma kurallarına uyma becerisi, yazma becerisi daha yüksektir. Okul öncesi eğitim almayan çocukların ise okul öncesi eğitim alıp birinci sınıfa başlayan çocuklara göre okuldan kaçınma davranışı gösterme durumu daha yüksektir. Lokumcu Tozar (2011)'ın yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre okul öncesi eğitim çocuklara sosyal, fiziksel, bilişsel, duygusal ve özbakım becerileri alanlarında kazanımlar sağlamaktadır. Okul öncesi eğitim döneminde evde dergi, boya, defter, gazete, çeşitli eğitim materyalleri kullanmanın faydaları bulunmaktadır. Erbay (2008)'ın çalışmaların sonuçları, okul öncesi eğitim alan çocukların, okul öncesi eğitim almayan çocuklardan sosyal becerilerinin daha yüksek, ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerilerinin daha yüksek, plan yapma ve problem çözme becerilerinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Polat (2014)'ın yaptığı çalışmada, okul öncesi eğitim alan çocukların, okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre sosyal uyum becerilerinin, otokontrollerinin, stresle başa çıkma becerisinin, sosyal becerilerinin, iletişim becerilerinin, bir işi kendilerinin başlatma seviyelerinin, grupla iş yapma becerilerinin, kendini tanıma durumunun, özbakım becerilerini yerine getrime durumlarının, sosyal gruplara katılma seviyesinin daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yapılan çalışmanın sonuçları yukarıda bahsi geçen çalışmaları desteklemektedir. İlkokula başlarken uyum sorunu yaşayan çocukların ebeveynleri, bu sorunun temelinde çocuklarının okul öncesi eğitim almamalarının etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Çocuklarının okul öncesi eğitim almamalarından dolayı okul atmosferi ile ilk kez karşılaştıklarını, okuldan önce yeterince sosyalleşemediklerini, okuldan önce yeterince arkadaş edinemediklerini, yanlış anne-baba tutumu izlediklerini ve bunun üstüne çocuklarına okul öncesi eğitim de aldırmayınca olumsuzluğun iyice perçinlendiğini belirtmişlerdir. Tek

çocuğa sahip ebeveynler, çocuklarını okul başlamadan önce çok şımarttıklarını ve okul öncesi eğitim almadan ilkokula yollayınca bu iki olumsuz durumun etkilerinin birleşerek okula uyum problemi ortaya çıkardığını belirtmişlerdir.

Ayrıca çalışmaya katılan bazı ebeveynlerde okul öncesi eğitim alan çocuklarının okul öncesi eğitim döneminin etkisinden çıkamadıklarını ve bu durumun da ilkokula adapte sorunu ortaya çıkardığını belirtmişlerdir. Çocuklarının okul öncesi eğitimden kopamadıklarını, anasınıfındayken çocuklarının oyun temelli eğitim gördüklerini ve ilkokul birinci sınıfta da devamlı bu beklenti içinde kaldıklarını, ilkokulda yapılan etkinliklerden mutlu olamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durumlarında çocuğun okula uyum problemiyle karşı karşıya kalmalarına neden olduğunu ifade etmişlerdir.

Obalar (2009)'ın yaptığı çalışmada okula başlama yaşının okuma-yazma becerilerinin öğrenilmesine etkisi olmadığını belirtmiştir. Ancak yapılan çalışmanın sonuçlar Obalar (2009)'ın yaptığı çalışmayla uyum göstermemektedir. Çünkü okuma-yazma gibi becerilerin kazanılamaması ilkokula uyumu olumsuz etkilemektedir. Çalışmaya katılan ebeveynler çocukların erken yaşta okula gönderilmesinin ilkokula uyum problemi ortaya çıkardığını belirtmişlerdir.

Polat (2014)'ın yaptığı araştırmada yaşta okula başlayan çocukların algılama seviyelerinin düşük olduğu, küçük kas gelişimlerini tamamlamadıkları için yazı yazma-boyama gibi etkinliklerde zorlandıkları, tuvalet ihtiyaçlarını tek başlarına gidermede zorlandıkları, ilkokul birinci sınıfta uyum sorunları yaşadıkları, okul kurallarına uymada zorlandıkları, okuldaki etkinliklere katılmada isteksiz oldukları, okuldan sıkıldıkları, sosyali fiziksel, bilişsel, psikomotor beceriler alanlarında yetersiz oldukları, derslere ve okula karşı olumsuz tutum geliştirdikleri görülmüştür.

Çalışmaya katılan ebeveynler çocuklarının ilkokul birinci sınıfa uyum sağlayamamasında çocuklarının bireysel durumlarının etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ebeveynler çocuklarının yaşının küçük olmasından dolayı okula adapte olamadıklarını, tek çocuk olmalarının ve bu sebeple şımarık yetiştiklerini, çocukların karakter ve mizaç yapılarının içine kapanık olduğunu, arkadaşlarıyla iletişim kurmadıklarını, anne ve babaya çok düşkün olduklarını, bazı öğrenme bozukluğu rahatsızlıkları olduğunu ve tüm bu sebeplerin ilkokul birinci sınıfta uyum problemi meydana getirdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca ebeveynler çocuklarının uyum problemi yaşamasında bazı ailevi özel nedenlerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bunlar annenin vefatı, farklı bir yerleşim yerine taşınma durumlarıdır.

Bilgili (2007)'nin yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre, ilkokulda eğitim-öğretim faaliyetleri başlamadan önce çocuklara okulun tanıtılması, çocuklara ikram yapılması, okul personelinin ve okul binasının tanıtılması çocukların kendini rahat ve güvende hissetmesini, okula daha olumlu bakmasını, daha rahat çevre oluşturmasını, öğretmeniyle iyi anlaşmasını ve okula adapte olmasını sağlamaktadır. Yapılan çalışmanın sonuçları da Bilgili (2007)'nin yaptığı çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Çalışmaya katılan ebeveynler, çocuklarına yeteri kadar ilkokul hakkında bilgi verilmemesinin, çocuklarının okul öncesi eğitim almamalarının, okul ile ilk kez tanışmalarının, öğretmen ile ilk kez tanışmalarının ve bu sebeple okul ortamından ve öğretmenden çekinmelerinin ilkokula başlarken çocuklarının olumsuz tavır takınmalarına, okula gitmek istememelerine, sosyal çevre oluşturamamalarına, derse ve etkinliklere katılmamalarına, okula uyum sağlayamamalarına neden olduğunu belirtmişledir. Bu sebepten benzer sorunlar yaşanmaması için çalışmaya katılan ebeveynler diğer ebeveynlere çocuklarının okul öncesi eğitim almalarını sağlamalarını, okul ile önceden tanıştırmalarını, okul hakkında yeterince bilgi vermelerini, öğretmeni ile önceden tanıştırmalarını tavsiye etmişlerdir.

Çalışmaya katılan ebeveynler çocuklarında ilkokul birinci sınıfa başlarken uyum sorunları gözlemledikleri dönemde çocukların okul dışındaki yaşamlarında da bazı değişimler gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Bunlar temel olarak şunlardır; çocuğun çevresiyle iletişiminin bozulması ve çevresine karşı olumsuz duygular geliştirmesi, duygu ve davranış değişiklikleri, biyolojik olumsuzluklar ve derslere karşı ilgisizliktir.

Yapılan çalışmaya katılan ebeveynler, çocuklarının ilkokula başlarken uyum sorunları yaşadıkları dönemde, okul dışındaki hayatlarında, içine kapanma, arkadaşlarıyla iletişim kurmama, çok fazla sakinleşme, çok fazla sessiz olma, oyun oynamamak istememe, ailesiyle iletişim kurmama, kardeşleriyle kavga etme, evde yaramazlık yapma, derslerle ilgilenmemek, ders yapma yerine evde oyun oynamayı tercih etme, emir tarzında cümleler kurma, hırçın davranma, saldırgan olma, okuldaki kuralları evde ailesine karşı uygulamaya çalışma, ailesine karşı saygısızlık, hayata küskünlük, hayal kırıklığı, umursamazlık, okuldan ve öğretmenlerinden soğuma, okuldan ve öğretmenlerden nefret etme, masal dinleme-kitap okuma etkinliklerinden artık hoşlanmamaya başlama, annesiyle sürtüşmeler yaşama, ebeveynlerle inatlaşma, ebeveynlerine karşı kırıcı davranma gibi davranışlarla çocukların çevreyle iletişiminin bozulduğunu ve çevrelerine karşı olumsuz duygular geliştirdiklerini belirtmişlerdir.

Çeliktürk Sezgin (2020)'in yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre ebeveynler çocuklarının evde ödev yapmak istememesinden ve okula gitmek istememesinden dolayı bazı

problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Sarp (1995)'ın yaptığı çalışmanın sonuçlarında ilkokula yeni başlayan çocuklarda içe kapanıklık, çekingenlik, kendini ifade edememe, anneden ayrılamama, okula gitmek istememe, derslere karşı ilgisizlik, okula karşı ilgisizlik, düzensiz olma gibi davranışlar gözlemlendiği belirtilmiştir.

Gülay (2011)'ın yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre çocukların okula uyumu ile sosyal davranış düzeyleri arasında doğru orantı vardır. Çocukların okula uyum seviyesi yükseldikçe sosyal davranış seviyeleri de yükselmekte ya da tam tersi olarak çocukların okula uyum seviyesi düştükçe sosyal beceri seviyeleri de düşmektedir. Okula uyum düzeyi arttıkça çocukların saldırganlık, dışlanma, aşırı hareketlilik, korkulu olma, kaygılı olma, akran şiddetine maruz kalma durumları azalmaktadır. Ayrıca okula uyum ile akran ilişkisi arasında önemli ilişkiler bulunmaktadır. Akran ilişkilerindeki olumsuzluklar beraberinde okula uyum problemi meydana getirmektedir. Örneğin kaygı, korku durumları akran şiddetini ortaya çıkarmaktadır. Akran şiddetine uğrayan çocuklarda da okula uyum problemi oluşmaktadır. Kaygılı çocukların sosyal çevrelerden uzak kalma istekleri zamanla konsantre sorunları ortaya çıkarmaktadır. Bu durumda zamanla çocuğun derslere ve etkinliklere katılmamasına neden olmaktadır. Çekingen çocukların okula uyumu ve derslere katılımı düşük seviyededir. Bu durumun etkisi ilerleyen yıllarda devam etmekte, uyum problemlerinin sürmesinde etkili olmakta, ilerde yalnızlık çekmesine neden olacaktır. Diğer taraftan aşırı hareketli çocukların da okula uyum sağlamakta güçlük çektikleri, sosyal çevre edinmekte zorlandıkları görülmektedir.

Yapılan çalışmaya katılan ebeveynler çocuklarının ilkokula başlarken uyum sorunu yaşadıkları dönemde, sinirli olma, dersleriyle ilgilenmeme, mutsuz olma, okula gitmek istememe, durgunlaşma, asabi olma, ağlama, şiddet davranışları sergileme, üzgün olma, kendi eşyalarına ve çevresindeki diğer eşyalara zarar verme, sabah uyanmak istememe, kahvaltı yapmak istememe, oyuncaklarıyla oynamak istememe, derslerden sıkılma, stres yapma, okuldan ve öğretmenlerinden soğuma, umursamazlık, hayal kırıklığı, okuldan ve öğretmenlerinden soğuma, okuldaki sorumluluklarını sahiplenememe, inatlaşma gibi duygu ve davranış bozuklukları gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca ebeveynler çocuklarında bu dönemde, uykusuzluk, iştahsızlık, vücutta döküntülerin ortaya çıkması gibi biyolojik değişimler de gözlemlediklerini belirtmişlerdir.

Akay ve Ceylan (2009)'ın yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre okula başlamada sadece yaş değil okula hazır oluş da önemli bir faktördür. Ayrıca okulun, ailenin ve toplumun da okula hazır olması gerekmektedir. Okul öncesi eğitim alma durumu da okula hazır oluşta önemli bir etkendir. Okula başlama yaşı ve okula hazır oluş kavramları etkileşimli

kavramlardır. Çocuk okula başlarken ikisi de göz önünde bulundurulmalıdır. Ateş (2016)'in yaptığı çalışmaların sonuçlarına göre öğrencilerin hazırbulunuşluğu ilkokula başlamada çok önemli bir durumdur. Öğrencinin eğer fiziksel ve zihinsel yetkinliği yoksa ilkokula uyum problemi yaşaması çok olası bir durumdur. Burada okul öncesi eğitim alma durumu da çok önemlidir. Ayrıca hazırbulunuşluğu eksik olan öğrenciler derslerdeki etkinlikleri yapmakta zorlandıkları, çalışmaları geç bitirdikleri, bıkkınlık yaşadıkları, derslere odaklarının düştüğü, kendilerine güvenmede sorunlar yaşadıkları, hazırbulunuş seviyeleri yüksek öğrencilerle eğitim görmeleri onları bazen mutsuz ettiği ve aralarındaki farkın zamanla arttığı, öz bakım becerilerini yerine getirmede zorlandıkları, görülmüştür.

Yapılan çalışmada da üsteki araştırmalarla benzer sonuçlar görülmektedir. Okula uyum sağlamakta güçlük yaşayan öğrencilerin ebeveynleri çocuklarının okul öncesi eğitim almadıklarını, hazırbulunuşluklarının yeterli olmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu dönemde sorun yaşayan çocukların okul dışındaki hayatlarında sinirli oldukları, mutsuz oldukları, okula gitmek istemedikleri, kardeşlerine okula zorlandıklarını söyledikleri ebeveynlerince ifade edilmiştir.

Yılmaz Ünal & Deniz (2016)'in yaptığı çalışma sonuçlarına göre otoriter tutumla yetişen çocuklarda okula uyum sorunu yaşama olasılığı daha yüksektir. Yapılan çalışmanın sonuçları da Yılmaz Ünal & Deniz (2016)'in yaptığı çalışma ile örtüşmektedir. çalışmaya katılan ebeveynler, hatalı anne-baba tutumunun çocuklarında okula uyum problemi getirdiğini dile getirmişlerdir.

Yapılan araştırmanın sonuçları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

1. Çalışmaya katılan ebeveynler çocuklarının ilkokula başlarken karşılaştıkları değişiklikleri sosyal, fiziki, akademik olarak üç başlık altında ifade etmişlerdir. Sosyal alandaki değişiklikleri; arkadaş ortamının değişmesi, kalabalık bir ortamla karşılaşılması, öğretmen değişikliği, öğretmen kavramıyla karşılaşma olarak belirtmişlerdir. Fiziki alanda karşılaşılan değişiklikleri; okul eşyaları ve eğitim materyalleri ile karşılaşma, okul kıyafeti kavramıyla karşılaşma, okulun fiziki yapısı ve fiziki olarak düzeni olarak ifade etmişlerdir. Akademik alanda değişimi ise okul öncesi eğitim alan çocukların ebeveynleri, çocuklarının anaokulunda etkinlik kavramıyla eğitim gördüklerin şimdi ise çocuklarının ders kavramıyla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Ebeveynlere çocuklarının ilkokula başlarken onlarda ne tür uyum problemleri gözlemledikleri sorulduğunda ebeveynler, çocuklarının okula gitmek istemediklerini, ağladıklarını, inatlaştıklarını, okulun korkutucu geldiğini, anne ve babadan ayrılmak istemediklerini, tekrar anaokuluna gitmeyi istediklerini, öğretmene

karşı tavır aldıklarını, öğretmenden çekindiklerini, okulda mutsuz olduklarını, okulda arkadaş çevresi kurmada zorlandıklarını, şımarıklık yaptıklarını ve hırçın davranışlarda bulunduklarını gözlemlediklerini belirtmişlerdir. İlkokula başlarken çocukları uyum sorunu gösteren ebeveynlere bunun kaynakları sorulduğunda, sosyal alanda; arkadaş çevresinin az olması, okuldan önce yeterince sosyalleşememesi, arkadaş çevresinin değişmesi, olumsuz anne baba tutumlarından kaynaklı olarak; çocuğun aşırı şımartılması, ebeveyne karşı aşırı düşkünlük ve aşırı bağımlılık, okul atmosferi ve okul kurallarından kaynaklı olarak; okul ortamına alışamamış olmaları, olumsuz okul ortamlarıyla karşılaşmaları, öğretmenin yanlış tutumları, okulda yaramazlık yapma, okulda arkadaşlarının etkisinde kalma, okul öncesi eğitimin etkisi kaynaklı olarak; okul öncesi eğitim almamış olma, okul öncesi eğitimin etkisinden çıkamama, okul hakkında önceden yeteri kadar bilgi verilmemesi, bireysel nedenlerden kaynaklı olarak; okula erken başlama, tek çocuk olma, karakter ve mizaç, öğrenme bozukluğu gibi rahatsızlıklar, ailevi nedenlerden kaynaklı olarak; yanlış anne-baba tutumları, ebeveynlerden birinin vefat etmesi, farklı yerleşim yerine taşınma durumlarının etkili olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Ebeveynler, çocukları ilkokulda uyum problemi yaşarken çocuklarının okul dışındaki hayatlarında çevreyle iletişim bozulması ve çevreye karşı olumsuz duygular geliştirdiklerini kahvaltı yapmak istemediklerini, vücutlarının döktüğünü belirtmişlerdir.

2. Çocuklarının yaşadığı uyum sorunun çözümü için ebeveynler, çocuklarına karşı daha fazla ilgi gösterdiklerini, anlayışlı ve sabırlı davrandıklarını, çocuklarını desteklediklerini, internetten uyum sorunlarıyla ilgili araştırma yapıp yardım aldıklarını, evden okula yaşıtlarıyla okula gönderdiklerini, okula beraber gidip geldiklerini, hediye adlıklarını, beslenme çantalarına sevdiği yiyecekleri koyduklarını, okul ile işbirliği yaptıklarını, psikiyatrdan ve pedagogdan destek aldıklarını, çocuklarına özel ders aldırdıklarını, çocuğun okulunu değiştirdiklerini, okul dışındaki kuralları esnettiklerini, ebeveynlerin kendi eksikliklerini sorguladıklarını ve düzeltmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Çocukları ilkokul birinci sınıftayken uyum sorunu yaşayan ebeveynlere uzman yardımı alıp almadıkları ve alanlara ne tür çözüm yolları önerildiği sorulduğunda ebeveynlerin çoğunluğu yardım almadıklarını belirtmişlerdir. Alan ebeveynler, uzman olarak pedagoga, psikiyatra ve rehber öğretmene başvurduklarını belirtmişlerdir. Uzman yardımına başvuran ebeveynlere uzmanlar, sakin ve anlayışlı olunmasını, çocuklarıyla sohbet etmelerini ve okula gitmeleri için teşvik etmelerini, fiziksel aktivitelere yönlendirmelerini, çocukların birebir eğitim almalarını, ek kitap ve güçlendirici setler, tavsiye etmişlerdir. Bazı

çocuklara da uzmanlar kullanmaları için ilaç yazmıştır. Ebeveynlerin bir kısmı çocuklarının güçlü ve güçsüz yanlarını tespit etmeye çalıştıklarını, uzman ile okul arasında iletişimi sağladıklarını, çocuğun rahatsızlığı konusunda kitap okuyarak bilgi almaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Çocuklarının yaşadıkları ilkokula uyum problemi için başvurdukları uzmanların verdikleri tavsiyelerin uygulanması sonucunda ebeveynler, çocuklarının ebeveynine ve öğretmenlerine karşı olumlu davranışlar sergilediklerini, arkadaşlarıyla oyun oynamaya başladıklarını, evde daha aktif olmaya başladıklarını, okula uyum sağlamaya başladıklarını, özgüven kazandıklarını, mutlu olduklarını, daha az ağladıklarını, gözlemlemişlerdir. Çalışmaya katılan ebeveynlerin çoğunluğu, çocuklarının ilkokul birinci sınıfa başlarken yaşadıkları uyum sorunun çözümü için uygulama geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Ebeveynlerin ifadelerine göre bu uygulamalar; çocuklarının evden okula yaşıtlarıyla gidip gelmelerini sağlamaları, okula beraber gidip gelme, okul ile işbirliği yapma, hediyeler alma, sevdikleri yemekleri pişirme, çocuklara karşı ilgilerini artırma, evde okulda öğrendiklerini pekiştirecek etkilemeler yapma, ev içinde yeni kurallar oluşturma ve kendi eksikliklerini tespit ederek gidermeye çalışmadır. Ebeveynlere geliştirdikleri uygulamaların sonuçları sorulunca ebeveynler, çocuklarında okula uyum sağlamaya başladıklarını, okula mutlu şekilde gitmeye başladıklarını, okula devamsızlık sayısının azaldığını, öğretmenleriyle iletişimlerinin düzelmeye başladıklarını, arkadaş çevresi edinmedeki zorlanmaların azaldığını, ebeveynlere karşı ilgilerinin arttığını, asabi ve hırçın davranışların ortadan kalktığını, mutlu olduklarını, özgüven seviyelerinin arttığını, gözlemlediklerini belirtmişlerdir.

3. Benzer sorunlar yaşayan ebeveynlere çalışmaya katılan ebeveynler, çocuklarını keşfetmelerini, özgür bırakmalarını, güven vermelerini, çocuklarının okul öncesi eğitim almalarını sağlamalarını, çocuklarının sosyalleşmeleri için çalışmalarda bulunmalarını, uzmandan yardım almalarını ve yardım almaktan da çekinmemelerini, okul ile işbirliği yapmalarını, çocuğun öğretmeninden ve okuldan çekinmesini engellemelerini, okulu sevdirmeye çalışmalarını ve çocukların okul hayatlarının takip edilmesini, çocuklarıyla daha çok ilgilenmelerini, sabır göstermelerini tavsiye etmişlerdir. Çalışmaya katılan ebeveynler, ilkokula başlarken uyum sorunları yaşanmaması için ilkokul başlamadan önce çocuğun okul ile tanıştırılmasının, önceden okul hakkında bilgi verilmesinin, çocuğun okula hazırlanmasının, doğru öğretmenin tercih edilmesinin, erken yaşta okula çocukların başlatılmamasının, sorunları zamanında ve yerinde çözmelerinin, çocukların okul öncesi eğitim almalarının ve bu sürenin en az iki yıl olmasının, ebeveynlerin okul öncesi

öğretmeniyle devamlı irtibat halinde bulunmalarının, annelere eğitim verilmesinin, çocukların sosyalleşmelerini desteklemelerinin, ebeveynlere bağımlı olarak yetiştirmemelerinin gerektiğini belirtmişlerdir.

Öneriler

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler yapılabilir:

Aileler;

- Çocukların sosyal, fiziksel, duygusal, bilişsel, devinişsel ve psikolojik olarak okula hazır olmalarını desteklemelidirler.
- Çocukların sosyalleşmesi için yeterince fırsat vermeli ve sosyal beceriler oluşturmaları için destek olmalıdırlar.
- Çocukların en az iki yıl okul öncesi eğitim almalarını sağlamalıdırlar. Bu süreçte çocukları iyi takip edilmeli ve keşfedilmelidirler. Eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz etkileyecek durumların belirmesi durumunda önceden tedbir almalıdırlar.
- Sorunları zamanında çözmek için çabalamalıdırlar. Çocuklarda olumsuz bir durum varsa geçiştirilmemeli, sorunun çözümü için doğru yollar izlemelidirler.
- Çocukları okula erken yaşta veya geç yaşta göndermemelidirler.
- Hatalı anne-baba tutumlarından kaçınmalıdırlar.
- Okul binasını, okul yönetimini, personelleri, öğretmenleri, okul kurallarını önceden çocuğa tanıtmalıdırlar.
- Çocuğa okul başlamadan önce okul ve öğretmen kavramını öğretilmelidirler.
- Okul ile işbirliği yapılmalı ve devamlı iletişim halinde olmalıdırlar.
- Uyum problemleri görülmesi durumunda okul rehberlik servisinden, diğer uzmanlardan destek almalı ve bu desteği alırken de çekinmemelidirler. Uzmanların verdikleri tavsiyeleri yerine getirmelidirler.

Ebeveyn görüşmeleri ışında öğretmenlere aşağıdaki öneriler yapılabilir;

- Okul öncesi öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri arasında iletişim kopuk olmamalıdır.
- Okul öncesi öğretmenleri tarafından öğrencilerin ilkokula hazır olup olmadıkları takip edilmeli ve aile ile işbirliği yapılmalıdır.
- Çocuklara karşı daha sevecen ve olumlu tutumlarla yaklaşılmalıdır.

Araştırmacılara aşağıdaki öneriler yapılabilir;

- Bu çalışma ebeveyn beyanları esas alınarak yapılmıştır. Ebeveyn beyanları ve çocuklarının durumları kıyaslanarak çalışma yürütülebilir.
- Bu çalışma Erzurum ili Aşkale ilçesinde 22 ebeveynle yürütülmüştür. Farklı örneklemler üzerinde çalışılıp sonuçlar karşılaştırılarak genellemeler yapılabilir.
- Alanyazına bakıldığında ilkokula başlarken çocukların yaşadıkları uyum sorunları ile ilgili yeterince ebeveyn görüşlerine yer verilmediği görülmüştür. Bu alanda daha fazla çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Ada, Ş., & Albez, C. (2017). Okul-aile ortaklığı: güçlükler, beklentiler, gereksinimler, öneriler. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi, 5*(2), 1-18.

Akay, D., & Ceylan, R. (2009). Birinci sınıfa başlamak için okula başlama yaşı mı okula hazır oluş mu?. *Milli Eğitim Dergisi, 48*(224), 7-31.

Akbaba, S. (2004). Çocuk eğitimcileri ve sağlıklı psikolojik gelişim. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4*(2), 73-92.

Akçin, N. (2009). Öğrenme güçlüğü gösteren çocukların yazma sürecinde gösterdiği özellikler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi eğitim Bilimleri Dergisi, 29*(29), 5-18.

Akın, S. (2016). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okuma, yazma, okuduğunu anlama düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 4479948)

Alat, K., & Mercan Uzun, K. (2017). Okul öncesi dönemde uygulanan "Okula Hazırız" eğitim programının ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluluk düzeylerine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36*(2), 59-80.

Altıntaş, E. (2015). *1. Sınıflarda uygulanan uyum ve hazırlık çalışmalarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 399548)

Arslan, A. (2016). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 449627)

Aslan, A. (2002). Değişen toplumda aile ve çocuk eğitiminde sorunlar. *Ege Eğitim Dergisi, 1*(2), 25-33.

Aslan, M. (2014). *60-72 Aylık çocukların ilkokula başlama durumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans Tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 363090)

Aslanargun, E. (2007). Okul-aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerinde bir tarama çalışması. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi ,9*(18), 119-135.

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (2019, 11, Ocak). Erişim Adresi: http://webarsiv.atauni.edu.tr/tez-yazim-kilavuzu-4

Ateş, E. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin ilkokul 1. sınıfa devam eden öğrencilerin okula uyumlarına ilişkin görüşleri (Ankara ili Çubuk ilçesi örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 429430)

Atik Tuğrul, B. (1992). *Anaokulu eğitimi alan ve almayan çocukların ilkokul birinci sınıftaki akademik başarı ve ruhsal uyum davranışlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi* (Doktora tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 24991)

Aydın, A. (1998). Zorunlu eğitim uygulaması ve çözüm bekleyen sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,8*(8),98-103.

Ayık, A., & Çalışkan, N. (2015). Okul aile birliği ve velilerle iletişim. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1*(2), 69-82.

Bilgili, F. (2007). *İlköğretim 1.sınıfa yeni başlayan öğrencilere uygulanan eğitim-öğretime hazırlık çalışmalarının öğrenci, öğretmen ve veli görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 206435)

Binicioğlu, G. (2010). *İlköğretimde okul aile iletişim etkinlikleri öğretmen ve veli görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 265730)

Blair, C. (2002). Integrating cognition and emotion in a neurobiological conceptualization of children's functioning at school entry. *American Psychologist, 57*(2), 111-127. doi: 10.1037//0003-066X.57.2.111

Boran, A. (2000). Cumhuriyet döneminde eğitimde meydana gelen gelişmeler. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1*(9), 303-312.

Büyükışık, G. (2009). *Alabayır İlköğretim Okulu birinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişimlerinde sınıf rehberliğinin etkisi: Van Alabayır Köyü örneği* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 240545)

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Canbulat, T., (2017). Kesintili zorunlu eğitimden etkilenen ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve okula hazırbulunuşluk düzeylerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, 25*(4), 1573-1586.

Carvalho, R. G., & Novo, R. F. (2012). Family socioeconomic status and student adaptation to school life: looking beyond grades. *Electronic Journal of Research in Educational Psychlogy, 10*(3), 375-403. doi: 10.25115/ejrep.v10i28.1531

Çeliktürk Sezgin, Z. (2020). İlkokul birinci sınıf çocuklarının velisi olmak: heyecan ve endişeyi dengeleyebilmek. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 8*(1),1-17.

Çeliktürk, Z. (2011). *İlköğretim birinci sınıfa uyum haftasına ilişkin öğretmen ve veli görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 298167)

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. (1995, 27, Ocak). Resmi Gazete (Sayı: 22184 (Mükerrer)). Erişim adresi: http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22184.pdf

Çolak, A., Vuran, S., & Uzuner, Y. (2013). Kaynaştırma uygulanan bir ilköğretim sınıfındaki sosyal yeterlik özelliklerinin betimlenmesi ve iyileştirilmesi çalışmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 14*(2), 33-49.

Dee, T. S., & Sieversten, H. H. (2015). *The gift of time? School starting age and mental health*. Retrieved from https://www.nber.org/papers/w21610

Demirtaş Zorbaz, S. (2016). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumu: bir model testi* (Doktora tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 454931)

Demirtaş Zorbaz, S. (2016). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumu: bir model testi* (Doktora tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 454931)

Denham, S. A. (2006). Social-emotional competence as support for school readiness: what is it and how do we assess it?. *Early Education and Development, 17*(1), 57-89. doi: 10.1207/s15566935eed1701_4

Dhuey, E., Figlio, D., Karbownik, K., & Roth, J. (2019). School starting age and cognitive development. *Journal of Policy Analysis and management, 38*(3), 538-578. doi: 10.1002/pam.22135

Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu nedir?. (2020, 31 Ocak). Erişim Adresi: https://www.medicalpark.com.tr/dikkat-eksikligi-ve-hiperaktivite-bozuklugu-nedir/hg-1403

Duncan, G. J., Dowsett, C. J., Claessens, A., Magnuson, K., Huston, A. C., Klebanov, P., … Japeli, C. (2006). School readiness and later achievement. *Developmental Psychology, 43*(6), 1428-1446. doi: 10.1037/0012-1649.43.6.1428

Ensar, F., & Keskin, U. (2014). A survey on the adjustment of primary first grade students to school. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi, 10*(2), 459-477.

Erbay, E. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 226362)

Erkan, S., & Kırca, A., (2010). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38*(38), 94-106.

Gedik, S. (2015). *Öğretmen algılarına göre 60-66 aylık çocuklarda okula uyumun incelenmesi (Fatih ilçesi örneği)* (Yüksek lisans Tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 410481)

Gormley, W. T., Philips, D., & Gayer, T. (2008). Preschool programs can boost scholl readiness. *Science, 320*(5884), 1723-1724. doi: 10.1126/science.1156019

Göksoy, S. (2013). Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde zorunlu eğitim uygulamaları. *Asya Öğretim Dergisi, 1*(1), 30-41.

Gülay Ogelman, H., & Erten Sarıkaya, H. (2014). 5-6 yaş çocukların sosyal beceri, akran ilişkileri ve okula uyum düzeyleri ile kardeş değişkenleri arasındaki ilişkiler. *Akademik Bakış Dergisi, 1*(41), 0-11.

Gülay Ogelman, H., Seçer, Z., Gündoğan, A., & Bademci, D. (2015). 68-72 aylık okul öncesine ve ilkokula devam eden çocukların okula uyum ve öğretmenleriyle ilişkilerinin karşılaştırılması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34*(1), 1-17.

Gülay, H. (2011). 5-6 yaş grubu çocuklarda okula uyum ve akran ilişkileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10*(36),1-10.

Gülcan, S. (2010). *İlköğretim birinci sınıfa devam eden çocukların sosyal uyum ve becerilerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 261135)

Güler, H. (2016). *İlkokul 1. sınıfa başlayan öğrencilerin okula başlama yaşına göre okula uyumlarının ve okuma-yazma becerilerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 498094)

Güler, H., & Onur, M. (2016). İlkokul 1. sınıfa başlayan öğrencilerin okula başlama yaşına göre okula uyumlarının incelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5*(14), 87-109.

Günaydın Balta, R. (2015). *Öğrencilerin okula uyumunda okul yönetimi ve öğretmenlerin etkinlikleri* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 410484)

Gündüz, H. B., & Özarslan, N. (2017). Farklı yaş kategorilerinde ilkokula başlayan öğrencilerin okul olgunluğu ve öğretmen görüşlerine göre okula uyum problemleri. *Abant İzzet Baysal Eğitim Fakültesi Dergisi, 17*(1), 212-230.

Güner, F., & Kartal, H., (2019). Okulun hazır oluşu üzerine nitel bir inceleme. *Trakya Eğitim Dergisi*, *9*(2), 244-259.

Hay, D. F., Payne, A., & Chadwick, A. (2004). Peer relations in childhood. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *45*(1), 84-108. doi: 10.1046/J.0021-9630.2003.00308.x

Hekim, M. (2016). Çocuklarda beden eğitimi, spor ve oyun etkinliklerine katılımının kemik gelişimi üzerine etkilerinin değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 5*(2), 66-71.

Işıklar, A., Bilgin, M., & Bilgin, M. (2015). İlkokul öğrencilerinin okula sosyal uyum düzeylerinin incelenmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4*(2), 29-44.

Işıkoğlu Erdoğan, N., & Şimşek, Z. (2014). Birinci sınıfa başlayan çocukların, velilerin ve öğretmenlerin okula uyumlarının incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education, 3*(2), 62-70.

İlhan, M., (2017). Öğrencilerin sınıf değerlendirme atmosferine ilişkin algılarının okula yönelik tutumları üzerindeki yordayıcı rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 25*(1), 111-128.

İnci, M. (2014). *Baba tutumlarının anasınıfı ve ilkokul birinci sınıfa devam eden çocukların sosyal beceri gelişimlerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 356668)

Janus, M., & Duku, E. (2007). The school entry gap: socioeconomic, family and health factors associated whith children's school readiness to learn. *Early Education and Development, 18*(3), 375-403. doi: 10.1080/10409280701610796a

Kahramanoğlu, R., Tiryaki, E., & Canpolat, M. (2014). İlkokula yeni başlayan 60-66 ay grubu öğrencilerin okula hazır oluşları üzerine inceleme. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, 23*(3), 1065-1080.

Kahramanoğlu, R., Tiryaki, E., & Canpolat, M. (2015). İlkokula yeni başlayan 60-66 ay grubu öğrencilerin okula hazır oluşları üzerine inceleme. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, 23*(3), 1065-1080.

Karabulut, M. (2016). Osmanlı İmparatorluğu'nda 19. yüzyılda değişim süreci, sosyal ve kültürel durum. *Mecmua Uluslar Arası Sosyal Bilimler Dergisi, 1(2),* 49-65.

Keçeli Kaysılı, B. (2008). Akademik başarının artırılmasında aile katılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 9*(1), 69-83.

Kerkez, F. (2013). Türkiye'de çocuklarda motor gelişimin değerlendirilmesinde TGMD-2 uygulamalarına bir bakış. *Spor Bilimleri Dergisi, 24*(3), 245-256.

Keyik, H. (2014). *İlkokul birinci sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla baş etmede kullandıkları sınıf yönetimi stratejileri* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 370249)

Kısıklı, E. (2012). Atatürk döneminde cumhuriyet kültürünü yerleştirme çabaları çerçevesinde halk evleri ve millet mektepleri. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 1*(1), 331-340.

Koçyiğit, S. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin görüşleri ışığında okula hazır bulunuşluk olgusu ve okul öncesi eğitime ilişkin sonuçları* (Doktora Tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 234780)

Kutluca Canbulat, A., & Yıldızbaş, F., (2014). Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin 60-72 aylık çocukların okula hazırbulunuşluklarına ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14*(1), 33-50.

Lewit, E. M., & Baker, L. S. (1995). School Readiness. *The Future of Children, 5*(2), 128-139. doi: 10.2307/1602361

Lokumcu Tozar, S. (2011). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim 1. sınıf öğrencilerinin okula hazırbulunuşluklarındaki farklılıklar ve çözüm önerileri* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 304129)

Magnuson, K. A., Keyers, M. K., Ruhm, C. J., & Waldfogel, J. (2004). Inequality in preschool education and school readiness. *American Educational Research Journal, 41*(1), 115-157.

Maxwell, K. L., & Clifford, R. M. (2004). School readiness assessment. *Young Children, 59*(1), 42-46.

MEB. (2012). *12 yıl zorunlu eğitim sorular–cevaplar*. (2019, 6, Ocak). Erişim Adresi: http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12yil_soru_cevaplar.pdf

MEB. (2018). *Çocuğum okula başlıyor-ebeveynler için bilgi kılavuzu*. (2019, 7, Ocak). Erişim Adresi:http://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/10160435_YocuYum_Okula_BaYlYyor.pdf

MEB. (2018). Okula uyum haftası. (2019, 7, Ocak). Erişim Adresi: http://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/10160507_Okula_Uyum_Haftasi_2018-2019_KYlavuz.pdf

Mercan Uzun, E. (2015). *Okul öncesi döneminde uygulanan "okula hazırız" eğitim programının ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve hazırbulunuşluk düzeylerine etkisi* (Doktora tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 419301)

Mercan Uzun, E., & Alat, K., (2017). Okul öncesi dönemde uygulanan "okula hazırız" eğitim programının ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeylerine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36(2),* 59-80.

Mestre, J. M., Guil, R., Lopes, P. N., Salovvey, P., & Gil Olarte, P. (2006). Emotional intelligence and social and academic adaptation to school. *Psicothema, 18*(1), 112-117.

Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, (2019, 10 Temmuz). Resmi Gazete (Sayı: 30827). Erişim Adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/07/20190710-6.htm

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Mühlenweg, A., Blomeyer, D., Stichnoth, H., & Laucht, M. (2012). Effects of age at school entry (ASE) on the development of non-cognitive skills: Evidence from psychometric data. *Eceonomics of Education Review, 31*(3), 68-76.

Obalar, S. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilk okuma yazma becerileri ile sosyal duygusal uyum ve zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Doktora tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 231805)

Okur, M. (2005) Millî mücadele ve cumhuriyetin ilk yıllarında milli ve modern bir eğitim sistemi oluşturma çabaları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5*(1), 199-217.

Özarslan, N. (2014). *Birinci sınıfta öğrenim görmekte olan (60-71 ve 72-84 aylık) öğrencilerin okul olgunluğu düzeyleri ve bu öğrencileri okutmakta olan öğretmenlerin gözlediği okula uyum ve sınıf yönetimi sorunları* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 376619)

Özdemir, A., & Battal, Ş., (2019). İlkokula erken yaşta başlayan öğrencilerin okula uyum süreci ve akademik başarı bağlamında yaşadıkları sorunlar. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 11*(18), 1633-1683.

Özen Altınkaynak, Ş., & Akman, B., (2019). Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum becerilerine anne baba tutumlarının etkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 30*(1), 19-36.

Pekdoğan, S., & Kanak, M., (2019). Okul öncesi eğitimin ilkokul sürecindeki sosyal davranışlara yansıması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 23(3),* 906-917.

Polat, E. (2014). *12 yıllık zorunlu ve kademeli eğitim sisteminde ilkokul birinci sınıflarda yaşanan sorunların öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 381633)

Polat, E. (2014). *12 yıllık zorunlu ve kademeli eğitim sisteminde ilkokul birinci sınıflarda yaşanan sorunların öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 381633)

Polat, P. (2014). *Yaz anaokulunda eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin incelenmesi (Mardin ili örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 381633)

Qin, D. B. (2006). The role of gender in immigrant children's educational adaptation. *Current Issues in Comperative Education, 9*(1), 8-19.

Raimundo, R., Carapito, E., Pereira, A. I., Pinto, A. M., Lima, M. L., & Ribeiro, M. T. (2012). School social behavior scales: an adaptation study of the portuguese version of the social copmetence scale from SSBS-2. *The Spanish Journal of Psychology, 15*(3), 1473-1484. doi: 10.5209/rev_SJOP.2012.v15.n3.39431

Ramey, C. T., & Ramey, S. L. (2004). Early learning and school readiness: can early intervention make a difference?. *Merrill-Palmer Quarterly, 50*(4), 471-491. doi: 10.1353/mpq.2004.0034

Rudvan, R. (2018). *Anasınıfı çocukları ve ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin ilkokul algıları* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 497955)

Ruffolo, M. C., & Fischer, D. (2009). Using an evidence-based CBT group intervention model for adolescents with depressive symptoms: lessons learned from a school-based

adaptation. *Child & Family Social Work, 14*(2), 189-197. doi: 10.1111/j1365-2206.2009.00623.x

Sarıbaş, S., & Babadağ, G. (2015). Temel eğitimin temel sorunları. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi, 3*(1), 18-34.

Sarp, N. (1995). Öğretmenlerin ilkokula başlayan çocuklarda gözlemledikleri sorunlar ve bu sorunlara yaklaşımları. *Kriz Dergisi, 3(1),*129-132.

Saygılı, S. (2017). Diskalkuli ile baş etme üzerine bir derleme. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, 2*(3), 34-56.

Seven, S. (2011). Okula uyum öğretmen değerlendirmesi ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 9*(1), 29-42.

Sharp, C. (2002). *School startingg age: european policy and recent research*. Retrieved from https://www.nfer.ac.uk/nfer/publications/44410/44410.pdf

Soydan, T. (2013). Osmanlı'dan cumhuriyet dönemine Türkiye'de temel eğitimin gelişmesi ve finansmanı sorunu. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 5*(8), 53-71.

Şentürk, A. (2013). *Ev ödevlerinin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilk okuma yazma becerilerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 333576)

Taşçı, N., & Dikici-Sığırtmaç, A. (2014). Okula uyum haftasının okul öncesi öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, 44*(202), 101-116.

Telegina, N. V., & Belicheva, T. V. (2016). The criteria of adaptation of primary school pupils to the academic load of the increased intensity. *İnternational Journal of Environmental & Science Education, 11*(8), 2059-2067. doi: 10.12973/ijese.2016.578a

Topcu, Z. (2012). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve Türkçe dil becerilerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 315029)

Turan, F. (2016). Türkiye'nin zorunlu eğitim politikaları –tarihsel perspektif. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi, 2*(1), 1-10.

Turhan, M. (2017). *İlkokul öğrencilerinin sosyalleşmesinde öğretmen etkisinin veli görüşlerine göre incelenmesi (Kocaeli ili Körfez ilçesi örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 485813)

TÜBİTAK. (2019, 11, Ocak). Türk Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü. Erişim Adresi: http://tusside.tubitak.gov.tr/tr/yontemlerimiz/Derinlemesine-Gorusme

Türk, E. (2014). Çocukluk döneminde duygusal gelişim ve din öğretimi. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi, 14*(3), 143-158.

Türkiye Eğitim Derneği (2019, 8, Ocak). *İstanbul-Yaşlara göre gelişim özellikleri*. Erişim Adresi: http://www.tedistanbul.k12.tr/content/anaokulu/yas-gelisimleri-6.html

Türkyılmaz, M., & Pekdoğan, S., (2019). 6-7 yaş çocuklarda okul öncesi eğitimin ilkokul birinci sınıftaki sosyal yeterlilik ve hazırbulunuşlukla ilişkisi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22*(42), 159-174.

Türkyılmaz, M., & Pekdoğan, S., (2019). 6-7 yaş çocuklarda sosyal davranış ve okula hazırbulunuşluğun bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 14*(20), 133-160.

Uslu Gündüz, H. (2006). *Uyum sorunları olan öğrencilerin anne-baba, öğretmen ve kendileri tarafından bu sorunun ele alınış biçiminin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 189820)

Üstündağ, N. (2014). *İlkokul birinci sınıf uyum ve hazırlık programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 366605)

Üstündağ, N., & Türkoğlu, A., (2017). İlkokul birinci sınıf uyum ve hazırlık programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1*(25), 306-348.

Wesley, P. W., & Buysse, V. (2003). Making meaning of school readiness in schools and communities. *Early Childhood Research Quarterly, 18*(3), 351-375. doi: 10.1016/S0885-2006(03)00044-9.

Yalman, D. (2007). *İlköğretim kurumu yöneticilerinin, birinci sınıf öğretmenlerinin, anasınıfı öğretmenlerinin ve okul öncesi eğitim almış birinci sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitimden ilköğretime geçişte yaşanan uyum sorunlarıyla ilgili görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 279861)

Yavuzer, H. (2001). *Anan- baba okulu* (9. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2006). *Çocuk psikolojisi* (34. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2006). *Doğum öncesinden ergenlik sonuna… çocuk psikolojisi* (30. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yeşil, D. (2008). *Okul öncesi eğitim almış ve almamış öğrencilerin okula uyumlarının karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 219560)

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2004). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (4. Baskı). Ankara: Seçkin.

Yıldırım, Y. (2016). Eğitim sosyolojisi perspektifi ile Piaget ve Vygotsky'nin bilişsel gelişim kuramları üzerine sosyolojik bir analiz denemesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5*(2),617-628.

Yılmaz Ünal, S., & Deniz, Ü. (2016). Anne ve öğretmen görüşlerine göre uyum sorunu olan ve olmayan çocukların anne tutumlarının incelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi, 1*(1),50-63.

Yoldaş, D. (2014). *İlkokul müdürlerinin okul öncesi öğrencilerinin kendi okullarının birinci sınıfına başlamayı tercih etmelerine ilişkin görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 370346)

Yoleri, S., & Tanış, H. (2014). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeylerini etkileyen değişkenlerin incelenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4*(2),130-141.

EKLER

Ek1. İzin Yazısı

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 36648235-605.01-E.9621035 15/05/2019
Konu : Araştırma İzni

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Aşkale Kaymakamlığı (İlçe MEM)'nın 08/05/2019 tarihli ve 9102444 sayılı yazısı.

İlgi yazı gereği, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bölümünde Tezli Yüksek Lisans yapmakta olan Aşkale İlçesi Anaokulu Müdürü Murat ÇOMAKLI'nın *"İlkokula Başlarken Çocukların Yaşadıkları Uyum Sorunları ve Sorunların Çözümüne Yönelik Yapılan Uygulamaların Ebeveyn Görüşlerine Göre İncelenmesi"* konulu çalışmasını uyum sorunu yaşayan öğrencilerin velilerine yönelik araştırma ve uygulama yapma talebinde bulunmuştur.

İlgi yazı ve ekleri, Bakanlığımızın 12/09/2017 tarihli ve 13610717 (2017/25) sayılı genelgesi çerçevesinde Komisyonumuzca incelenmiş olup, *"Araştırmaların, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde"*, komisyon kararlarında belirtilen veri toplama araçlarının kullanılarak, Aşkale ilçesinde bulunan ilkokullarda araştırma yapılması, yapılan çalışmalarının sonuçlarının birer örneğinin Müdürlüğümüz, Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü (AR-GE Birimi)'ne gönderilmesi ve çalışmaların bir eğitim öğretim yılını kapsamak kaydıyla çalışmaların yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; Olurlarınıza arz ederim.

Salih KAYGUSUZ
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
15/05/2019
Saadettin DOĞAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: İlgi Yazı (6 sayfa)

Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM
Elektronik Ağ: http://erzurum.meb.gov.tr
e-posta: arge25@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: AR-GE Birimi
Tel: (0 442) 234 4800-179
Faks: (0 442) 235 1032

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden f165-7bab-347b-8d47-7339 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Değerli ebeveynler,

Bu görüşme formu, "İlkokula Başlarken Çocukların Yaşadıkları Uyum Sorunları ve Sorunların Çözümüne Yönelik Yapılan Uygulamaların Ebeveyn Görüşlerine Göre İncelenmesi" başlıklı araştırmanın yapılması amacıyla hazırlanmıştır. Belirtilen görüşler gizli tutularak sadece araştırmada kullanılacaktır. Katılım gönüllü olup vereceğiniz bilgiler için teşekkür ederim.

Murat ÇOMAKLI

Ebeveynliğiniz : ( ) Anne ( ) Baba

Mesleğiniz : .....

Çocuğunuzun okula başladığı yaş : .....(ay)

Çocuğunuzun şuan ki yaşı : .....(ay)

Sosyoekonomik durumunuz : ( ) Yüksek ( ) Orta ( ) Düşük

Çocuğun annesinin eğitim durumu : ( ) Okuryazar değil ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Önlisans ( ) Lisans ( ) Lisansüstü

Çocuğun babasının eğitim durumu : ( ) Okuryazar değil ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Önlisans ( ) Lisans ( ) Lisansüstü

Çocuğun kardeş sayısı : .....

Çocuğun ilkokuldan önce okul öncesi eğitim alma durumu : ( ) Aldı ( ) Almadı

Okul Öncesi eğitim aldı ise kaç yıl aldı? : .....

SORULAR

1. İlkokula başlarken çocuklarınızın yaşadıkları uyum problemlerine yönelik gözlemleriniz nelerdir?

1

2. Uyum problemleri yaşayan çocuklarınızın problemlerinin çözümü için yaptığınız faaliyetler nelerdir?

3. İlkokula yeni başlayacak çocukların benzer sorunlar yaşamaması için ebeveynlere önerileriniz nelerdir?

ÖZ GEÇMİŞ

1992 yılında Erzurum'da doğdu. İlköğretimini Erzurum ili Aşkale ilçesinde tamamladı. 2009 yılında Erzurum ilinde Yavuz Selim Anadolu Öğretmen Lisesi'nden mezun oldu. 2013 yılında Atatürk Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde Lisans eğitimini tamamladı. 2013 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde öğretmen olarak göreve başladı. 2013 yılından bu yana çeşitli yöneticilik görevlerinde bulundu. 2017 yılında Atatürk Üniversitesi'nde Sınıf Eğitimi alanında lisansüstü eğitimine başladı ve halen devam etmektedir.